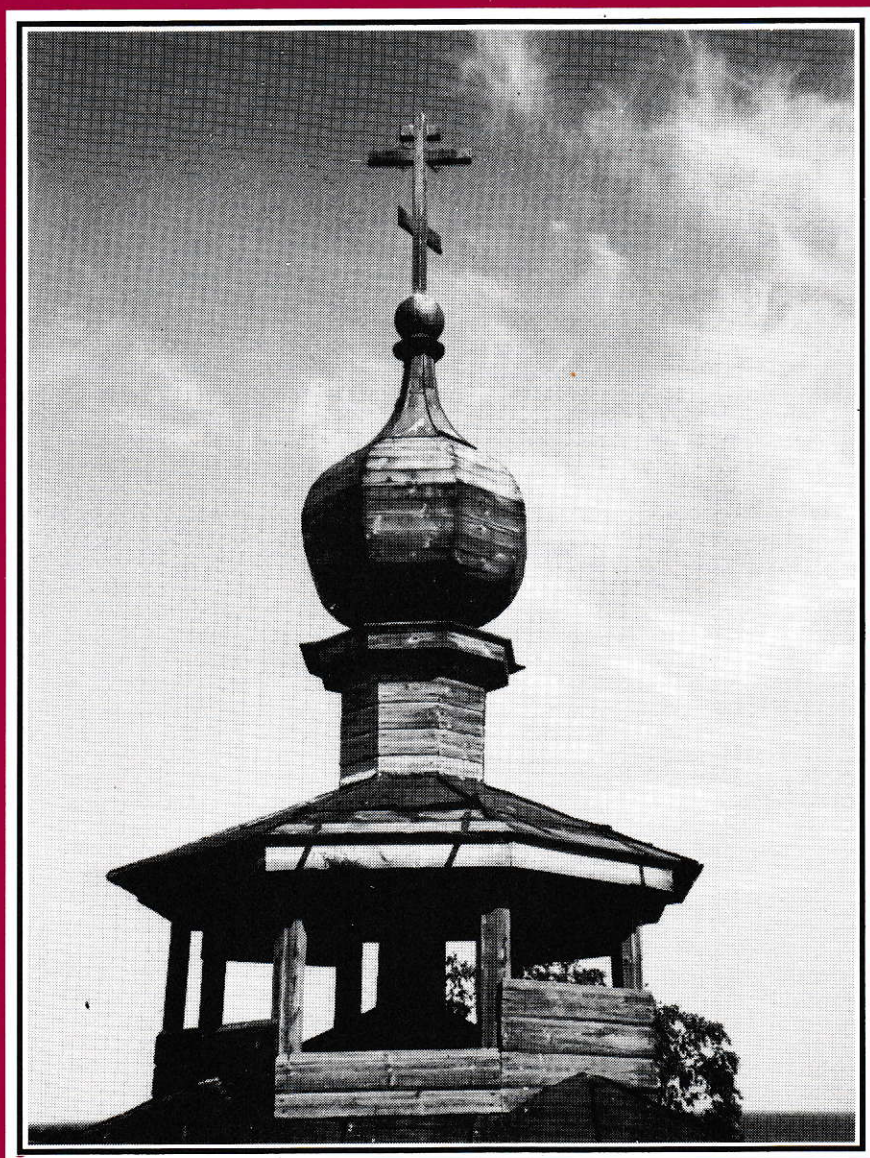

Karjalan Leimo

N:o 3-4 1996

Seesjärven Karjalan erikoisnumero

KSS:n juhluvuoden tapahtumakalenteri

- Vienan kielen ja kulttuurin kurssit 24.–28. pnä kesäkuuta Niittylahden opistolla.
- Uhtuan pruasniekka 6.–7. pnä heinäkuuta
- Juhluvuoden kilpakirjoitus "Karjalan pakolaisuus" päättyy 31. pnä heinäkuuta.
- Vuokkiniemen pruasniekka 4. pnä elokuuta.
- KSS:n 90-vuotisjuhlaistunto ja suuri heimojuhla 28.–29. pnä syyskuuta Helsingissä.

JESITEX

KANKAITA valmistajille ja jälleen-
myyjille EDULLISESTI.

Rullakatu 6 F 36
15900 Lahti 90
Puh. 918-23 455

Vanhoja perinteitä kunnioittaen
Nykyaikainen tukku liike
NILO SEPPÄNEN

Vaasa 961-113 815

Karjalan Heimo

KARJALAN SIVISTYSSEURAN ÄÄNENKANNATTAJA

Runsaasti kuvitettu, aikaansa seuraava karjalainen aikakauslehti, 80. vuosikerta. Ilmestyy kuusi kertaa vuodessa kaksoisnumeroina. 220 sivua monipuolista lukemista Karjalan historiasta ja nykypäivästä.

Tilausmaksu 1996 95 mk
(Suomi ja Pohjoismaat)

Muihin maihin 115 mk

Maksun voi parhaiten suorittaa Karjalan Sivistysseuran ps-tilille 80015-61719 osoitteella
Luotsikatu 9 D 10, 00160 Helsinki.

Karjala- kirjallisuutta

KARJALA TAISTELUKENTTÄNÄ

Karjala idän ja lännen välissä II Prof. Heikki Kirkisen perusteellinen tutkimus vanhoista rajariidoista, Iivana Julman ajasta Karjalassa, ruotsalaisten valloitusodista, miehityksestä, karjalaisista sisseistä Stolbovan rauhaan saakka.

Teoksessa on hyvä kuvitus, karttoja sekä henkilöhakemisto ja maantieteellinen hakemisto. 376 sivua, sid. Hinta postikuluineen vain 110:-

KYNÄLLÄ KYLMÄLLÄ – KÄDELLÄ LÄMPIMÄLLÄ

Akateemikko Pertti Virtarannan taattua tuotantoa jokaisen karjalaisen kirjajhylyyn. Inkeriä, Vienaa, Aunusta, Tverin Karjalaa... Teoksessa 356 sivua, henkilöhakemisto, loistava kuvitus. – Hinta KSS:n kautta 150:-

KOLME PAULAHARJUA

Samuli Paulaharju teki kesällä 1907 pitkän keruumatkan, joka alkoi Joensuusta ja päättyi Sortavalaan. Matkan tuloksena syntyi kolme matkakertomusta: Karjalainen talo, Karjalainen sauna sekä Matkakuvia Karjalan kankailta.

Teokset on kuvitettu tekijän taidokkailla piirroksilla, joista suurin osa ennen julkaisematonta aineistoa, samoin käsikirjoitus Karjalainen talo. – Kukin teos 120:- postikuluineen.

VIENAN KARJALAN ETNISEN KOOSTUMUKSEN MUUTOKSET 1600–1800 -LUVULLA

Matti Pöllän väitöskirja tuo aivan uutta tietoa kysymykseen Vienan Karjalan asutuksen iästä ja alkuperästä. Teoksessa on 353 sivua, runsaasti karttoja ja kuvia sekä taulukoita. – Hinta 148:- ja postikulut. Teos on sukuaan tutkivalle välttämätön.

LIIKKEELLÄ LEIVÄN TÄHDEN

Fil.lis. Tapio Hämysen väitöskirja on selvitys Raja-Karjalan väestöstä, sen toimeentulosta ja itärajan merkityksestä. Tutkimusjakso vuodet 1880–1940. Runsa kuvitus, sivuja 562, uutta arkistotietoa. — Hinta postik. 120:-

ONGELMIEN JA MAHDOLLISUUKSIEN KARJALA

Suomen Maantieteellisen yhdistyksen vuosikirja Terra n:o 4 on omistettu Karjalalle. Se sisältää 10 laajaa artikkelia Karjalasta, mm. Karjalan kansan synty ja hajoaminen (Kirkinen) ja Itä-Karjala Suomen politiikassa vv. 1918–22 (Vahtola). Runsaasti kuvia ja karttoja, 100 sivua. – Hinta postik. 45:-

BYSANTIN PERINNE JA SUOMI

Teos sisältää mielenkiintoisen valikoiman prof. Heikki Kirkisen artikkeleita ja esitelmiä ja muodostaa kokonaisuuden joka sopii ortodoksisesta uskosta ja kulttuuriperinteestä kiinnostuneille. Teos luo pohjaa perinteemme syvällisemmälle ymmärtämiselle. 235 sivua, karttoja, laaja lähdeluettelo. – Hinta 120:-

KARJALAN VAAKUNAT JA LIPUT.

Aleksander Paskovin perusteellinen selvitys Karjalan tunnuksista kaupunkivaakunat mukaanlukien Pietari I ajoista nykypäivään. Runsa väri- ja mv-kuvitus. 352 sivua. Petroskoi 1994. – Hinta 80:-

AUTOILIJAN TIEKARTTA KARJALA.

Ensimmäinen luotettava tiekartta rajantakaisesta Karjalasta. Sisältää runsaasti matkailijalle tärkeitä tietoja. Tiestömerkinnät ajan tasalla. Toimittanut Karttakeskus Oy. – Hinta 75:- (postik. 5:-)

KANSIKUVA:

Paatenen kirkko seisoo vielä Pogostan termällä.

KARJALAN HEIMO

KARJALAN SIVISTYSSEURAN ÄÄNENKANNATTAJA

N:o 3-4

Helsingissä, toukokuun 1. päivänä

1996

Lehti ilmestyy 6 kertaa vuodessa kaksoisnumeroina. Julkaisija Karjalan Sivistysseura ry, Luotsikatu 9 D 10, 00160 Helsinki. Puh. 90-171 414 (tiistaisin klo 10-15). Puheenjohtaja: Pentti Keynäs, puh. 90-135 2828, sihteeri: Annikki Lipponen, puh. 90-782 980.-

Tilaushinnat: Kestotilaus 95:- kotimaassa ja Pohjoismaissa 115:- muut maat. Vuosikertatilaus 100:- kotimaassa ja Pohjoismaissa, 120:- muut maat.

Ilmoitus- ja mainoskonttori: T:mi Katja Honganmäki, Ukonmurrontie 112, 58200 Kerimäki, puh. 957-543 105.

Ilmoitushinnat: Vuoden loppuun: Takakansi 2 625,-, sisäkannet II-III 2 415,-, ts. 1/1 s. 2 310,-, 1/2 s. 1 575,-, 1/3 s. 1 260,-, 1/4 ss. 993,-, 1/6 s. 745,-, 1/8 s. 620,-, 1/10 s. 545,- ja 1/16 s. 475,-. Neuvottelukunta: Paavo Ahava, Paavo Harakka, Tapio Hämynen, Ville Lahelma, Laina Lahti, Valto Peiponen, Silja Rummukainen, Senni Timonen, Oskari Toivokainen ja Sakari Vuoristo.

Päätoimittaja: Sakari Vuoristo, Mäklöörinkatu 6 A 21, 15240 Lahti, puh./fax 918-730 4075.

Postisiirtotili 800015-61719

- Perustettu 1906 -

ISSN 0449-8828

Paatene, Seesjärven keskus

Paatene, vanha karjalaiskylä, sijaitsee sata kilometriä luoteeseen Karhumäen piirikeskuksesta. Asutuskeskuksen väkiluku on yli 1 500 henkeä.

Hallintoalueella on neljä asutustajamaa: Jauhivaara Karhumäkeen johtavan maantien varressa 27 kilometriä keskuksesta, Ahvenlampi Voijjärven johtavan tien varressa 25 kilometriä keskuksesta, Sellin kylä 25 kilometriä etelään sekä Jukkolahti (Prokkola) 31 kilometriä keskuksesta Voijjärven suuntaan.

Koko alueen asukasluvu on

2 300 henkeä. Paatenen keskuskylä on luonnonkauniin Seesjärven, Karjalan neljänneksi suurimman, rannalla. Alueemme tärkein tuotantolaitos on AOOT Paatenen Metsäteollisuusyhtymä, jonka keskeinen toimiala on puutavaran toimitaminen. Yhtymä on perustettu jo vuonna 1929. Vuodesta 1994 se on avoin osakeyhtiö. Kuten muutkin tasavallan metsäyhtiöt se on vaikeuksissa suoritettujen uudistusten takia. Vuodesta 1995 sen vastuulla on ollut huolehtia alueen kaikista sosiaali-, kulttuuri- ja asumisrahastoista.

Mainitun yhtymän lisäksi Paatenessa on joukko pienyrityksiä, jotka palvelevat alueen väestöä:

- 1) Linjoista vastaava "OY Sähköyhteys",
- 2) Karhumäen metsätalousosasto,
- 3) Tiehallinnon korjaamo,
- 4) Paatenen sairaala,
- 5) Kylien ensiapuasemat, joissa työskentelee väliskäri ja kättilö

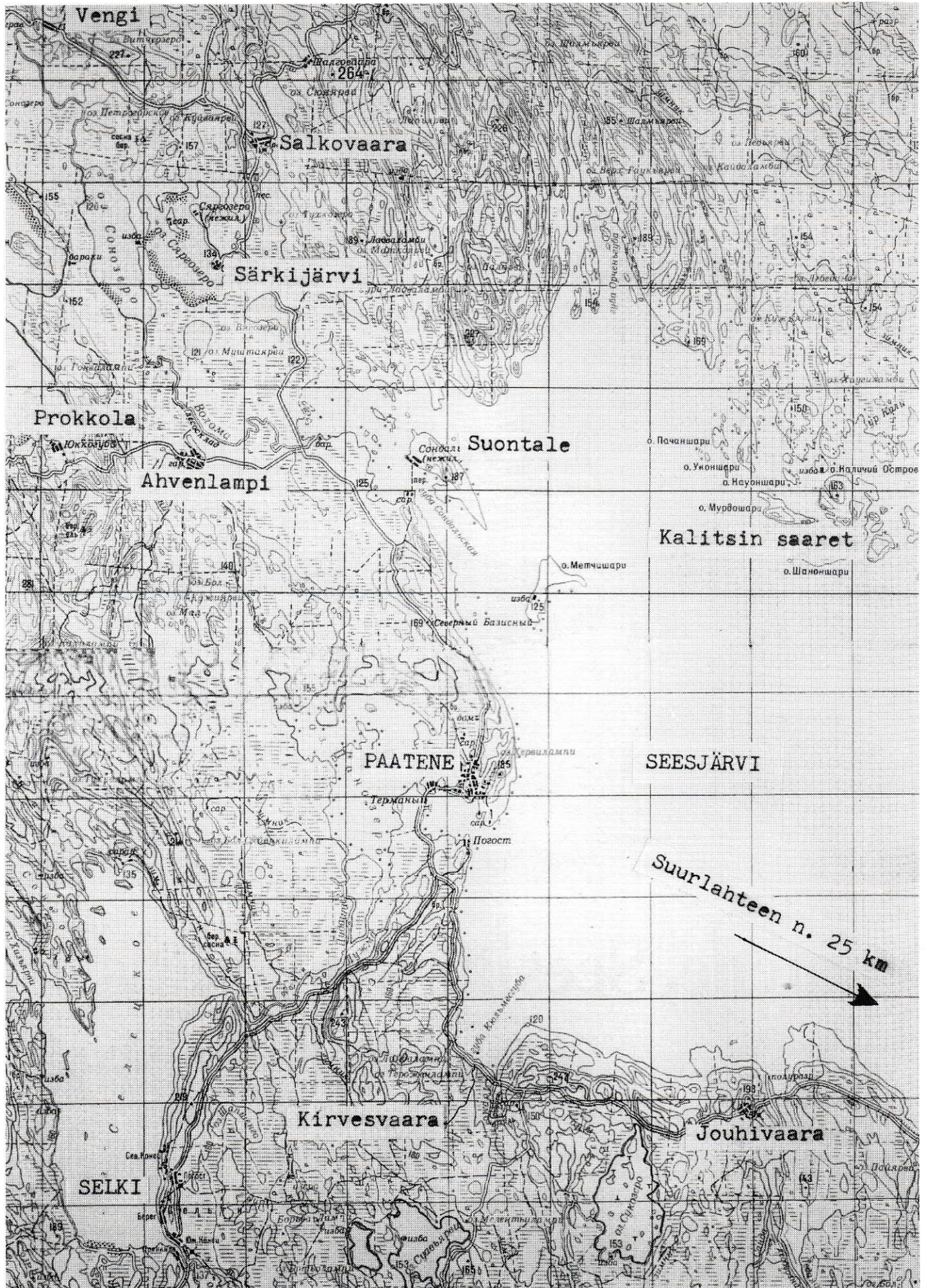
Paatenessa toimii myös mielisairaiden internaatti, joka työllistää osan paatenelaisista.

Kouluja Paatenessa on kol-

me: 1) Paatenen keskikoulu, jossa on 220 oppilasta, 2) Ahvenlammin kylän alakoulu, jossa on 25 oppilasta, 3) Jauhivaaran supistettu koulu, tätä nykyä kolme oppilasta.

Edelläsanoittujen yritysten lisäksi alueelle muodostetaan venäläis-suomalaisista yhteisyritystä Seesjärvi-yhtymää, jonka toimialaksi tulee puujalostus. Tällä hetkellä hanke on pääoman puutteen vuoksi keskeytyksissä. Valmiina on vain puun kuorimaosasto.

**Paatenen alueen johtaja
N.S. VANJUSHKIN**

Suurlahteen n. 25 km

Yleissilmäyskartta Paatenen alueesta

Seesjärven Karjala on siintävien vaarojen maa

Paatene kuuluu maantieteellisesti Äänisjärven pohjoispäästä alkavaan pitkään Maaselän ylänköön, joka on komeimmillaan juuri Seesjärven tienoilla, erityisesti sen länsipuolella. Tämän alueen maisemallisia tekijöitä ovat korkeat vaarat, kirkasvetiset järvet ja laajat suot. Seesjärven länsipuolelta alkava Pieningän salo oli vielä ennen Länsi-Karjalan rautatien valmistumista yksi Euroopan suurimmista erämaa-alueista. Asutus ei nykyisinkään erityisemmin riko sen rauhaa, kun siellä täällä sijainneet korpikylät ovat autoituneet.

Alueen järvet ovat enimmäkseen kapeita ja syviä ja niiden suunta on kaakosta luoteeseen. Poikkeuksen tekee Seesjärvi, joka on muodoltaan lähes nielömainen ulappa; pituutta sillä on noin 45 kilometriä ja leveyttä keskimäärin 40 kilometriä. Se poikkeaa muista Karjalan järvistä siinä suhteessa, että saaria on vähän ja nekin Kalitšin saarista lähtien ovat pääasiassa järven koillispuolella Sekehenjoen suulla. Seesjärven länsirannan puolella on mainittavia saaria vain muutama, niistä suurin ennen asuttu Suontale sekä Metsisaari ja Akansaari.

Geologien mukaan Seesjärven allas on myöhäsyntyinen vajoama. Sen rannat siirrosten vaikutuksesta paikoin hyvinkin jyrkät ja kallioiset. Järven kaakkoisrannalla on nähtävissä erikoislaatuisia laattakivimuodostelmia. Sieltä löydettiin myös vuosimiljoonia vanhoja fossiileja, joita tiedemiehet Japania ja Amerikkaa myöten kävivät katsomassa. Nyt vesi on peittänyt ne alle.

Vallitsevana kivilajina järven länsirannalla ovat kvartsiitit ja eteläisellä liuskeet, gneissit sekä vanhat vihreäkivimuodostumat; pohjoisrannalla on pääasiassa vain graniittia. Hyödyllisistä kivilajeista tärkein on kvartsiitti, jota esiintyy runsain määrin louhintakelpoisena eri puolilla Paatenetta. Dolomiittia eli Aunuksen marmoria on useissa saarissa. Arvokkain kivilaji lienee kuitenkin monikäyttöinen talkkikloriittiliuske eli vuolukivi, jota ryhdyttiinkin hyödyntämään jo vuonna 1922, jolloin avattiin Liistepohjan vuolukivilouhimo. Paatenesta alettiin louhia kvart-

Seesjärven rannat tarjoavat monenlaista tutkittavaa. Paikoin kallio on lohkeillut tuhansiksi laatoiksi. Moni on hakenut täältä luonnon omalta kiviveistämöltä hautakivensä.

sia ja myöhemmin ryhdyttiin hyödyntämään myös paikallisiin tarpeisiin kalkkikiviesiintymiä. Seesjärven alueen malmiesiintymät ovat melko hajanaiset eikä niitä ole hyödynnetty.

Seesjärven luoteisosassa on mitattu 99 metrin syvyinen kohta, ja ylipäätään se on pohjoisosaltaan syvä, 50–90 metriä. Nykyisiin syvyytlukemiin voidaan lisätä allastuksen tuoma lisävesimäärä, runsaat kuusi metriä.

Seesjärveen laskevat lounaasta Selkin reitin vedet Lummajokea myöten ja luoteesta suurelta alueelta vesiä keräävä Volomajoki. Laskujokena on Sekehenjoki, joka laskee Uikujärven kautta Vienanmereen Belomorskin eli Sorokan luona. Lopputaipaleellaan joki on jo osa Valkeanmeren eli Stalinin kanavaa.

Toinen alueen suurista järvistä on harvinaisen kirkasvetinen ja rautapitoinen Voijärvi. Se on pitkulainen, korkeiden vaarojen ympäröimä järviallas, jonka molemmissa päissä on vielä asutusta; luoteispäässä Voijärven posolka, kaakkoispäässä Prokkola eli Jukkoguba. Muita suuria tai suurehkoja järviä ovat Sellinjärvi, sen takana sijaitseva Unusjärvi sekä pohjoisessa pitkä, Ontajärven suuntaan ulottuva Jolmajärvi.

Seesjärven rannat ovat etelä- ja länsipuoleltaan kallioiden reunustamia, ja niiden takana kohoavat lehtimetsäiset vaarat. Paatenesta Selliin joh-

tavaa tietä, kulkiessa näkee tuon tuostakin välähdyksiä mahtavasta vaarajaksosta, jonka komein ilmestys on Eninkivaara Sellinjärven eteläpuolella. Sen metsäinen laki näkyy jo kauas, ja ylhäältä on erinomainen nä-

köala joka suuntaan. Maisemat näyttävät parhaimmillaan, kun saapuu Sellin kylään etelästä Gumarinon suunnalta. Komeita näköaloja voi ihailla myös Kuusiniemen vanhan tien varrelta. – SV

RUNOPÄIVÄT - Eino Leinon ja Ilmari Kiannon henkinen ja terapeutinen perintö

Kainuun kesäyliopisto ja KSL Opintokeskus järjestävät **Runopäivät** Domnan-Pirtissä Suomussalmen Kuivajärvellä 5.-7.9.1996.

Runopäivien sisältö: Eino Leinon ja Ilmari Kiannon henkinen ja terapeutinen perintö, murre kirjailijan kotina, ilmaisun esteet, tutustuminen ortodoksisen tsasunaan, runonlausuntaa, starinoita, viulunsoittoa, opastettu kulttuurimatka Turjanlinnaan ja Raatteen tielle.

Tapahtuma on tarkoitettu kirjailijoille, kynäilijöille, kirjastotyöntekijöille, mielenterveystyöntekijöille, sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstölle, seurakuntien työntekijöille, opettajille ja muille runoista ja kansanperinteestä kiinnostuneille.

Runopäivien luennoijina toimivat psykiatrian apulaisprofessori Erkki Väisänen, kirjailija, pastori Risto Kormilainen, logonomi Tuulikki Yli-Lontinen, kirjailija Aarno Kellberg, FL Anneli Koponen ja FL Raili Malmberg.

Osallistumismaksu: 950 mk sisältäen yöpymiset, lounaat, kahvit, kiertoajelun ja laivamatkan Turjanlinnaan.

Ilmoittautuminen ja tied. Kainuun kesäyliopiston kansliaan 17.8. mennessä puh. (986) 6133 058.

SUURLAHTI – portti Paatenelle ja keskisen Karjalan pitäjiin

Suurlahti, Velikaja Guba tai lyhyesti Guba Seesjärven kaakokoskikulmassa oli pitkään Paatenen ja koko keskisen Karjalan henkireikä muuhun maailmaan. Merkittäväksi ja tärkeäksi Suurlahden teki runsaan seitsemän kilometrin mittainen pistorata, joka yhdisti Muurmannin radan Seesjärven vesistöön. Kaikki liikenne Paatenelta ja ylämaan pitäjistä suuntautui sinne. 1930-luvun loppuun mennessä Guba kasvoi vähäisestä tukinlastauspaikasta lähes tuhannen asukkaan kyläksi.

Kesäisin laivaliikenne Seesjärvellä Paatenen ja Suurlahden välillä olikin vilkasta. Parhaimpina vuosina liikenteessä oli kymmenkunta hinaajaa ja matkustajalavaa, talvisin viitoitettua jäätietä junnasivat pitkät hevostarvaanit.

□ □ □

Suurlahden kasvulle alkuvauhdin antoivat jatkuvasti lisääntyvät uitot. Suontaleen ja Paatenen vastuulta hinattiin kesäisin valtavat määrät puutavaraa, jopa 190 000 kiintokuutiota, Suurlahden ja Sekehenjoen suulle. Tässä riitti urakkaa Karellesin ja Shellesin hinaajille syksyyn saakka. Lauttaan meni 4 000–6 000 tukkia ja hinausai-ka normaalisaällä oli puolesta-toista kahteen vuorokautta. Huonolla säällä jouduttiin usein odottamaan viikon verrankin ja jos syysmyrskyt pääsivät yllättämään, kävi niinkuin esimerkiksi syksyllä 1930: kova tuuli hajotti lautat ympäri laajaa Seesjärveä ja mm. Paatenenlahdelle jäi talvehtimaan kymmeniätuhansia tukkeja.

Suurlahdessa puutavara lajiteltiin ja nostettiin vedestä rautatievaunuihin lastattavaksi. Karellesin työmaa, johon kuului myös ratapölkkyveistämö, oli lahden oikealla puolella, Shellesin, joka hankki puutavaraa etupäässä Muurmannin radan tarpeisiin, lahden vasemmalla puolella. Suurlahdessa oli myös laivatelakka, ja siellä rakennettiin muutamia paikallisiin oloihin sopivia aluksia.

Sesonkityöväkeä tarvittiin paljon, sillä nostotöiden mekaniointia ryhdyttiin vasta suunnittelemaan 1930-luvun puolivälin maissa. Rannalle nousi

parakkeja, asuin- ja toimistorakennuksia ja varastoja kuln siellä sateella.

Matkustavaisia varten rakennutti Paatenen tpk (toimeenpaneva komitea) v. 1930 Suurlahden vaatimattoman kestkiekvarin eli talonpoikaiskodin, kuten sen virallinen nimi kuului. Tällainen laitos olikin tarpeen, sillä matkustaliikenteen hoito oli lievästikin sanottuna leväperäistä. Paatenelle pyrkivät joutuivat pahimmissa tapauksissa odottamaan Suurlahdessa laivaa kolme-neljä päivääkin. Tämä johtui siitä, että aikataulut oli laadittu joitakin muita näkökohtia kuin matkustavainten parasta ajatellen. Esim. kombinaatin moottorialus lähti Suurlahdesta Paatenelle joka toinen päivä kaksi tuntia ennen junan tuloa Maaselän asemalle. Usein laivan tuloa tai lähtöä viivyttivät koneviat - tai inhimilliset tekijät, kuten seuraavasta lehtiutisesta ilmenee:

“Seesjärvellä kulkevan Karelgranitin moottorilaivan kapteenin ja lämmittäjän juopottelu on mennyt niin pitkälle, että matkustajat joutuvat siitä jo kärsimään.

Kesäkuun-9. pnä laivalla lähti Paatenesta Suurlahden suuri joukko matkustajia, joiden joukossa oli naisia ja lapsiakin. Humalaiset moottorimiehet olivat unohtaneet ottaa mukaan bensiiniä ja öljyä, ja puolimatkassane loppuivat kesken. Polttoainetta haettiin siten veneellä, mutta kone ei ruvennut toimimaan, sillä kuljetaja oli sen särkenyt. Niin matkustajat saivat tuntikaupalla väristä kylmissään Seesjärven ulapalla, kunnes toinen laiva saapui heitä hakemaan”. (PK 22.6.1931)

Maaselän asemalta ei toistuvista pyynnöistä huolimatta ollut järjestetty minkäänlaista kuljetusta Suurlahden. Matkustavainten oli - jos tavaroita oli paljon, vuokrattava resiina - tai käveltävä tuo moin seitsemän kilometrin taival.

□ □ □

Millainen oli matka Maaselän asemalta Suurlahden kautta Paatenelle, se selviää oheisesta kuvauksesta vuodelta 1929:

“Jos on mieli päästä Paadenelle, on laskeuduttava junasta Maaselän asemalla. Oikein maan tapaan raahaan perässäni suuren määrän tavaroita asemalaiturille. Hetkisen perästä junan torvi mölähää ja pian juna häviää mutkan taa, ja minä jään outona töllistelemään Karjalan kamaralle.

Teen havainnon, että aseman väki venäläistä. Löydän kuitenkin muutamia karjalaisia työläisiä, joilta tiedustelen matkani jatkamisen mahdollisuuksia. Saan tietää, että maantietä ei ole, vaan täytyy palkata rullavaunut tavarain kuljetukseen, sillä ns. Gubaan kuljetaan noin seitsemän kilometrin mittaista radanpätkää myöten.

Neuvottelen miesten kanssa tavaroiden kuljetuksesta. Siinä jutellessamme tulla porhaltaa etelästä postijuna ja sen mukana pari toimitsijaa niinkään matkalla Paadenelle. Nyt saapi asia valoisamman luonteen ja lopulta matka ei tule maksamaan kuin muutaman vaivaisen ruplan.

Hyvää vauhtia kulkee rullavaunu myötälettä. Se on täynnä “ruhkia”. Ja vaunuilla seisoo jo viisi miestä. Vastamässä työnämme sitä sakilla erään karjalaisen starikan johtaessa hommaa. Tunnin kuluttua, kun pimeys on jo hiipinyt tienoolle, rullavaunumme jyrisee Seesjärven Suurlahden rantaan.

40 000 tukkia käsittävät kasat hämöttävät pimeällä rannalla. Etäämpänä veteen kuvastaa vielä jotakin piirtoa laske-neesta päivästä ja rannalla palavat nuotiot uusien parakkien edessä. Niiden ääressä häilyy joitakin varjoja. Nostamme tavaramme eräiseen aittaan ja menemme itse parakin piirtiin, jossa starikka panee tsajat kiehumään. - - -

□ □ □

Niin. Sinä päivänä moottorin piti tulla Paadenesta. Siitä huolimatta, että toverieni kanssa juoksentelimme erälle niemelle katsomaan, josko se jo tulisi, ei sitä kuitenkaan kuulunut. Taivaanrannalla purjehti kyllä jokin vene ja soutuveneitä matkasi rantojen lähellä, mutta moottori pysyi poissa.

Vasta seuraavana päivänä, kun taas olimme matkalla täyhystyspaikkaamme, moottori tulla tykytti yllättäen meidät kilpajuoksuun kanssaan. Kiire oli kuitenkin tarpeetonta, sillä vasta seuraavana aamuna työnnettiin moottori tukkien keskeltä selville vesille.

Niin se elämä remahti! Joukkomme oli kasvanut jo pariinkymmeneen henkeen. Ensimmäisen niemen takaa avautui eteemme rannaton ulappa ja 1 246 neliökilometriä laaja Seesjärvi. Etäiset niemet olivat kietoutuneet sumuun ja olivat sen sisällä kuin pumpuliin käärittynä. Vasemmalla puolella näemme Liistepohjan kylän, jossa on vuokukiveistämö. Petelniemen kylä jää jo etäämmäksi, sillä mottorimme kulkee keskiselkää.

Jo rupeaa selän takaa hämöttämään rantoja. Sivutettuamme Akansaaren tuleemme jonkin ajan kuluttua Paatenenlahden suulle ja olemme pian laiturissa. Matkamme päämäärä Paadene, samannimisen kihlakunnan pääkaupunki on saavutettu”. (PK 17.9.1925 O.J-n)

Matkustajaliikenne Seesjärvellä oli kesäaikaan vilkasta: monenlaisia piirihallinnon ja puoluekoneiston toimitsijoita, virkamiehiä, siirtotyöläisiä ja tavallista rahvasta matkalla kuka minnekin. Kaikkien tie kulki kuitenkin Suurlahden kautta, sillä järven kiertäminen maitse olisi vienyt päiväkausia. Rospuuttoaikoina syksyisin ja keväisin jalkapatikka tai hevoskyyti oli kuitenkin ainoa mahdollisuus.

□ □ □

Sota-aikana taistelut vyöryivät kylän ylitse useita kertoja; jäljelle jäi vain rauniot ja uponneet laivat. Tästä iskusta Suurlahti toipui hitaasti, sillä sodanjälkeisinä vuosina uiton osuus puutavaran kuljetusmuotona menetti hiljalleen merkitystään ja lisääntynyt autokanta sekä parantunut tietö tarjosivat varmemmat kulkuyhteydet. Suurlahden kulta aika oli auttamattomasti ohi, ja kuin pisteeksi i:n päälle Seesjärven vedenpaisumus peitti 1950-luvulla koko paikan alleen. - SV.

Suomen kielen kouluopetusta Paatenessa 1920-30 -luvulla

Suomen kielen käyttöön otamisesta Neuvosto-Karjalassa punikkien valtakaudella vuosina 1920-37 on esitetty ja yhä esitetään mitä erilaisimpia ajatuksia. Oheisessa artikkelissani keskityn faktoihin, jotka liittyvät suomen kielen kouluopetuksen historiaan kotikylässäni Paatenessa.

Aluksi on sivuttava lyhyesti punikkien kielipolitiikan tätä aluetta koskevaa näkökulmaa. Neuvosto-Karjalan autonomisen tasavallan johtomiehiin kuulunut Santeri Nuorteva arvioi vuonna 1923, että Paatene sekä "Porajärvi, Kiimasjärvi ym." verrattuna Uhtuaan "ovat venäläisempiä", jos kohta "asukkaat niissäkin kunnissa kyllä ymmärtävät suomea". Hän ei pitänyt viisaana "suomalaistuttaa heitä, vaan ne on kielellisesti säilytettävä sellaisina kuin nyt ovat, nimittäin kaksikielisinä".

Nuorteva ei kuitenkaan ollut sitä väkeä, joka olisi vastustanut suomen kielen virallisen aseman vahvistamista Neuvosto-Karjalassa. Suomalaisen tutkijan Auvo Kostiaisen mukaan Nuorteva oli Gyllingin linjalla. Siitä antaa kuvauksen Paatenen kihlakunnan toimeenpanevan komitean valistusosaston karjalankielinen teksti (KT:n keskusarkistossa): "Suomen ja karjalan kielet ollah ylen lähehtyksissä... Sih nähte on skolat, kus opastetah suomen kielen kuin Karjalan oma kieli. Karjalan ja Suomen miehet ollah omat veljet. Siit, konsu (tulou) Suomes vallankumous, Suomen ja Karjalan maat männäh yhteh", samoin Paatenen koulussa 1920-luvun lopulla lapsille opetettu iskulause: "Eläköön kansallinen kommunistinen puolue".

Vuosina 1923-27 Paatene oli laajan, samannimisen kihlakunnan hallinnollinen keskus. Siihen kuuluivat niin Paatenen, Kiimasjärven, Rukajärven, Porajärven ja Repolan pitäjätkin. Kihlakunnan alueella asui yli 10 000 ihmistä. Kuten Punainen Karjala vuonna 1924 kirjoitti, oli mahdollista "merkitä Paadenen kihlakunta puhtaasti karjalaiseksi".

Sensijaan kouluopetuksessa hallitsi venäjän kieli. Vuonna 1923 koulutilanne Paatenen

kihlakunnassa oli seuraava: Paatenen pitjä - 6 koulua, (Paatenessa II-asteen koulu) kaikki olivat venäjänkielisiä, Rukajärven pitjä - 6 koulua, kaikki venäjänkielisiä, Porajärven pitjä - 6 koulua, joista 2 suomenkielisiä, Kiimasjärven pitjä - 2 suomenkielistä koulua, Repolan pitjä - 6 koulua, joista yksi venäjänkielinen.

Mielenkiintoisia tietoja Paatenen kihlakunnan sivistysoloista ja koulutoimesta antaa tasavallan Valistusasiain kansankomissariaatin tarkastaja Pakarinen. Hän kävi loka-marraskuussa 1923 tarkastusmatkalla kihlakunnassa. Tarkastuskertomuksessaan hän arvioi ylen kriittisesti sivistyksen kehitysedellytyksiä: "Yleinen tilanne kihlakunnassa ei ole valistustyölle otollinen. Varsin suurena hähtana esiintyy rajakunnissa (Kiimasjärvi, Porajärvi ja Repola) Suomesta päin harjoitettu lahtariagitatsiooni, jonka hedelmiksi suuremmalta osalta luen erittäinkin Porajärven kunnassa vireillä olevan kielikysymyksen, jos kohta sillä on omat luonnollisetkin syynsä. Suurimpana vaikeutena on paikallisen väestön tavaton köyhyys, joka ei tee ainoastaan mahdottomaksi heidän puoleltaan paikallisten valistuslaitosten tukemista, mutta samalla tekee heille mahdottomaksi valistustyön vastaanottamisen".

Paatenen kihlakunnan koulutkärsivät opetustarvikkeiden, vihkojen, kynien ja oppikirjojen huutavaa puutetta. Opettajia oli yhteensä 30. Heistä oli "25 pros. saanut sivistyksen alkeiskouluja varten, 25 pros. keskinkertaisen sivistyksen kirkollisella alalla toimimista varten; loput 50 pros. koulusivistykseltään alle keskinkertaisen, mutta ovat valmistautuneet itenäisellä opiskelulla".

Tarkastaja Pakarinen johtopäätös oli tyyli: "Koulujen toiminta kihlakunnassa ei vastaa niitä vaatimuksia, jotka prolettaarin valtio kouluilleen on asettanut. Esimerkiksi kun opettajistossa on suuri osa pappisivistyksen saaneita, jotka olosuhteiden pakosta ovat antautuneet neuvostovallan palvelukseen, ei nuorisomme kasvatus ole luotettavissa käsissä".

Suomen kielen kouluopetuksen vahvistamiseksi Petroskoista oli määrätty Paatenen kihlakuntaan (kuten muihin tasavallan karjalaisiin kihlakuntiin) valistusasiain osaston suomen kielen ohjaaja. Kansankomissaarien neuvoston (hallituksen) 8. lokakuuta 1924 vahvistaman päätöksen mukaan ohjaaja oli piirin valistusosaston varajohtaja ja sai palkkansa suoraan tasavallan valistusasiain kansankomissariaatista.

Paatenen tpk:n valistusosaston suomen kielen ohjaajana

toimi K. Ahti. Hänkin kiinnitti Punaisen Karjalan palstoilla vuonna 1924 huomiota siihen, että suomen kielen opetus oli kiinni ennen kaikkea opettajakunnasta. "Väestö pakisee karjalaksi ja onpa kyllä, joissa saa etsiä venäjätaitoista. Tästä huolimatta ovat vanhoilliset piirit Paadenen keskuksessa suhtautuneet nurjamielisesti suomenkielisiin kouluihin ja suomenkielisen valistustyön tarpeellisuuteen kihlakunnassa. Tällainen nurjamielisyyys on tietysti perua niiltä vanhoilta ajoil-

KUHMON KALEVALAKYLÄ

Elämyksiä täynnä oleva Kalevalakierros johdattaa kansanperintemme kautta mielikuvituksen maailmaan.

- Väinölässä viihdyttää Maksim kanteleineen
- Metsolassa kuulet vanhat erätarinat ja näet entisajan pyyntiansat, siellä voit istahtaa erätulille
- Tervarannassa sumajuoksu, sestominen ja tervanpolton vaiheet
- Sepän pajassa itse seppä Ilmarinen, takoja iänikuinen
- Mystisessä Pohjolan Talossa näet aidon Pohjan Akan tyttäreineen
- Tupakahvilassa voit nauttia talon antimista
- Sampogalleriassa näet, ratkeaako Sammon arvoitus
- Kalevalakierroksella kolme taidenäyttelyä

Käy kylässä, koe kalevalainen satu, taru ja tosi!

Avoinna 1.6.-31.8. joka päivä klo 9-18. Muuna aikana ennakkovarauksesta. Opastetut kierrokset alkavat päivittäin klo 10, 12.30 ja 15.30

Pohjolan Talon portit ovat avoissa klo 9-20.

Pääsylippu kierrokselle aik. 50,- lapset 25,-

Tiedustelut tapahtumista sekä ryhmävaraukset

Kuhmon Kalevalakylä oy

puh. 986-655 4500

fax 986-655 0246

ta, jolloin Karjalan maaseutua urakalla venäläistettiin. Varsinkin rajakuntien kielimurre on hyvin lähellä suomen kieltä, joten siellä suomenkielinen toiminta on helppoa. Paadenen keskuksessa eroaa murre jo huomattavasti suomen kielestä, mutta ei ole vaikeasti tajuttavaa sekään”.

Edelläsanotun yhteydessä on merkillepantava Suomen Etsivän keskuspoliisin raportti toukokuulta 1926. Sen tekijä huomauttaa, että venäjän kieli on johtoasemassa Neuvosto-Karjalassa. Mutta ”vähitellen ovat sikäläiset suomalaiset tunteutuneet yhä johtavimpiin asemiin, jolloin venäjän kieli on joutunut jossain määrin syrjään. Tämä kehitys näyttää kulkeeneen kuin itsestään, olosuhteiden muuttuessa, joskin toiselta puolen on havaittavissa jopa tietoista kielikamppailuakin, mikä on ilmennyt mm. erimielisyyksinä suomalaisten kommunistien ja paikallisten venäläisten nationalistien välillä”.

Kesällä 1926 Karjalan työläis-talonpoikaistarkastuksen kansankomissariaatti suoritti tarkastuksen jokaisessa kihlakunnassa. Paatenen tpk:ssa oli päätetty lukuvuodesta 1929-30 siirtää kouluopetuksessa kokonaan suomen kielelle. Vahva askel tähän suuntaan oli jo syksyllä 1925 opettaja A. Hartikaisen aloittama suomenkielinen opetus Paatenen ensi asteen koulussa sekä suomen opetus aineena 7-vuotisen venäläisen koulun kolmella viimeisellä ryhmällä. Samaan aikaan alkoi opettaja M. Muossalaisen hoitama ensi asteen suomenkielinen koulu Prokkolassa (Jukko-gubassa) ja Liistepohjan venäläisessä ensi asteen koulussa suomen opetus aineena opettaja A. Purosen johdolla.

Vuonna 1927 Paatenesta tuli Seesjärven piirin hallinnollinen keskus. Porajärven, Pukajärven ja Repolan pitäjät jäivät sen ulkopuolelle. Kesäkuussa Punainen Karjala kirjoitti kirjoitti uudesta piiristä seuraavasti: ”Piirin hallinnollisen osaston toimialue käsittää 7 059 neliökilometriä ja siinä on asukkaita 6 500 henkeä. Asukkaat ovat karjalaisia lukuunottamatta Maaselän aseman piiriä, jossa asukkaat ovat venäläisiä”.

Hallinnollisia uudistuksia seurasikin tärkeitä uudistuksia koulutoiminnassakin. Ne noteerattiin Suomessa asti: Uusi Suomi (5.4.1928) kirjoitti, että ”ylemmän asteen koulujen karjalauttamisesta mainittakoon, että tällä kertaa muutetaan Paatenen talonpoikaisnuorisokou-

lu tykkäänään suomenkieliseksi”. Tämä koulu palvelikin myös Porajärven, Repolan ja Rukajärven tarpeita.

Suomenkielinen koulutoiminta pääsi Paatenessa vauhtiin 1930-luvun alkupuolella. Vuosina 1930-37 Paatenen 9-vuotista vajaan keskiäkökoulua käynyt Ksenia V. Mimmijeva o.s. Bykova kertoi tekijälle, ettei suomenkielinen opetus tuottanut ylipääsemättömiä hankaluksia karjalaisille koululaisille. Hänen mukaansa lapset kyllä tulivat toimeen oppitunneilla suomen kielellä; keskenään, vanhempiensa ja kyläläisten kanssa he puhuivat karjalaa.

Suomenkielisen opetuksen edistymisestä Paatenen vajaan keskiäkökoulussa lukuvuoden 1934/35 toisella neljänneksellä kertovat seuraavat toimintakertomuksen luvut:

SUOMEN KIELI

	Oikein hyvä	Hyvä	Tyydyttävä	Epät.
kirjallinen	7	48	164	45
suullinen	19	39	161	45

Paatenen koulussa oli 1930-luvun alkupuolella paljon suomalaisia opettajia, joukossa myös amerikansuomalaisia. Ksenia Mimmijeva mainitsi seuraavat sukunimet: historian opettaja Junilainen, fysiikan opettaja Töyli, venäjän kielen opettaja Olga Joutsen, veljekset Höppö ja Sakarinen sekä koulun johtaja Antti palo. Itse asiassa oppilaat eivät kovin hyvin tienneet opettajiensa nimiä, koska tavan mukaan kääntyivät heidän puoleensa puhutellulla ”opettaja”.

Elokuussa 1937 Paatenen vajaan keskiäkökoulussa työskenteli 14 opettajaa, joista kahdeksan oli suomalaisia: Andrei Sakarinen (väliaik. matematiikan opettaja), Paavo Juntunen (varajohtaja ja kirjallisuus sekä matematiikka), Matti Katsalainen (historia ja maantiede), Nikolai Toivonen (venäjän kie-

li ja musiikki), Laura Saikkeli (suomen kieli ja kirjallisuus); A. Viik oli toisen luokan, Lehtonen kolmannen luokan opettaja.

Kaikkiaan Seesjärven piirin alueella oli vuoteen 1937 mennessä toiminnassa kolme vajaan keskiäkökoulua (Paatene, Selki ja Suurlahti) sekä 13 alkeiskoulua. Voi sanoa, että puutteista ja vaikeuksista huolimatta kansan valistus suomen kirjallielellä sai jalansijan kotiseudullani. Sen tulokset ansaitsevat tutkimusta ja käsittelyä.

Lopuksi tahtoisin lainata Punaisessa Karjalassa 6. maaliskuuta 1926 julkaistusta artikkelista ”Suomen kielen opetus Paadenella” seuraavan lauseen: ”...jos karjalainen tahtoo joskus omalla kielellänsä tulla kirjantaitavaksi, niin hänen on opiskeltava suomen kieltä.

ALEKSEI LEVKOJEV
historiatieteen kandidaatti
Paatene (Syktyvkar)

Oliko Paatenekin ehdolla kommuunin pääkaupungiksi?

Punaisessa Karjalassa 4.7.1935 vietettäessä Neuvosto-Karjalan 15-vuotisjuhlaa bolshevikiveteraani Jaakko Mäki muisteli Karjalan kommuunin perustamisen alkuaikojaa.

Kirjoituksessa näyttäisi olevan joitakin selvä muistivirheitä, mutta myös mielenkiintoinen kuvaus siitä miten 3-miehinen vallankumouskomitea matkusti Muurmannin rataa aina Kemiin saakka etsien Karjalan kommuunille sopivaa pääkaupunkia. Petroskoi ei siis ollut ensimmäinen vaihtoehto.

Yleisvenäläinen toimeenpaneva keskuskomitea antoi 7. p:nä kesäkuuta 1920 asetuksen Karjalan työkansan kommuunin perustamisesta ja nimitti samalla Karjalan vallankumouskomitean. Siihen tuli kolme jäsentä, pj Edvard Gylling ja jäsenenä Jaakko Mäki¹⁾ ja Vasili Kudzhijev²⁾

Komitean jäsenistä vain kaksi oli tuolloin Leningradissa. He he lähtivät mm. painokone mukanaan junalla Muurmannin rataa kohti Karjalaa. Petroskoissa seurueeseen liittyi Kudzhijev. Täysilukuinen komitea pöhti tilannetta ja päätti jatkaa junalla kohti pohjoista tarkoituk-

sella löytää sopiva paikka kommuunin pääkaupunkia varten.

Ensin pysähdyttiin katsomaan Kontupohjaa, mutta se oli siihen aikaan kovin mitätön kylä, muistelee Mäki. Seuraavaksi tarkastettiin Karhumäki, sopsiko se. Siellä ei kuitenkaan silloin ollut paljon muuta kuin rautatien rakennusvaiheen aikaisia parakkeja, joten paikka ei miellyttänyt komitean jäseniä.

Taas mentiin eteenpäin ja saavuttiin Maaselän asemalle, Seesjärven kaakkoispäähän. Siellä saatiin tietää, että ”lahtarien agentit” olivat edempänä polttaneet Ontajoen rautatiesillan, joka sijaitsee nykyisestä Kotskomasta etelään. Tämä tapahtui Mäen muistaman mukaan kesäkuun 22. päivän tienoilla.

Kysymyksessä on kuitenkin muistivirhe, sillä tapahtuma, johon Mäki näyttää viittaavan, tapahtui vasta Karjalan nousun aikaan eli vasta runsaan vuoden kuluttua vallankumouskomitean junamatkasta. Ryhmä tunkualaisia metsäsiisijä teki tuhoamisretken Ontajoen sillalle 13. p:nä marraskuuta 1921

aikaansaaden lyhyen liikennekatkoksen.

Jotakin esteitä radalla kuitenkin lienee ollut. Liikenne saatiin vasta muutaman päivän kuluttua toimimaan ja niin matkaa jatkettiin pohjoiseen Kemiin saakka.

Siellä pysähdyttiin ja yritettiin vakavasti löytää sijoittamispaiikka kaupungista. Mutta kova oli sielläkin maaperä. Huoneustoja ei löytynyt; tarvittiin näet tiloja paitsi vallankumouskomitealle myös paljon muutakin.

Miten kauan vallankumouskomitea Kemissä viipyi, siitä ei ole tarkkaa tietoa. Lopulta kuitenkin päätettiin, että on palattava Petroskoihin. Siellä olisi sittenkin parhaat edellytykset. Tätä puolsi erityisesti Kudzhijev.

Petroskoista saatiinkin alkusi vaatimattomat tilat, ja päästiin alkuun. Oli muitakin ongelmia. Petroskoissa toimi ennestään Aunuksen läänin toimeenpaneva komitea, joten samaan kaupunkiin tuli näin kaksi neuvostovallan keskusta. Seurauksena oli ristiriitoja, epäsuopaa ja niin suuria näkemys-

eroja, että ratkaisuja oli haettava Moskovasta asti.

Tilanne ratkaistiin lopulta siten, että Aunuksen läänin keskus elokuussa 1921 siirrettiin pois kaupungista ja syksyllä 1922 lakkautettiin koko Aunuksen lääni.

Em. matkaan on viittaus myös Viipurissa ilmestyneessä Vapaa Karjala -lehdessä n:o 1 19.8.1920. Jutussa 'Kommunistien puuhut Karjalassa' lehti mainitsee, että Karjalan hallitus, joka ennen sijaitsi Kemin kaupungissa, on nyttemmin siirtynyt Petroskoihin. Jutun sanamuodoista voi päätellä, että vallankumouskomitea viipyi Kemissä pitemmän aikaa, ilmeisesti useita viikkoja.

Vapaa Karjala kirjoitti 4. 11. 1920 uudestaan pääkaupunkiasista otsikolla: "Gyllingin kommunistihallitus / hakemassa turvapaikkaa - aikoo / muuttaa Petroskoista Paadeneen". Uutisessa lehti kertoi rajan takaa saamiinsa tietoihin nojaten, että Petroskoin kommunistihallitus on alkanut horjua ja tuntee maan polttavan jalkojensa alla.

Se on päättänyt lähteä hakemaan turvallisempaa paikkaa, koska Petroskoi suurena asutuskeskuksena saattaa olla alttiimpi yllätyksille. Tämän vuoksi kommunistihallitus on päättänyt muuttaa Petroskoista Paadeneen, joka on rauhallinen maaseutukeskus keskellä Karjalaa.

VK:n samassa numerossa oli vielä viime tiedot: "Kommunistihallitus siirtymässä Paadeneen".

Saimme juuri ennen lehden painamista seuraavia lisätietoja: Petroskoilla nykyään oleva kommunistihallitus aiotaan jakaa kahtia siten, että Karjalan kommuunia ts. sitä Karjalan aluetta, jolla on karjalaisenemistönä asutus, hoitava halli-

Kirikkö- puolen pojat suksilla

Paatenen Kirikköpuolen eli Pogostan pojat olivat innokkaita hiihdon harrastajia, kuten oheinen kuvakin kertoo. Se on otettu talvella 1942. Täkarivissä ensimmäinen vasemmalta on Pekka Jukkinen, toinen vasemmalta Terosen Heikki eli Feodor Terentjev, josta sittemmin tuli ainakin kymmenkertainen N-liiton mestari ja olympiamitalisti. Valkearintainen poika on Pekan veli Juho ja hänen vieressään oikealla Valeri Vanjushkin. Kaikki ovat Kirikköpuolen poikia.

Kuvan lähettäjä Pekka Jukkin (Jukkinen) pyytää samalla välittämään parhaat kiitoksensa kaikille suomalaisille - niin viranomaisille kuin sotilaille - jotka olivat vv. 1941-44 Paatenessa. "He suhtautuivat meihin karjalaisiin niin hyvin ja inhimillisesti, että sellaisesta elämästä, jota noina vuosina elimme, emme olleet voineet edes haaveilla". Pekka korostaa, ettei tämä kiitos ole vain hänen, vaan hänen jo tuonilmaisiiin siirtyneiden isän, äidin, siskon ja veljen toivomus. - SV

tus tulee siirtymään Paadeneen.

Petroskoille jää venäläinen kommuunihallitus hoitamaan venäläisasutusten asioita. Miten bolshevikit ovat suunnitelleet eri hallintoalueiden rajat, siitä ei vielä ole tietoa eikä sitä liene vielä ratkaistukaan.

Jälkimmäinen uutinen lienee ollut pelkkä huhu, mutta edellinen liittyi vallankumouskomitean matkailuun. Niin tai näin,

Paatenesta ei kuitenkaan tullut Karjalan tasavallan pääkaupunkia. - SV

1) Jaakko Mäki oli syntynyt Suomessa Ilmajoen pitäjän Lahden kylässä. Kansanedustajana 1908-18. Pakeni valtiotrikossyyteen takia Venäjälle ja toimi v:sta 1920 Karjalan kommuunin tärkeissä v:roissa, mm. taloustrustin puheenjohtajana. - Likvidoitiin v. 1937.

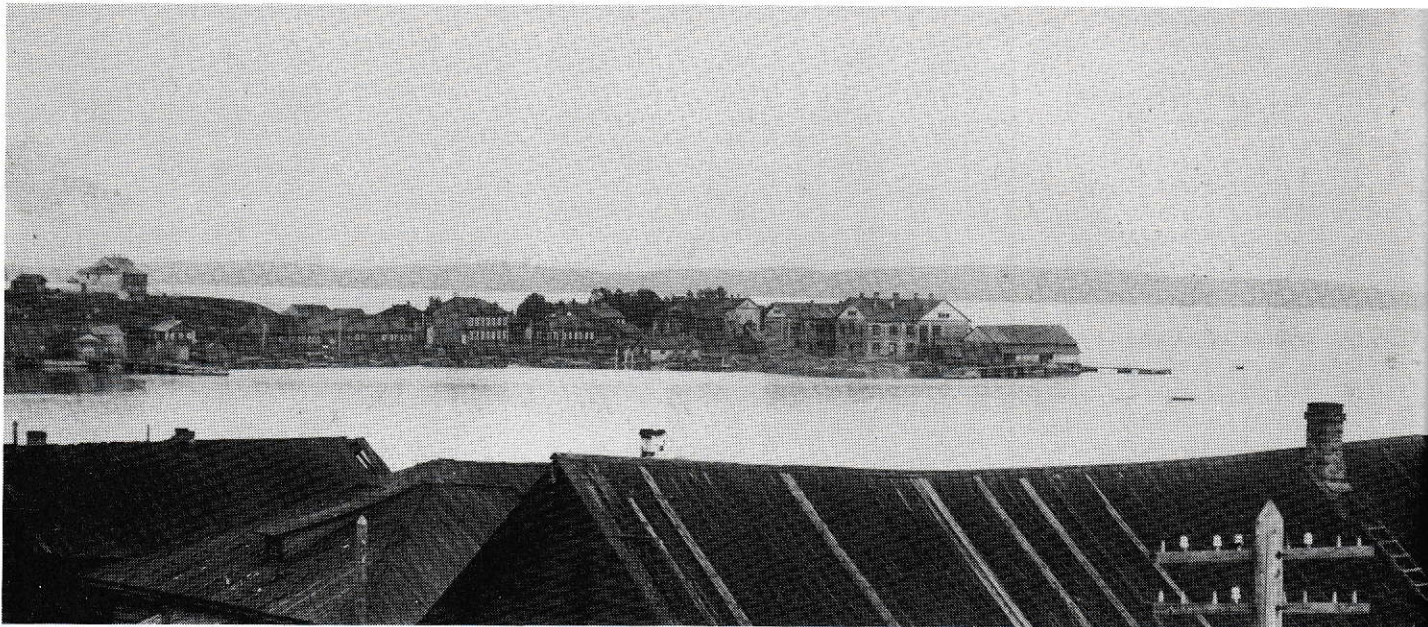
2) Kudzhijev oli kotoisin Vitelen Suurmäen kylästä. Hanen isänsä Mihail toimi Petroskoin opettajaseminaarissa karjalan kielen- ja harjoituskoulun opettajana. - Kudzhijev, joka syrjäytettiin jo 1922, edusti suurvenäläistä sovinistista ryhmää, joka taisteli katkerasti Gyllingin suomalaisryhmittymää vastaan.

Täyden palvelun kirjakauppa

**SUOMALAINEN
KIRJAKAUPPA**

Ovi lukemattomiin maailmoihin

Mihkalevin ainutlaatuinen panoraamakuva Gorkanniemeltä yli Paatenenlahden. Vasemmalla silloinen pääkylä Lahti, nykyisin ved

Paatenen valokuva-äärre

Paatene on yksi niistä aniharvoista Karjalan kylistä, joista on tarjolla vanhaa valokuvamateriaalia, nimenomaan kylä- ja maisemakuvia.

Tämä on harvinaista siksi, että entisaikaan valokuvaaminen ei ollut nykyisenlaista näppäilyä, vaan totista työtä. Se oli harvojen harrastus, välineet painavat eikä kallista materiaalia kannattanut haaskata vanhojen talojen tai tavanomaisten kylänäkymien kuvaamiseen; kohteena lähinnä ihmiset.

Vähätkin valokuvat ovat yleensä joutuneet hukkaan tulipaloissa, evakkomatkoilla jne. 1930-luvun lopun vainovuosina kuvia jopa tietien tahtoen tuhottiin; varovaisuus oli viisaut-

ta, sillä harmiton valokuva vaikkapa Suomeen siirtyneestä sukulaismiehestä voitiin tulkita vakoilujuoneksi.

Poikkeuksen tekevät ne Karjalan kylät, joissa kävi suomalaisia runonkerääjiä ja tutkijoita. Heidän tallentamiaan henkilö- ja kyläkuvia on suomalaisissa arkistoissa. Vastaavasti neuvostokarjalaisten tutkijoiden kuvatallenteet ovat etupäässä Petroskoin tai Pietarin arkistoissa. Toisaalta esim. niitä valokuvia, jotka prof. D. Zolotajev otti vuonna 1926 tiedeakatemian kansatieteellisen retkikunnan matkalla Uhtuan piirissä, ei ole tiettävästi ole löydetty.

Se, että Paatenen kylänäky-

miä on säilynyt jälkipolville, on erityistapaus ja tavallaan sattuman kauppaa. Paatenelaisen Taisto K a i n u l a i s e n äidin veljen Mihail M i h k a l e v i n lempiharrastus oli valokuvaus. Mihail eli 1930-luvulla Poventsassa, myöhemmin vuosinaan Moskovassa, mutta tuli aina, jos suinkin mahdollista, kesälomalleen Paatenelle. Siellä hän vietti paljon aikaa järvellä "ruskieta" kalaa pyytäen ja - kylämaisemia valokuvat.

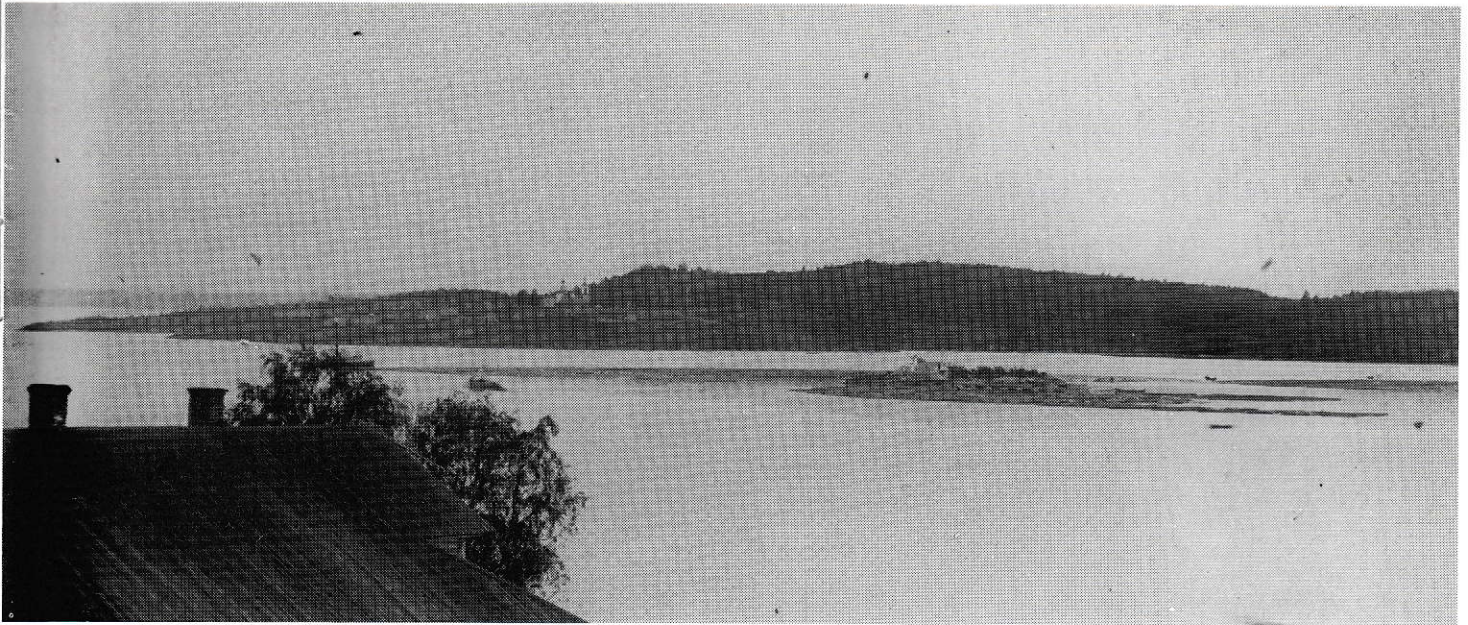
Mihail Mihkalevin ottamista valokuvista lienee vain vähäinen osa säilynyt. Lasinegatiivitkin ovat aikojen kuluessa tuhoutuneet. Niille ei osattu antaa arvoa.

Käytettävissä olevasta materiaalista voi päätellä, että Mihkalevilla oli vahvasti dokumentoituva asenne siihen, mitä hän ympärillään näki. Hyvän esimerkkinä tästä on Paatenenlahdelta otettu neliosainen panoraama-sarja. Kuvasarja on, voi sanoa, ainutlaatuinen, sillä Sekehenjoen suulle vuonna 1957 rakennettu jättimäinen pato nosti Seesjärven vedenpintaa liki seitsemän metriä ja muutti maiseman kokonaan toisennäköiseksi.

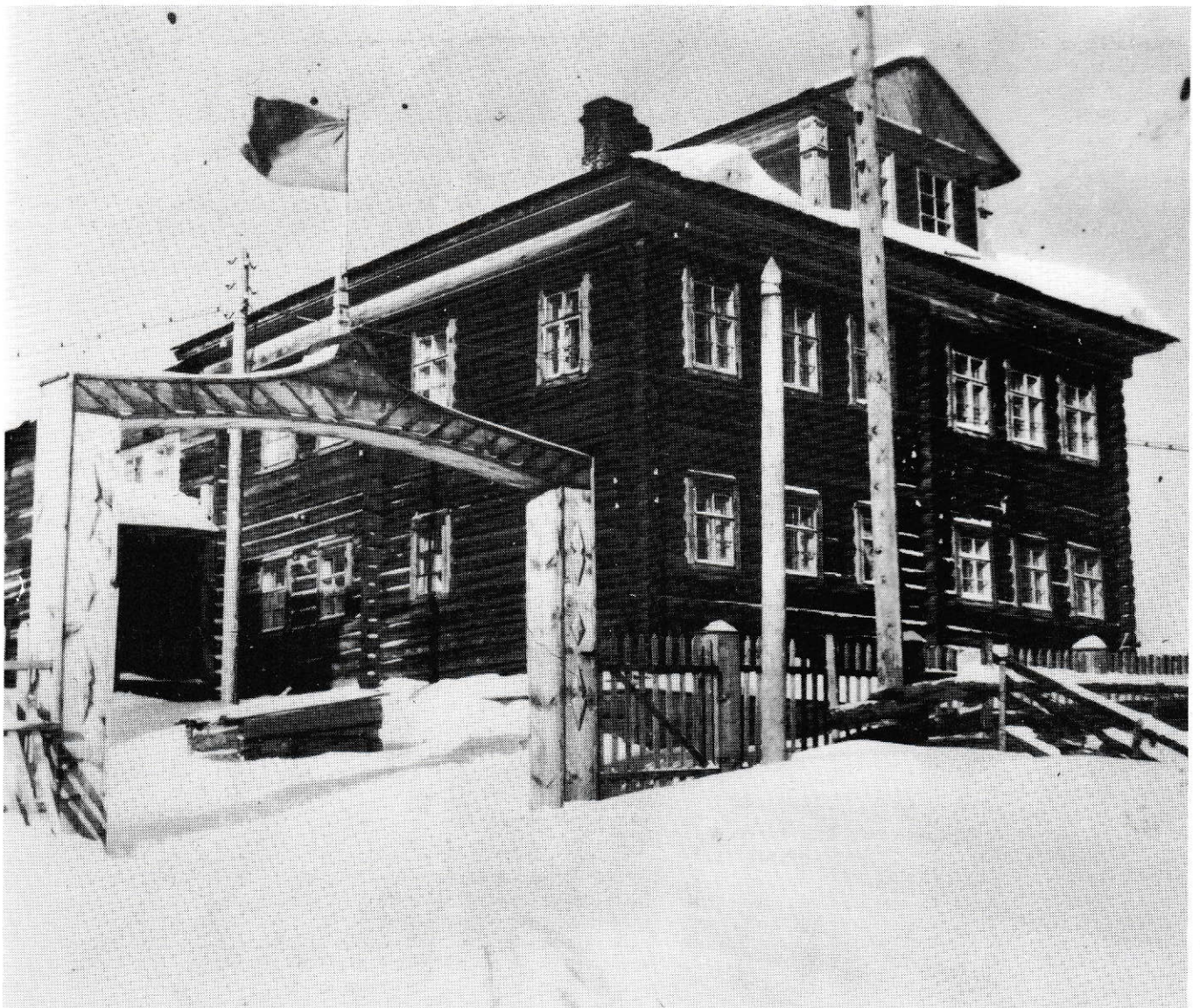
Säilyneet kuvat ovatkin todellinen aarre – myös siksi, että se Paatene, jonka maisemia Mihail Mihkalev valokuvasi, on ikiajoiksi kadonnut. – SV

Yksinäinen soutelija – Mihail Mihkalev – Paatenenlahdella, takana Lahden kylä, oikealla Koroinniemi.

alla ja oikealla Kirikköpuoli.

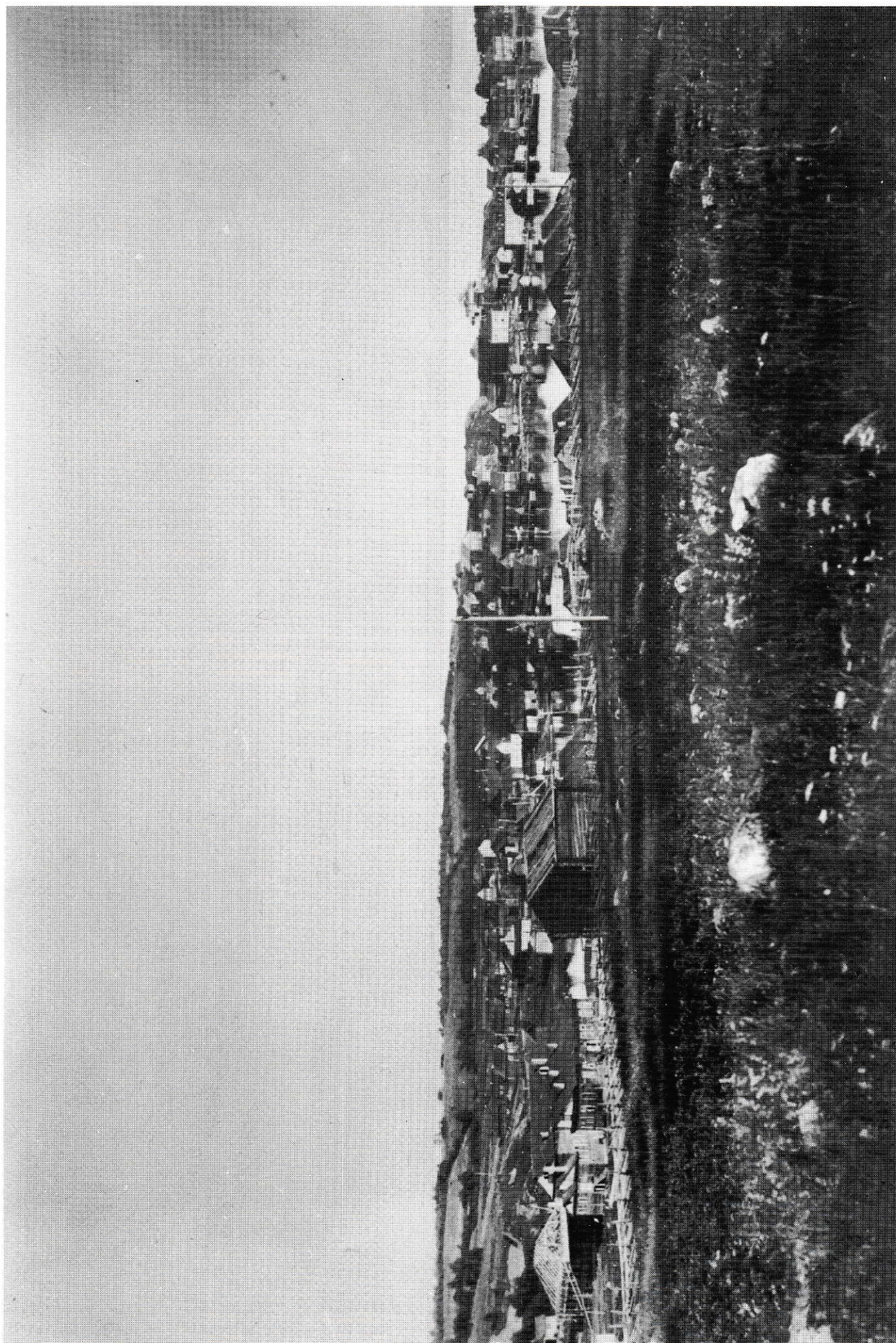

Seesjärven piirin hallintokeskus sijaitsi entisessä kauppias Ivan Volkovin talossa.

Komeita olivat entisaikaan Paatenen talot: yllä Mihkälisen talo vuodelta 1919 (purettu 1950-luvulla), alakuvassa Lahden kylässä sijainnut Jukkinin talo, joka paloi vuonna 1944 kesällä. - Kuva Lidia Jukkinan kok.

Keskellä Mutalaksi, takana vasemmalla Lahden kylä ja Goroinniemen pellot. Edessä vasemmalla silloinen kulttuuritalo. Kuva otettu Bokonvaaralta.

Paatenen rahvasta vanhan kulttuuritalon pihassa vuonna 1953 valmistautumassa punaisten lippujen ja banderollien kera vallankumousjuhlan mielenosoitusmarssiin.

Lokakuun vallankumouksen 35-vuotisjuhla paatenelaisittain. Puhujalavalla piirin ylin johto, Leninin ja Stalinin kuvat ja taustalla sysssumuinen Seesjärvi.

Romanaisen suurperheessä Suontalessa oli 38 henkeä

Paatenen Suontalen saariryk- lässä eli vuosisadan alkupuolella Romanaisen kauppakartan- non suurperhe. Siinä oli neljä vanhaa isäntää: Aleksei Grigorjevitš, Feodor Grigorjevitš, Stepana Aleksejevitš ja Gregor Daniejevitš. Heillä kaikilla oli perhe ja lapsia, joista osa oli jo naimisissa ja perheelisiä. Näin Romanaisessa eli ainakin 38 henkeä.

Pääisäntänä oli Aleksei Grigorjevitš. Hän määräsi aamulla tsäijjöpöydässä päivän työt ja tehtävät ja oli päättäkatsojana. Kaikki tehtiin yhdessä. Vanhemmat naiset olivat koti- töissä palvelijoiden kanssa, nuoremmat ulkotöissä, karjan- hoidossa, missä kulloinkin tarvittiin, miesväki miesten töis- sä.

Rahavarat olivat pääisännän hallussa. Kassastaan hän antoi eri perheille rahaa määräaikoi- na. Naiset saattoivat tehdä sala- laa lisätöitä ansaitakseen siten rahaa omaan kassaansa. Jokai- sella perheellä oli ns. aarrera- hastonsa, jonne pantiin rahaa pahan päivän varalle. Rahoja säilytettiin kotona arkussa, iko- nien takana tai säästöpankissa, jollainen oli Paatenen kirkon- kylässä.

Talossa oli hyvä ruoka, mut- ta kahvia ei juotu. Salaa naisvä- ki sitä kuitenkin keitti. Siitä sit- ten paha tulikin.

Sattui näet kerran - se oli Petrunviikolla v. 1913 - että lapset - nähtyään joskus äitinsä kahvinkeittopuuhissa - meni- vät sarajaan, heinäullakolle, ja rupesivat muka leikisti hekin kahvia keittämään. Tuli karka- si, tarttui kuiviin heiniin, syyty- ti molemmat talot ja vielä puo- let koko kylästä, kymmenkunta taloa.

Rannassa oli tien toisella puolella varastoaittoja, joissa säilytettiin öljyä, tervaa, jauho- ja ym. Nekin syytyivät palamaan niin rajusti, että vesi rannassa kertoman mukaan kiehui puo- len kilometrin matkalla.

Suurpalo vaati ihmisuh- rinkin. Romanaisen pääisäntä Aleksei Grigorjevitš, koettaes- saan pelastaa kultarahansa, joi- ta säilytti Jumalankuvan taka- na, joutui itse liekkien saaliik- si.

Kyläläiset ja koko pitäjä su- rivat tapahtunutta ja koettivat avustaa onnettomuuden uhre- ja. Kuka toi astioita, kuka vaa- tetta, mitä itse kultakin liikenä. Romanaisen eri perheiden Paa- tenen pankkiin tallettamilla aar- rerahoilla rakennettiin sitten uusi asuinrakennus, yksi iso entisten kahden tilalle.

Elämä Romanaisessa jatkui vielä lähes entisellään. Jäivät- hän pellot ja karjakin pelastui paitsi osa hevosista, joita pideti- tiin kotona rukiinkylvön ja huu- hanruannan takia. Lehmät olivat kesäisin laitumella Kan- nosniemessä, lahden takana. Siellä ne käytiin lypsämässä kahdella veneellä.

Vallankumouksen jälkeen osa Romanaisista jäi Karjalaan, mutta pian elämä meni sekai- sin. Bolshevikkikomennon väh- vistuessa suurperhe hajosi, sen jäsenistä osa joutui pakkotöi- hin, osa ajettiin Siperiaan, osa jäi kotikyläänsä.

Vielä niin myöhään kuin 1933 Punaisessa Karjalassa oli kirjoitus siitä, miten kansanvi-

holliset soluttautuneet Suonta- len kyläkolhoosin Pervaja Ma- jan johtoon. Näistä mainittiin jutussa nimeltä mm. kulakin poika Romanov Konstantin Jefimovitš sekä kulakki Roma- nov Ivan Feodorovitš. Pääpu-

karina oli kuitenkin kolhoosin ulkopuolelle jättäytynyt kulak- kikauppias Romanov Jakob Grigorjevitš. Punaisen Karja- lan syytekirjoituksen mukaan koko kylä eli hänen käskyjensä mukaan. - SV.

Suuren tulipalon jälkeen rakennettu Romanaisen talo Suontalessa. Valokuva otettu 1930-luvun lopussa, oik. hämöttää kylän kirkko.

MUKAVASTI BUSSILLA

VIIPURIIN

Opastetut ostos- matkat
1.6.-31.8.
ti, ke, la **200 mk/hlö**
Sis. matkat reittibussilla,
ryhmäviisumi, ostoskier- ros.

Omatoimimatkat
ma, to, pe **200 mk/hlö**
Sis. matkat reittibussilla,
ryhmäviisumi.

WIIPURIN PAMAUS '96

**28.6. LAITURITANSSIT
TERVANIEMEN VIERAS-
VENESATAMASSA**
150 mk/hlö.

**29.6. LASTEN KON-
SERTTI VIIPURIN LIN-
NASSA**
220 mk/hlö aik.
90 mk/hlö lapset 4-15-v.
(vanhemman passilla)

**29.6. MUSIIKKIJUHLAT
VIIPURIN LINNASSA**
235 mk/hlö

PIETARIIN

**14.-16.6. PIETARI-
KRONSTADT**
950 mk/hlö
Sis. matkat, majoitus hot.
Ohtinskaja H2:ssa, ph,
kiertoajelu, Kronstadtin
retki lounaineen, Eremi-
taasi, viisumi ja matkan-
johtajan palvelut.

**2.-4.7. PIETARI-
NOVGOROD**
950 mk/hlö
Sis. matkat, majoitus hot.
Moskova H2:ssa, ph, kier-
toajelu, Novgorodin retki
lounaineen, Eremitaasi,
viisumi ja matkanjohtajan
palvelut.

KAIKKI LÄHDÖT LAPPEENRANNASTA!

LISÄTIEDOT JA ESITETILAUKSET

 SAIMAAN LIIKENNE OY

Valtakatu 39, 53100 Lappeenranta
Puh. (953) 6209223, fax (953) 4517602

Hajapiirtoja Suontalen rautatehtaan vaiheista

Suontaleen rautatehdas sijaitti Paatenella Volomajoen varrella kuohuvan Siikakosken partaalla, josta se sai käyttövoimiansakin. Ruukkia rupesi alunperin suunnittelemaan eräs seppä Suontaleesta, nimeltään Averiano Kusnetsov (Seppänen), joka oli hyvin kuuluisa taidoistaan ja jonka esi-isät olivat olleet monessa polvessa kuuluisia seppiä. Itse he olivat nostaaneet järvestä rautamalmia jo pitemmän aikaa ja siten hankineet tarvitsemansa raudan.

Järvimalmi noilla seuduilla olikin hyvin rautapitoista; sanotaan sen olleen 60-prosenttista. Seppäset eli Kusnetsovit olivat erittäinkin pyssyseppinä mestareita. Monet tulivat kaukaakin Paatenelle pyssyjiään korjauttamaan tai uusia teettämään.

Vuonna 1896 rautaruukkia alettiin rakentaa Averiano Kusnetsovin maalle. Rakennustyöt teki venäläinen Semenov,

joka tuli työmiehineen jostakin pohjoisesta päin, missä olivat olleet rakentamassa samanlaisia tehtaita. Semenovista tuli heti alussa ruukin osakas. Merkittävänä osakkaana oli myös Averianon pojan Vasilin appiukko.

Rakennustöitä varten otettiin lainaa valtion pankista. Rakennustöiden ylimpänä johtajana oli suomalainen insinööri Lundgren. Hänen johdolla valmistettiin muotit, joihin sula rauta valettiin, sekä rakennettiin myös hiiliuunit, joita tuli olemaan kaikkiaan 12.

Ensiksi rakennettiin vain yksi sulatusuuni, joka tuotti päivässä 15 tonnia rautaa. Myöhemmin ruvettiin rakentamaan toistakin sulatusuunia. Kun se saatiin valmiiksi, raudan tuotanto kohosi 35 tonniin vuorokaudessa.

Tästä huolimatta tehdas ei kannattanut. Sulattamoista saatu rauta tuli liian kalliiksi ja

varsinkin sen kuljetus syrjäseudulta liikepaikkoihin kävi kovin hankalaksi; rautatuotteet täytyi kuljettaa talvella hevosella huonoja teitä Karhumäkeen asti tai kesällä vesitse Seesjärven poikki Suurlahteen. Samaan aikaan Venäjälle tuotiin rautaa ulkomailta, varsinkin Saksasta ja paljon edullisempaan hintaan kuin mitä Suontaleen rauta tuli maksamaan.

Rahat loppuivat kesken, rautaruukki meni konkurssiin ja joutui pankin haltuun. Yksi osakkaista, Semenov rupesi silloin vaatimaan, että pankin on siirrettävä tehdas pois hänen mailtaan. Hän oli nimittäin lunnastanut Averianolta maan, jolla ruukki sijaitti. Pankki ei suostunut maakauppaan, vaan möi koko sulattamon Semenoville 50 000 ruplasta. Semenov pyysi vielä pankilta luottoa ja saikin 35 000 ruplaa. Pian tämän jälkeen hän möi koko tehtaan eräälle venäläiselle Belebolsk-

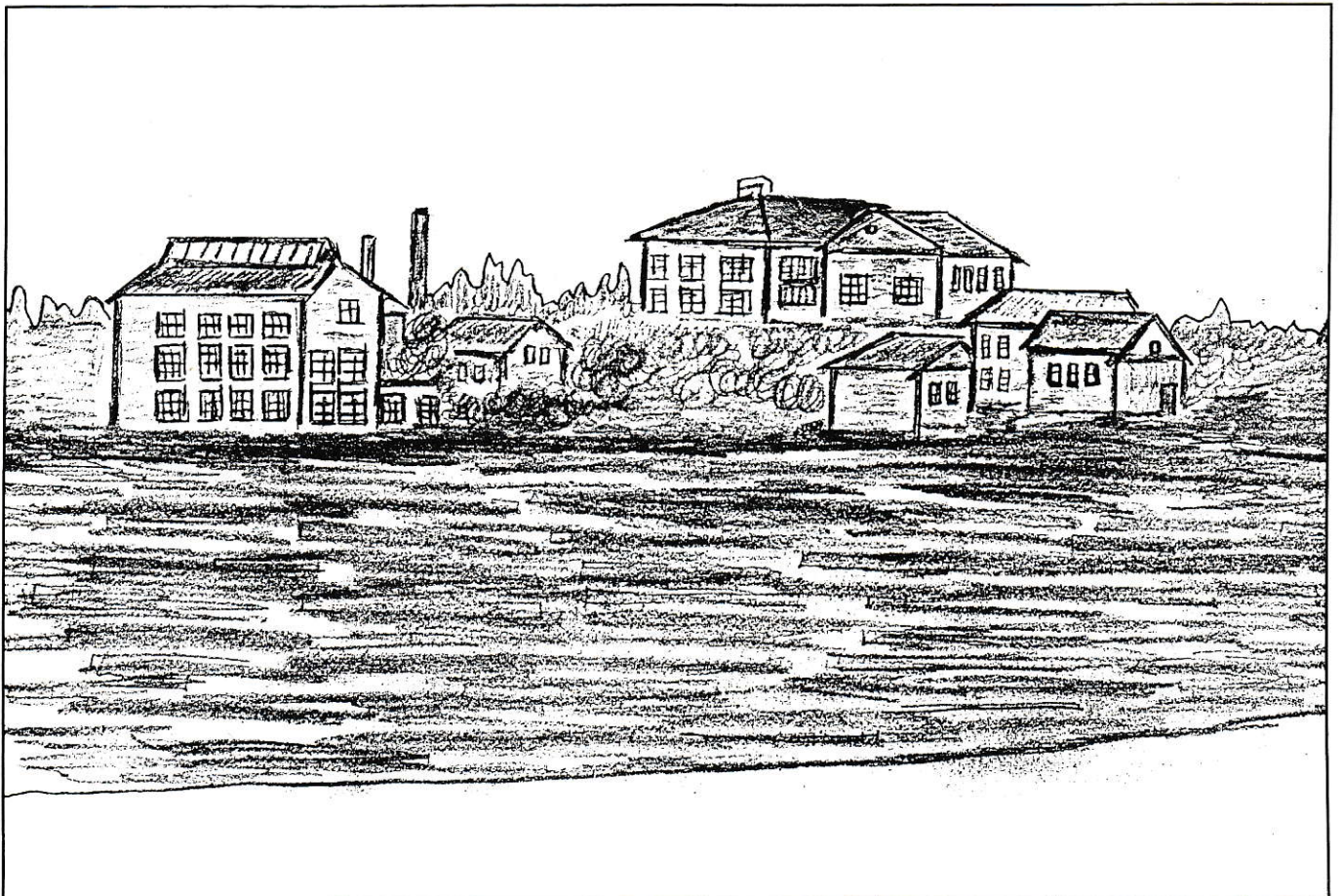
nimiselle pohatalle, joka puolestaan ei ollut kiinnostunut tehtaan jatkosta, vaan möi osan koneista ja osan kuljetutti pois.

Suontaleen rautatehdas jäi seisomaan ja joutui uudestaan pankille. Kaiken kaikkiaan se ehti toimia runsaat kymmenen vuotta.

Järvimalmia riittävästi

Raaka-aineenaan Suontalen rautatehdas käytti järvimalmia eli ns. hölmää, jota oli Seesjärvessä ja siihen virtaavan Volomajoen yläjuoksulla olevissa pienissä järviissä. Tehtaan alueella arveltiin olleen malmia noin 50 tuhatta puutaa.

Honkaniemen kylä Suontalesta länteen oli eräs tärkeä malminnostopaikka. Useampia nostolaittoja kellui järvellä kylän rannassa, ja ahkerina puuhailivat nostajat, kertoo Samuli Paulaharju, joka liikkui Sees-

Suontalen rautatehdas parhaina päivinä. Piirros tehty vanhan, vuonna 1900 otetun valokuvan mukaan.

järven Karjalassa kesällä 1900. "Naapurikylistä, jopa etäisistäkin ovat monet nostajat saapuneet. Hautausmaan viereen järven rannalle ovat valtavan kasan, kuin kokonaisen vuoren, ruskeaa, rakeista malmia koonneet.

Talvella kelin tullessa malmi tehtaaseen ajetaan. Kesällä ei minkäänlaista kuormaa kulettaa voi. Ei ole teitä, ei hevos-eikä vesiteitä, vain kaitoja karjapolkuja. Niitä myöten voit jalkaisin kapsutella tai hevosella ratsastaa, kuorman kulettamisesta ei puhuttakaan".

Karjalalle omaa rautaa

Vallankumouksen jälkeen Suontalen tehdasta ryhdyttiin tutkimaan. Havaittiin, että siellä oli korjauksen tarpeessa sulatusuuni ja toinen uuni on vielä keskentekoinen. Näiden lisäksi on vesiturbiinilla käyvät ilmanpuhalluskoneet, valimo, pieniraaminen saha, joukko työväen asumuksia, varastoja, tiilenpolttouuneja jne.

"Aloitimme siellä työskentelyn siinä mielessä, että Karjalan tulee saada omaa rautaan", kertoo teollistamiskomitean jäsen Herman Saxman muisteluksissaan. Ryhdyttiin varustamaan välineitä järvimalmin nostamiseksi ja tehtaan korjaamiseen. Samanaikaisesti valmistettiin ja korjattiin pajassa paikallisille talonpojille viikatteita, kirveitä ym. talouskaluja. Valimossa valettiin patoja ja paistinpannuja ym. entisestä varastossa olleesta takkiraudasta.

Kesällä 1922 valmistauduttiin rautasulattamon käyntiin saattamiseen. Sitä varten kuljettiin syksyllä Ig21 tehtaalle Petroskoista Maaselän aseman kautta ruokatarpeita ja työvälineitä.

Talvella 1921-22 jo alkuun päässyt toiminta katkesi kapiinan ja levottomuuksien takia, eikä tehtaaseen ole enää myöhemminkään kiinnitetty huomiota.

Tosin v. 1923 kansankomissaarien neuvosto myönsi eräälle Leningradin arttelille tehtaan vuokralle, mutta tuloksista ei ole kuulunut mitään.

Saxmanin mukaan Suontalen tehdas olisi olojen vakiinnuttua kannattanut järjestää käyntiin. Siihen eivät hallitsevat talousmiehet kiinnittäneet suurempien asioiden ohessa huomiotaan.

"Nyt tuskin on enää syytä ryhtyä Suontaleen tehdasta kun-

toon laittamaan, sillä kuluneen kymmenen vuoden aikana ajan hampaan ohella ja paikallisten elimien myötävaikutuksella tehdas on melkein hävitetty ja raudan tuotannolle lienee parempia mahdollisuuksia nyt jo muuallakin".

Seesjärven rautatehdas jäi siis koko lailla toimettomaksi, mutta vielä 1920-luvun lopulle siitä ja sen kohtalosta käytiin jonkinlaista keskustelua. Laitos joutui Karjalan kansantalousneuvoston haltuun ja siellä tehtiin vähän töitäkin, ruukin korjauspajassa esim. maatalouskaluja paikallista tarvetta varten. Itse rautatehdas on koko ajan ollut seisauksissa.

Heinäkuussa 1924 kansantalousneuvosto kyllästyi ja luovutti tehtaan Paatenen tpk:lle, jonka oli määrä jatkaa töitä entiseen tapaan.

Tehtaan vanha laiva korjattiin, ja luovutettiin tpk:lle, joka ryhtyi sillä kuljettamaan matkustajia ja tavaraa Paatenen ja Suurlahden välillä sekä yleensä Seesjärvellä.

Tehtaan hoitajaksi tov. Bruun tilalle tuli laitoksen siirryttyä uudelle isännälle tov. Ate Liesi (PK 10.7.1924).

Polemiikkia rautatehtaan toiminnasta

Toiminta ei sujunut niinkuin paikalliset asukkaat odottivat. Tämä käy selville seuraavasta Punaissä Karjalassa loka-kuussa 1924 julkaistusta artikkelista (nimim. -i).

"Että sen nimellinen tehdas on olemassa lähellä Paadenen kihlakuntakeskusta, lienee hyvin tunnettua myös tämän lehden lukijoille. Yhä uusiutuvis- sa selostuksissa tuodaan esille, miten tehdas on osittain käynnissä ja miten sen tuotannolla tyydytetään paikallisen väestön tarpeita.

Sama selostus tulee vuosi vuodelta kaavamaisesti niin, että se alkaa tuntua uskottavata tälläkäläisistäkin eläjästä sivumalla elävistä puhumattakaan. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että talopoikien tarvitessa milloin mitään rautaesinettä ei tarvitse muuta kuin kääntäytää tehtaalle, niin sieltä se lähtee.

Todellisuudessa asianlaita ei ole näin. Numerotietoja siitä, miten monta kappaletta viikatteita siellä on vuosittain tehty ja mitä yleensä valmistettu, ei allekirjoittaneella ole käytettävissä.

Edesmenneinä vuosina teh-

taalla on ollut työssä yksi seppä ja yksi viilari varsinaisessa tuotavassa työssä sekä palvelus- ja konttorihenkilöstä 5-6. Seppä ja viilari eivät kuitenkaan ole voineet tehdä ympäri vuoden heille kuuluvia töitä, sillä ei ole ollut raaka-ainetta.

Henkilökuntaa on tämän kesän aikana vähennetty ja tietäkseni toinen tuottavan työn tekijöistä on joutunut pois niin, että ei tehtaalla vasaran pauke korvia säre.

Tehtaan tuotantokyvyn kehittämistä kuvaavat paikallisen väestön talouskalut, kuten savi-padat, puiset maanviljelyskalat jne. joita tehdas ei ole voinut muuttaa rautaisiksi.

Onko toinen kysymys, voisiko tehdas tyydyttää ympäristön talonpoikien tarpeet. Jos tehdasta olisi suojeltu ja hoidettu tehtaan, niin se olisi vielä tänäkin päivänä tehdas, vaan sen suojelemiseksi ei ole pantu tikkua ristiin.

Usean vuoden ajan ovat tehtaan katot saaneet ränsistyä niin, että sateet ovat tehneet tehtaan kalustolle suurta vahinkoa. Vieläkin voitaisiin jotakin pelastaa, jos ryhdyttäisiin korjaustöihin, mutta jos nykyinen meno jatkuu edelleen, niin lähiaikoina voidaan jo puhua tehtaan raunioista.

Siellä on esim. aivan uusi satojatuhanasia maksava harkkoraudan sulattimo (uuni) koneineen, joita sadevesi on pahasti runnellut ja yhä runteele mitään isommiksi reiät katossa tulivat.

Tehtaan yhteydessä on myös l-raaminen saha, jonka myös tulisi täyttää paikallisia tarpeita, mutta sekään ei voi sitä tehdä, kun se ei ole käynnissä. Käsisahalla sahataan tarpeaineet, vaikka vesivoimalla käyvä saha on keskellä. Jos siis voitaisiin panna tehdas käyntiin vaikka pieneltä osalta, niin se ei ainakaan tappiota tuottaisi, sillä kysyntä on suuri niille tavaroille, joita tehdas tuottaa. Raaka-aineen kuljetus Petroskoista ei kohtaisi vaikeuksia ensinkään, ei ainakaan kesäaikaan.

Mielestäni tulisi perustaa ammattimiesten artelli, joka ryhtyisi käytännön töihin tehtaalla. Ensi kuitenkin pitää tehdä välttämätön remontti.

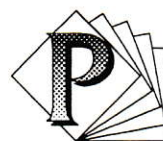
Eiköhän kansantalousneuvosto ottaisi asiaa vakavaan harkintaansa ja ryhtyisi käytännön toimii jo tänä syksynä?

Karjalan kansantalousneuvoston ilmoitti vastineessaan, että kirjoituksen laatijan tiedot

LUOTETTAVA - TÄSMÄLLINEN KIRJAPAINO VUOSIKYMMENIEN KOKEMUKSELLE

Pienistä töistä, suurpainoksiin

lomakkeet - esitteet - kuoret
nimikortit - kortit - kirjat
vuosikertomukset
neliväriyöt

KIRJAPAINO
Paino-Verho Ky
Oksasenkatu 8, 53100 Lappeenranta
Puh. (953) 415 0305, 415 3535
Fax (953) 415 6779

Seesjärven rautatehtaan asemasta eivät huomattavalta osin ole todellisuuden kanssa yhtäpitäviä (PK 18.10.1924).

Perää vailla on esim. se kohta, missä väitetään, että tehtaan uusi ajanmukainen valu-uuni kalliine koneineen olisi pilaantunut huolimattoman hoidon takia.

Kansantalousneuvoston äskettäin paikalla käynyt tarkastaja tietää kertoa, että pilaantunut uuni ei ole uusi, vaan niin vanha, että se olisi tuskin käytökelpoinen, vaikka tehdas pannaitsiinkin käyntiin.

Lisäksi kansantalousneuvosto ei nykyään ole suoraan tekemisissä Seesjärven rautatehtaan kanssa, sillä viime kesäkuussa kannattanut silloin, kun tehdas oli sen hallussa, pitää sitä käynnissä.

Voimaperäisempi tehtaan hyväksikäyttö olisi tietyksi tarpeen, mutta yleinen varojen puute on estänyt kansantalousneuvostoa enemmän tekemästä. Mikäli tehdas ei nykyään tyydytä Paadenen asujamiston tarpeita, lankeaa syy kihlakunnan tpk:lle, jolla tehdas on vuokralla halpaa maksua vastaan ja juuri sitä varten, että tehdas sen johdolla kykensä paremmin toimimaan talonpoikien hyväksi kuin kansantalousneuvoston johdon alla.

Lehden kirjeenvaihtaja torjui kansantalousneuvosto väitteet (PK 15.11.1924) todeten, että vaikka paikalla olisi käynyt miten monta tarkastajaa, tehtaan uusi sulatusuuni on kärsinyt vaurioita syystä, että tehtaan katto vuotaa.

Jo vuosi sitten se oli pahasti vaurioitunut eikä sitä ole sen jälkeen korjattu eikä estetty lisää rappeutumasta.

Ei yksin valu-uuni ja siihen kuuluvat laitokset, vaan monta muuta työvälinettä ja konetta on mennyt pilalle samasta syystä, että rakennusten kattoja ei aikanaan korjattu, vaikka tehtaalla olisi ollut yllin kyllin lautoja korjauksiin.

Paadenen kihlakunnan tpk:n niskoille ei voida mitenkään lykätä syytä, sillä jonkun kuu-kauden on tehdas ollut vuokralla, mutta ei sillä ehdolla, että pitää remonteerata koko laitos.

Lastenkoti rautatehtaan rakennuksiin

Rappeutuvalla laitoksella keksittiin muutakin käyttöä. Syksyllä 1925 tehtaan tyhji-

Rautatehtaan masuunien savuavat jäännökset lokakuussa 1941. Venäläisjoukot polttivat melkein kaikki tehtaan rakennukset ja laitteet perääntyessään Segezan suuntaan. - SA-kuva

lään oleviin asuinrakennuksiin siirrettiin Paatenen lastenkodin lapset (PK 10.9.1925). Lastenkodin rakennus oli joutunut remonttiin eikä sopivia tiloja Paatenen kylästä ollut saatavissa. Nähtävästi tehtaalla oli vielä jotakin toimintaa, koska siirtopäätöksen perusteissa lausuttiin toivomus, että "lapset voivat oppia siellä jonkin hyödyllisen ammatin". (PK 29.11.1924). Mainittakoon, että rautatehtaalta siirrettiin yksi suurehko 2-kerroksinen rakennus myöhemmin Paatenen kylään. Viime vuosina siinä on toiminut isohko ompelimo. Tarkoitusta varten rakennus remonteerattiin ja on hyvässä kunnossa. - Se on Paatenen kylän vanhin talo, yli 100 vuotta.

Sota tuhosi vesi peitti rauniotkin

1920-luvun lopulla kihlakunnan tpk päätti perustaa Paadenen keskuskylään sepän pajan palvelemaan paikallisten laitosten ja asukkaiden tarpeita (PK 11.8.1927). Suurimman osan kalustosta ja työvälaineistä paja sai entisestä Seesjärven rautatehtaasta. Näin rautatehtaan tarina alkoi lähestyä loppuaan.

Syksyllä 1941 venäläiset polttivat Seesjärven tehtaan jäljellä olleet rakennukset perääntyessään Paatenelta.

Tk-kirjeenvaihtaja H. Harvirirta kirjoitti: "Täkääläiset asukkaat muistavat, että kun tehdasta rakennettiin aikoinaan,

siellä oli silloin suomalaisia insinöörejä töissä. Nyt tämän vanhan rautatehtaan korkeat uunit kohoavat kytevien raunioiden keskeltä. Pato ja joen yli johtava silta on räjäytetty ja poltettu. Muutamia ympärillä olevia vanhoja, ränsistyneitä rakennuksia on säilynyt vielä ehjinä.

Lähteet:

Paatenen Viesti n:o 16/1942
S. Paulaharju: Matkamuiistel-mia Karjalan kankailta (1900)
Herman Saxman: Karjalan neuvostoteollisuuden alkuajoilta, osa II (PK 26.7.1933)
PK:n vuosikerrat 1924-1928

Pyhiinvaellusmatkoja Paatenelta Vladimirskoihin ja Solovetskiin

Paatenen Särgjärven kyläsä v. 1895 syntynyt ja kasvanut Iida Kondratjeva o.s. Kärki, myöh. Kivimäki, kävi nuorena tyttönä ollessaan pyhiinvaelluksella Vladimirskoissa. Tästä matkasta on Maiju Keynään muistiinpanoissa on mielenkiintoinen kuvaus. Matkaseurueessa oli naisia muistakin Paatenen kylästä. Kaikilla heillä oli jokin sairaus lähdön syynä. Iidalla oli lapsena ollut silmät kipeinä ja vanhemmat olivat tehneet lupauksen, että hänet lähetettäisiin pyhiinvaellukselle, jos silmät paranevat. Niin kävikin ja Iida lähti matkalle.

Oli luvattu, että matka tehdään vain jalkaisin maantietä myöten. Mukaan otettiin kotievästä, matkalla ostettiin lisää. Tutuissa taloissa matkalaiset syötettiin ja jopa vaatettiin. Yösiijat olivat "jumaloih kulki-joille" kaikkialla ilmaiset; sitä pidettiin hyvänä työnä.

Matka alkoi Särgjärven kylästä. Ensimmäinen yö oltiin Paatenessa, seuraava Juhiväärassa Kärgin Jehhimän talossa. Kolmannen päivän iltana tultiin Maaselkään. Siellä yöpymispaikkana oli Outi-serkun koti. Kumsjärvelle pyhiinvaeltajat saapuivat lauantai-iltana, jossa monellakin oli hyviä tuttuja. Hovattanen oli näet kuulu kauppiamies. Vanhemmat pitivät paikalliskauppaa Kumsjärvellä ja pojat kulkivat talvet rekikaupalla. Olivat käyneet matkoillaan Iidan syntymäkodissa.

Kumsjärvellä matkalaiset, 6-7 henkeä, viipyivät pyhän yli ja lähtivät jatkamaan taivallusta maanantaina. Juustjarvellä nukkuttiin tuntemattomassa paikassa. Pyhäniemessä pysähdyttiin talossa, josta oli kotoisin Iidan isän veljen vaimo. Syötiin, mutta ei hartaista pyynnöistä huolimatta kehdattu niin suurella joukolla yöksi jäädä, vaan jatkettiin matkaa Tiutiasta, joka ei kaukana ollutkaan, 12 kilometrin päässä.

Viiden aikaan illalla matkalaiset tulivat Kriisinän taloon. Senkin talon väki oli tuttavina. Isän veli Maksima oli metsä-vartijana liikunut paljon niillä mailla. Koko seurue syötettiin ja juotettiin. Heille esiteltiin kylää, joka oli rakennettu kah-

den puolen jokea.

Talot olivat vauraannaköisiä ja useat niistä uudella mallilla tehtyjä (entisissä raput olivat ulkona, uudemmissa eteisen sisällä). Vieraanvaraisessa talossa oltiin yöitä, ja kun aamulla manasteriin matkaa oli syötetty ja juotettu, nämä läksivät astumaan kohti luostaria, jonne saavuttiin iltapäivällä. Matka oli kestänyt siis perjantai-aamusta keskiviikon iltapäivään.

Vladimirskoissa Paatenen pyhiinvaeltajat viipyivät seuraavaan päivään saakka. Kukin toi mukanaan lahjoja varojensa mukaan, silkkihuiveja, kangasta jne. rahaakin annettiin. Käytiin kirkossa ja tsasounassa ja rukoiltiin: "Vladimirskoin Jumalanäiti, suojele meitä". Luostariissa oli tapana toimittaa heti jumalanpalvelus, kun lupauksenantajat tuli, vaikka oli työpäivä.

Paluumatka Paatenelle tapahtui samaa tietä kuin oli tullutkin, yövyttiin samoissa taloissa. Mieli oli nyt jokaisella kevyt, kun ammoin annettu lupaus oli lunastettu.

Solovetskin matkat

Paatenelta käytiin Solovetskin luostarissakin, tuossa Karjalan pyhässä paikassa. Iida kävi siellä samasta syystä kuin Vladimirskoissakin: silmätaudin tyttöä vaivatessa vanhemmat olivat tehneet kaksinkertaisen lupauksen, johon sisältyi myös Solovetskissa käynti.

Solovetskiin lähdettiin yleensä suuremmalla joukolla, ja mukana oli sekä miehiä että naisia muistakin kylästä. Ensimmäinen yö vietiin Pokonvuoran ja Kiirasjärven välisellä salolla metsästäjii ja matkalaisia varten rakennetussa pirtissä. Toinen yö oltiin Kiirasjärvellä jossakin tutussa talossa ja kolmannen päivän iltana tultiin rautatien varteeseen, Vojatsuuon. Sieltä matkustettiin junalla Sorokkaan, mistä varhain seuraavana aamuna lähti laiva kohti Solovetskin saaria.

Laivamatka kesti runsaan vuorokauden niin, että kun So-

rokasta lähdettiin aamulla klo 6 aikaan, perille saavuttiin seuraavana aamuna. Matkalla meri oli tyyni, mutta meri-ilma-aihehti joillekin pahoinvointia.

Solovetskissa viivyttiin kaksi päivää; sen ajan luostari tarjosi pyhiinvaeltajille yösiijan ja ruuan. Luostarin komeassa kirkossa oli tiuhaan jumalanpalveluksia ja väliajalla paatene-laiset kiertelivät tutustumassa muihin kirkkoihin ja tsasounoihin.

Eräässä rukoushuoneessa, jonne oli päälluostarista matkaa viitisen kilometriä, oli sisällä kaivo, jonka suulla suuri kivi. Kaivossa oli pyhää vettä. Sen, joka sitä halusi maistaa, oli kannettava kiveä kolme kertaa rukoushuoneen ympäri. Pyhää vettä vietiin pulloissa kotiin lääkkeeksi. Kun esim. hammas kipeytyi tai tuli rupia kasvoihin, niin pyhä vesi auttoi; sitä juotiin tai pestiin sillä kipeä paikka. Koko Paatenen matkue otti pyhää vettä tuliaisiksi luostarimatkalta.

Tsaarin tytär ja erakko

Kahden päivän aikana ehdittiin tutustua myös Solovetskin nähtävyyksiin. Käytiin katsomassa keisarinna Katariinan kuvaa, joka oli luostarin pääsisäänkäytävän päällä. Siitä kilometrin päässä linnoituksessa oli vankina vanha pappi, joka tiesi kaiken eteenpäin kuin Jumala mitä tapahtuisi. Keisari Nikolain tyttärikin oli käynyt ottamassa häneltä tietoja siitä, mitä maailmassa tapahtuisi. Pappi oli ennustanut, että Venäjä häviää ja että tytön isä siis tsaari joutuu piileskelemään ja huonoille päiville. "Vaikk' on käärme halpa, niin vielä halvemmaksi isäs sortuu maailmassa", vakuutti pappi.

Kun keisarin tyttö selitti kuulemansa isälleen, tämä kiivastui ja heti vangitutti papin, ja siitä pitäen tämä on istunut tyrmässä Solovetskin linnoituksessa. Ylhäältä viidennestä kerroksesta paksujen kalterien takaa hän siunasi linnan pihalla rukoilevat pyhiinvaeltajat, ja surkea oli katsoa, kun kansa itki, muisteli Iida.

Vladimirskoi - luostari vai erakkola?

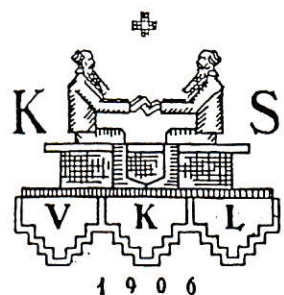
Ida Kivimäen (ent. Kondratjeff) kuvaus pyhiinvaellusmatkasta Vladimirskoihin on mielenkiintoinen, mutta kiinnostava ja hieman arvoituksellinen on myös matkan kohde.

Ida Kivimäki puhuu pikku-luostarista, jossa oli sekä munkkeja että nunnia. Kirkko ja tsasouna sijaitsivat samassa rakennuksessa. Siellä rukoiltiin: "Vladimirskoin Jumalanäiti, suojele meitä". Kun sen nimistä luostaria ei Karjalassa asiantuntijoiden mukaan (mm. E. Barsov; Petroskoi) ole ollut, kyseessä lienee ollut pieni, vanhauskoisten erakkola.

Kuvauksesta käy ilmi, että pyhiinvaelluskohde sijaitsi runsaan 10 kilometrin päässä Tiutiasta. Kartasta on helppo todeta että Tiutiasta etelään vanhan valtatie varrella Santalanjärven itärannalla on kuuden autoituneen kylän ryhmä. Yksi noista kylästä on Vladimirskajan kylä.

Vladimirskoi näyttää olleen erityisesti Seesjärven rantakylä vanhauskoisten suosiossa, mutta kävivät siellä mm. tiutialaisetkin, kun niin lähellä asuivat. Juho Sevastionoff, synt. 1890 Tiutiassa, mainitsee sen Maiju Keynäälle kyläläisten yhtenä pyhiinvaelluskohdeena, mutta huomauttaa, ettei Vladimirskoi ollut luostari.

*) Tiutialla käytiin lisäksi käytiin Solohkoissa, Valamossa, Svirskin (Sivärin) manasterissa, Tihvinässä ja Jerusalmassa. Vladimirskoissa käytiin kuitenkin eniten.

Syrjäinen Kalitsin kylä

Paatenessa oli aikoinaan kaksi saarikylää, toinen oli Suontale ja toinen Kalitsi (ven. Kalitshij ostrof, myös Kalinniemi), joka sijaitsi pääosin saarilla.

Kalitsin kylässä oli yhteensä 19 taloa; niistä mantereella 8, (Kongonniemellä 5 ja Sotinniemellä 3) ja vielä Lukansaareissa 7 taloa, tsasouna sekä kalmismua, luettelee Kalitsissa syntynyt ja kasvanut Mikko Sidorov. Nykyisin hän elelee vaimonsa Shuran keralla Paatenen keskustassa.

Makonsaareissa, joka oli saarista suurin, oli neljä taloa. Sieltä oli rakennettu vajaan 100 metrin silta Sotinsaareen.

Kongonniemellä asuivat Sidorovit ja Kongoset, Sotinniellä elivät Isatovit, Lukansaareissa Lukinit ja Afanasjevit ja Makonsaareissa Makkoset. Asukkaita kylässä oli kaikkiaan runsaat sata henkeä. Oli suuriakin perheitä, mm. Kongonniemessä 18-henkinen perikunta ja esim. Isatovilla eli samassa taloudessa kolme veljestä perheineen.

Kylässä oli tsasouna ja kalmismua. Tsasouna oli vielä hyvässä kunnossa ennen sotia. Vanha rahvas piti siitä huolen eikä kukaan pois halunnutkaan hävittää.

Makonsaaren eteläkärjessä oli vanhoja kaivantoja, kooltaan noin 4 x 4 metriä ja oikein syviä. Ne oli kaiketi tehty ammoin, jo tsaarinvallan aikaan. Ei tiedetty, miksi ne oli kaivettu ja mitä niistä lienee aikoinaan etsitty. Kaivannot oli myöhemmin aidattu, ettei karja niihin putoasi.

Kylässä oli pieni kauppa, jonne tavarat tuotiin vesitse Suontaleen kylästä, jonne oli matkaa 15 kilometriä. Paatenelle matkaa oli enemmän, noin 20 kilometriä. Papinkoskeen (Popov Porog) oli saman verran kuin Suontaleen kylään. Talvella kuljettiin jäätä myöten. Talvitiet johtivat Suontaleelle ja Metsäsaaren kautta Paatenelle.

Kalastus oli tärkeä elinkeino. Kylän kolhoosissa, nimeltään Volna (Aalto), oli erikseen kalastusprikaatit. Kalastettiin verkoilla, nuotalla ja suurilla rysillä. Veneet ostettiin Sekehen kylästä, missä oli hyviä venemestareita. Tervaa poltettiin itse, samoin tehtiin raudoistustyöt; seppää kylässä ei ollut.

Mikko Sidorov ja Shura-emäntä muistavat hyvin, millaista oli elämä Kalitsin saarikylässä.

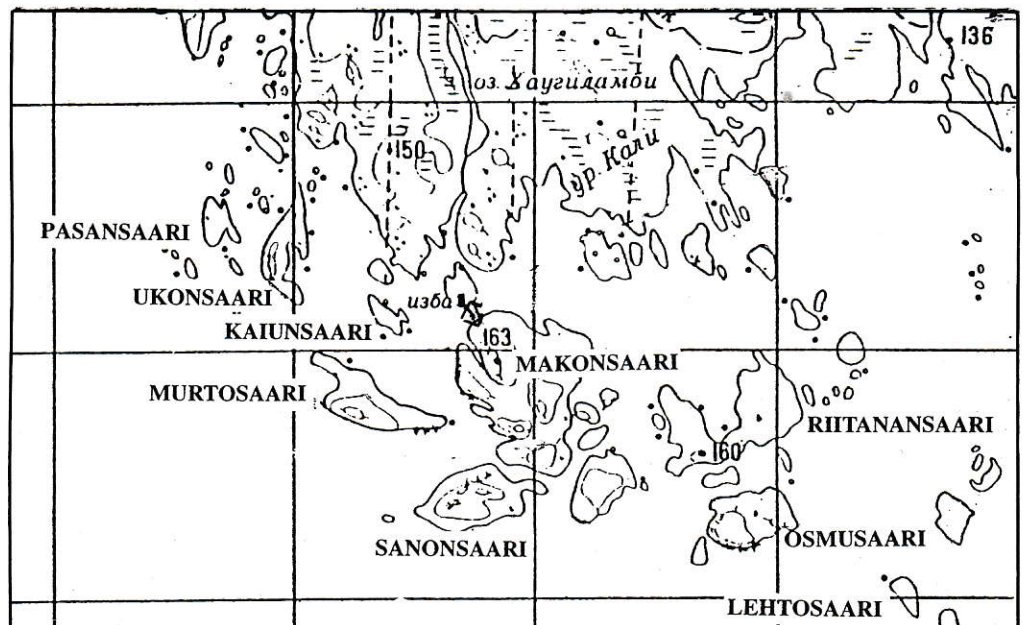
Papinkoskella oli ennen sotaa suuri työlaitos tai rangaitussiiirtola, jossa oli poliittisia vankeja ja kulakkeja. Vangit tekivät enimmäkseen metsätöitä. Laitos poltettiin sodan sytytyssä.

Kalitsin kylässä ei ollut koulu. Lapset aloittivat ja kävivät neljä luokkaa Suontelessa asuen internaatissa. Sen jälkeen jatkettiin Paatenella. Kylään ei ollut maantietä, vain jonkinmoinen tieura johti Kongonniemestä Papinkoskeen ja toinen Tuurikkagubasta (siellä oli iso lesopunkti ennen sotaa) Bokonvaaraan.

Tietttömyydestä oli etenkin

Sekehenjoen suulle tehty suurpato muutti tuntuvasti Kalitsin saaristoa; uusia pikkusaaria syntyi kymmenittäin. (1 ruutu = 4 km).

kelirikkoaikoina syksyllä ja keväällä monelaista haittaa. Niinpä kävi sillä lailla, että 1930-luvun suuressa puoluepuhdistuksessa Kalitsin kylä jäi "puhdistamatta". Seesjärven piirin puoluepuhdistuskomissio oli kylläkin päättänyt pitää tarkistuskokouksen jokaisessa kollektiivitaloudessa, myös Kalitsin kylässä, jossa kirjanpidon mukaan oli yksi kommunisti. Punaisen Karjalan mukaan matka oli määrä toteuttaa syyskuun 10. päivän tienoilla. Seesjärven varhaisten syysmyrskyjen takia tarkastuskomissio ei kuitenkaan päässyt syrjäiseen kylään.

Väki evakkoon - kylä tuleen

Kun jatkosota syttyi, venäläiset määräsivät kylän väestön veneillä evakkoon Papinkoskelle ja siitä edelleen rautatien varteen. Viimeisistä veneistä nähtiin, miten kylästä alkoi nousta suuret savut: kodit, aitat, tsasounakin poltettiin. Samoin venäläiset polttivat Suonteleen ja muita syrjemmässä sijainneita kyliä.

Väki joutui evakkoon kauas itään Kirovskin alueelle. Siellä ei elämä ollut helppoa aina-

kaan muualta tulleilla. Kertojan, Mikko Sidorovin isä ja äiti kuolivat sillä retkellä Udmurtiassa.

Sota-aikana Kalitsin saaret olivat rintamalinjojen välimaastossa; suomalaiset joukot Paatenella, venäläiset Seesjärven koillis- ja itärannalla, rautatien varressa ja Sekehenjokilinjalta. Molempien partiot kävivät aika ajoin Kalitsin saarilla, mutta pysyviä tukikohtia siellä ei ollut, päinvastoin kuin Suontaleessa ja Metsäsaarella.

Kun kyläläiset sodan jälkeen palasivat kotikonnuilleen, siellä ei ollut jäljellä muuta kuin yksi riihi Sotinniemiellä ja Sidorovin peltoaitta Kongonniemiellä. Aitta oli erillään muista rakennuksista ja oli siten säästynyt tulelta. Aluksi asuttiin riihessä ja aitassa ja rakennettiin mökkejä ja vähitellen uudet talot. "Ei niistä tullut enää entisen veroisia; ennen sotaa kylässä oli komeita kaksikerroksisia taloja", muistelee Mikko.

Papinkosken pato nosti vedet

Lisää ikävyyksiä oli tulos. Vuonna 1956-57 Papinkosken luo Sekehenjokeen raken-

nettiin valtava säännöstelypato ja Seesjärven pintaa nostettiin 7 metrillä. Kalitsin saarista osa jäi veden alle, osa supistui kovasti. Asukkailla oli edessään uusi evakkotie. Heidät määrättiin muuttamaan Suontalen kylään. Olisivat itse halunneet asettua mantereelle, kun Suontalekin oli saari ja nyt veden vaivaama. Ei auttanut, vaan sinne piti asettua. Muuten ei korvauksia herunut.

Toinen ja kolmas evakkomatka

Suontaleen kylään seuraavat Kalitsin evakot rakensivat uudet talot: Isotova Fedosia, Afanasieva Klaudia, Mikkojev Vasili, Sidorova Maria, Konkojev Ivan, Makkojev Nikita, Kalikin ja Makkojev.

Nyt nuo uudistalot ovat tyhjillään Suontaleessa taimmaisessa rivissä, koska sekin kylä, veden vaivaama, tietömäksi muuttunut, kävi elinkelvottomaksi 1960-luvun alussa. Asukkaat muuttivat sieltä pois kuka minnekin, monet Paatenen kylään, jotkut kauemmaksikin.

Nykyisin Kalitsin saarilla käyvät vain kalamiehet, parhaastaan myöhäsyksystä, muihin ja siian kutuaikaan. SV.

Kalitsian saaren Robinson

Uskollisuus ja huolimattomuus, ne ovat kaksi toisistaan jyrkästi eroavaa asiaa. Mutta niiden sattuminen yhteen yhdessä ja samassa asiassa saattaa aiheuttaa hyvinkin koomillisen tilanteen.

Seesjärven piirin lespromhoosissa, jossa - kuten kaikissa karelesin lespromhooseissa - saattaa tapahtua melkein mitä tahansa, ainakin jos on kysymys huolimattomuudesta.

Viime syksynä sattui tapaus, joka kruunaa kaiken huolimattomuuden ja holtittomuuden.

Seesjärvi on suuremmanpuoleinen sisämaajärvi. Tässä järvessä on myös saari nimeltä Kalitsia. Tällä saarella kasvaa, tai ainakin aikoinaan kasvoi, metsääkin sen verran, että Seesjärven piirin lespromhoosi, joka tunnetaan Paadenen lespromhoosin nimellä, teetätti siellä eräänä talvena metsätöitä.

PETROSKOI - SORTAVALA - JOENSUU

Ajalle 1.6.-30.9.1996

M,K,L	Ti,TO,P		M,Ti,TO	K,P,S
08.45	08.45	Joensuu	18.00	18.00
X	X	Onkamo	X	X
09.30	09.30	Tohmajärvi	17.15	17.15
09.40	09.40	Tohmajärvi	17.05	17.05
10.00	10.00	Niirala, raja-asema	16.45	16.45
VALTAKUNNAN RAJA				
11.45	11.45	Värtsilä, raja-asema	17.00	17.00
X	X	Ruskeala	X	X
X	X	Rytty	X	X
X	X	Helylä	X	X
13.10	13.10	Sortavala	15.45	15.45
	14.00	Sortavala		14.50
	X	Läskelä		X
	15.30	Pitkäranta		13.20
	X	Salmi		X
	X	Mantsila		X
	17.50	Aunus, hotelli		11.00
	X	Prääsä		X
		Petroskoi,		
	20.20	Hotelli Pohjola		08.30
	20.35	Hotelli Karjala		08.20

- Vuoro kuljettaa ainoastaan Suomesta Venäjälle ja Venäjältä Suomeen matkustavia.
- Ajat ovat paikallista aikaa.
- Arkipyhien osalta voi tulla muutoksia.
- Tiistaisin Sortavalasta 8.15 lähtevä vuoro ajaa Matkaselän rautatieaseman kautta (klo 9.20), yhteys Petroskoista saapuvalta junalta.
- Lipunmyynti Pohjois-Karjalan ja Kuopion läänin postitoimipaikat ja Matkahuolto Joensuu, Kuopio ja Tohmajärvi. Sortavalassa linja-autoaseman lipunmyyntipiste. Petroskoissa hotelli Pohjola, Inturistin toimipiste.
- Lisätietoja puh. 9204 524 034, 9204 524 033

Gold Line Oy, Kareltrans

Yhteys Kuopiosta/Kuopioon

M,P	Ti		To,S	Ti
5.55	13.05	Kuopio	22.05	15.05
6.50	14.05	Tuusniemi	21.05	14.10
7.30	14.40	Outokumpu	20.30	13.25
8.45	15.30	Joensuu	19.30	12.20

Linja-Karjala

Tämä oli metsänhakuukaudella 1930-31. Kun sitten talvesta 1931 tuli kevät, niin metsätyövälineet, muut tarpeet ja kalusto jätettiin Karellesin tapan tieteenkin sinne, missä niitä viimeksi oli tarvittu.

Paadenen lespromhoosi asetti varastolle vahdin, kuten hyviin tapoihin kuuluu. Ja jätinkin sinne hyvän ja uskollisen vahdin. Sitä osoittaa asiain kehittyminen edelleen.

Kului kevät, kului kesä 1931. Kalitsian saaren varaston vahtimies vartioi uskollisesti varastoaan. Ongiskeli ja suolasi kalaa ja odotteli syksyllä saapuviksi retkien ym. välineiden tarvitsijoita.

Kului syksy 1931 ja tuli talvi 1932. Mitään merkkejä varastossa olevien välineiden tarvitsijoista ei lespromhoosista kuulunut.

Niin tuli kevät ja kesä 1932. Vapaana lainehtivat taas Seesjärven aallot. Kalitsian saaren uskollinen vahtimies veteli entistä runsaammin kymryniskaisia ahvenia.

Syksy 1932 ja talvi 1933 pakottivat vahtimiehen jo vähän korjailemaan varastoja ja niiden sisällä ja seinävierillä olevaa kalustoa. Ruoste ja kosteus raiskaa pankkorekeä ainakin yhtä paljon kuin kova käytötkin.

Kesä 1933 oli käytettävä tässä suhteessa aivan erikoisesti, sillä kun oli ottanut varaston hoitaakseen, oli myös sen sisältö kunnossa luovutettava omistajalleen. Näin oli uskollinen vahti päättänyt.

Talvi 1934 oli tämän takia vahdille edellisiä ankarampi. Ei paljon ehtinyt näiltä viran asettamilta velvoitteilta käydä kymryniskojen kimppeun sillä ah-

keruudella kuin aikaisemmin. Mutta aikoihin silti tultiin ja kesä 1934 käytettiin kalastuksen suhteen tuottoisemmin.

Alkoipa saareissa oleilu tuntua uskollisesta vahtimiehestä jo aivan vakituiselta eikä mitään tilapäiseltä, kuten vielä alkuaikoina. Ja niin hankki hän itselleen keväällä porsaan, tuollaisen pienen nassakan kesäseuraksi ja talvi-iltojen vatsantäytteeksi.

Mutta uskollisenkin vahtimiehen kärsivällisyys loppuu ennenkuin lespromhoosin välinpitämättömyys. Niin kävi tässäkin tapauksessa.

Syksyllä 1934 saapui Kalitsian saaren Robinson, varastojen vahti, kolmilaidallaan Paadenen kylän rantaan ja poikkesi lespromhoosin konttoriin.

Eihän siinä tietenkään ole mitään ihmettelemistä, jos ei lespromhoosissa miestä tunnetukaan, mutta se, ettei häntä ja hänen hoitamaansa varastoa tunnustettu - edellistä lespromhoosin palkkalistoilla olevaksi varaston vahdiksi ja jälkimmäistä lespromhoosin varastoksi - se uskollista vahtimiestä jo vähän ihmeteytti.

Oli siinä tilanteessa koomillisuuttakin. Oltiin itsepäisiä molemmin puolin.

Lespromhoosin miehet tarkastelivat kirjojaan, viittasivat kqdellään ja sanoivat:

"Elä sie turhia höpise. Ei ole Kalitsiassa varastoa eikä vah-tia".

Vah-tia ei taas millään kirjoilla saatu epäilemään varaston olemassaoloa: hän uskoi lujasti pankkorekiin, rekirautoihin, pultteihin, kirveisiin, köysiin, vaskisiin tsäniköihin, läänkiin, lamppuihin ynnä muihin tavaroihin, joita hän oli kolme

vuotta uskollisesti vahtinut. Uskoi enemmän kuin lespromhoosin papereihin.

Itsepäinen oli ukkeli. Ei tunnustanut lespromhoosin omaisuutta olemattomaksi vaikka omaisuuden omistaja kuinka koetti asioita sille tolalle vääntää.

Ja niin lähdettiin lopulta katsomaan sinne kaukaiselle saarelle.

Ja sieltähän se varasto löytyikin. Löytyi mitä parhaimmassa kunnossa ja löytyi paljon sellaista tavaraa, joista kaikkien näiden kolmen vuoden aikana oli ollut puutetta.

Sellinen oli tämä Kalitsian saaren Robinson juttu.

Olisipa vain enemmän tuollaisia vahtimiehiä, niin löytyisivät ehkä ne uittovälineet, jotka monellakin kolhoosilla ovat vielä tietymättömissä, vaikka uittot pian alkavat. (PK)

Ensimmäinen Larin Paraske -palkinto Kaari Utriolle

Kalevalaisten Naisten Liitto on antanut ensimmäisen Larin Paraske -palkinnon kirjailija **Kaari Utriolle**. Palkinnon luovutti eduskunnan puhemies Riitta Uosukainen liiton Kalevala -juhlassa Helsingissä.

Larin Paraske -palkinto on pienoiseistos, ja sen aiheena on kalevalakoruna tunnettu Uhtuan metso.

Inkeriläinen runonlaulaja Larin Paraske eli vv. 1833-1904.

KL luetteloi pitäjälehdet

Karjalan Liitossa on koottu luettelo luovutetun Karjalan pitäjälehdistä, niiden yhteystiedoista, ilmestymistiheydestä ja levikistä/painosmäärästä.

Pitäjälehtiä ilmestyy tätä nykyä yhteensä 23 ja levikki/painosmäärä 24 500. Joukossa on suuria ja pieniä. Esimerkiksi Kurkijokelainen ilmoittaa levikikseen 2 700, Jaakkiman Sanomat ja Vpl. Pyhäjärvi -lehti 2 200. Pienimpien levikki on puolentoistasadan tienoilla. Sukuseurojen julkaisuja luettelossa on viisi. Kolmantena ryhmänä ovat lehdet, joiden huomion kohteena on koko Karjala tai osia siitä. Tässä ryhmässä ovat esim. Karjalan Heimo, Karjala, Nuori Karjala ja Karjalainen Viesti.

Shuutka- palsta

"Hyvästähä sie out onnistu evakuoinnissa, ku siul o kuorma tavaroj ja elukoi iso katras", kadehti karjalaisukko tuttua evakkokumppania.

"Ka, hyvinhäh mie muute, mutta nyt on kateis akka enkä tiijä mis hää lienöy".

"No, vanaha tuo siu akkas jo olki. Suapha sitä uusii ja paljo korreempiiki".

"Niinhä sie sanot, mutta kassoha sie, ku kaikkes tarvitsee olla vastikeromu enneku uuve suat".

...

Savolaispoika tanssittaa karjalaistyttöä. Hyvien tapojen mukaan hän aloittaa kohteliaan keskustelun:

"Kylläpäs neiti on haaskan näköinen".

- Poika ei käsitä, miksi tyttö jättää hänet keskelle tanssilattia.

...

Isännältä oli kuollut emäntä. Pappi lohdutti, että siellä taivaassa emäntä laulaa nyt enkelten kuorossa.

"Niin laulaa, muttei laula kauan, kun oppivat sen akan tuntemaan siellä", tuumi isäntä.

Midä enne sýödii

Eñnen meilä oli midä syy'ä dai duu'a, dai sreepittii kaikkia. Dóga vuotta issettii nellä-viizi lammašta, a se šuuri zivvatta, lehmä se, sen peellä. Kymmenin lambahin oli, ni konza pi'däy verestä lihoo, sii i iššää. Se proudu, toista i iššetää. Lambahat toista i poijitaa.

Meilä oli kaikemmoine kala omašta đärveštä. Pidi suolaista, pidi sveežoprosolnoida, pidi vereštä, kai oli oma. Sidä ku läksi talvi matkaa, dó myö algutalvešta piämmä rannašša ongiloja majehella. Ni ku sidä tuomma majehta, ku kurnikkoo fämämmoista loojimma majehešta. Suuret kurnikat. Sínne panna majehen makšoo, loojitaa krepkoi kuori. Hyvä kuori loojitaa. Ni ku sii panna majeha da makoo, niin rošoloo liehöy sii šoo, kušta šoo leikkoot kuoren peeiñzen. Sii šoo on rošoloo. Sidä syöt vačan täy'en. Enzimäzeksi syöt kuoren, se magia liehöy.

Pyhänäpeenä sreeppimä midä kai. Dóga pyheepävee pidi sreeppiä. Pyhä kuin on konza, ga pyhäistä šrāpnee i loojitaa. Loojitaa šangie, kartofeida peellä, kip'atkalla notetaa, voilla voi'etaa. Ni ku ne pehmiezet roittaa, ni hyvät roittaa. Kurnikan kalan kera paissamma. Vereksen kalañ keitämmä, se oli prijatnoi syömine.

Pyhäpäivän syömine oli skančat. Otat dāuhot, siittoot, panet maiduo, sii keskee, kuoretta vielä kaksi luzikašta panet, piäksäd dauhon kera. Tahtahan piäksät stolalla, siid ajelet vārttināzellä ne skančat hoikkažet. Ne paiššat, vojijat voilla yhen puolen, toko yhen puolen. Panet kaksi vojietuo puolda vaššakkaa da panet ne tukkuu. Se tukku on sežen korgohuš, ku artelilla pid'äy ajella. Murginalla ku rubiat, otat ne skančat, keerit ne koosalla. Seämee panna ozrankoošo libo pšenašta on koošša. Panna se koošša skančalla, keeñefää randa dai toine da vaššakkaa ne rannat keeñefää, siit i skanča. Ne olla argisýömižet. Sen kera on hau'ottu maido rinnalla.

Skančan dāilges syy'ää kiisseliä. Kova kiisseli, Eñnen oli kova kiisseli. Keitettii ei kuin nýyten keitētää. Luzikalla otat, se kai račkahtau. Se kagrašta loojittu kiisseli. Kiisselin kera oli maiduo hau'ottuo. Otat kiisselie da sen kera maiduo keššekkää yhellä luzikalla. Yhtee luzikkaa otat maiduo dai kiisselie, se oli kaikišta d'āalgimāne syömine.

Vielä kakkaroo paiššetti riehtilällä. Niidä konza kuin syy'ää, Huomuksella ku paiššetää, niin syy'ää keerimätftä, libo vaššakkaa keeritää. Panna stolalla astie kuoretta, toine panna voida. Ken kudamaista sýöy. Ieen tahtou kuoren kera, ken voin kera. Voi šula sii panna blýycällä. Ken kudamaista tahtou, sii i painau. Nu a konza paiššetää vielä murginaksi varoin, nfin siidä keeritää ku skančoo roono, vojietaa da panna päččii. Ne on objedenije. Kakkaroo loojittii kagražesta da ozražešta dauhošta. Kagražesta laškou paremmin riehtilä. Dai ozražesta dauhošta laškou hyvin. Ozraišta panna keskee da vielä panna valgi'oo vähäne, štobi sitkiämmät roittaš.

Leibeegi paiššettii koišša, ei oššettu laukašta. Loojitaa muijotuš. Taiginat ollaa ne spetsaln'noit, leivän paiššanda taiginat. Leivän paiššandaa ei piä drozdóo. Net dāuhot panet kerralla sii taiginaa da se taigina muigiena matkoo. Illalla se'otat, a huomuksella šotet, panet dāuhoo. Pieksetää härkimellä. Siidä kačotaa, on šagie, znacit se krugloiksi leiväksi paiššetää? No sen keel'ä šotet sen taiginan. Se liehöy sitkie leibä, fkusnoi. Siistä taiginašta leibee, siistä taiginašta kurnikkoo. No a jesli konza midä piänembee loojitaa, se oli žitkoimbi taigina.

(Tallentanut Ljudmila Markianova)

Rakennusliike RAKENNUSNELIÖ OY

Helsingintie 9 A 1, 24100 SALO
Puh. 924-317 262, telefax 924-332 626

Juuriltaan Karjalainen yritys

KAINUUN MESSUT '96

6.-8.7.1996

10-VUOTIS- JUHLAMESSUT Suomussalmella Ämmänsaarella

Varaa näyttelypaikkasi ajoissa.

(Tavoite 15.000 kävijää,
200 näytteilleasettajaa)

P. 986-71911

**M. Valkonen,
K. Heikurainen,
T. Laurila**

Ainutlaatuisia Suomessa, ennenkuulumatonta:

Soiva metsä

Suomussalmella 1.8. - 7.8.

Toteutus: professori Heikki Laitinen

Lisää tietoja kulttuuritoimistosta

PL40, 89601 Ämmänsaari, puh. 986-7191750

Muisteluksia Seesjärven kansankuoron taipaleelta

Kai miun elosaiga on sivotu Poodenen kera. Synnyin, kazvoin, opassuin skolassu, roovoin, elin kaiken nuoren ajan, mänin miehelle dai kazvatin kolme tytärä Poodenessa. Oli eloksesa kaikkia hyvee dai pahoo, d'ygiedä dai kebidä, vain ne kaikki päivät d'o ollah d'all'ell; elimmä kuin voima.

Meijen moomo oli ylen luja tabaldi dai tervehyksellä, pidi meidä luissa käzissä. Myö händä kuundelimma da vielä gi varazimma. Moamo kuoli 90-vuotizena Poodenessa. Siellä kalmismoolla on hänen haud'aine. Ollgah Poodenen mulda pehmiänä. Kaikkia nuorembi tsikko Jevgenia viime vuonna kuoli; se oli meillä ylen suuri suru. Ga et pane käziä vastah, niin pidi d'umalalla. Nyt meidä d'ai kolme tsikkuo.

Myö kaikki tsikokset l'uibimma pajattoo. Pajo meilä aina autto eloksesa. Kaikki tsikokset, ken äijän ken vähän, pajatimma Seesd'ärven pajojoukossa. Vanhemi tsikko Ksenia oli enzimäisijä pajattajia. Heen pajatti Seesd'ärven horassa 1937 vuesta voinah soo. Voinan aigana dai voinan d'älgä heen ei elänyt Poodeenessa, oli evakuatsiassa dai sen d'älgä eli da roodo Petroskoissa. Toizet tsikot vähä pajatettih horassa da skolan loppuhua hyö lähettih iellä opastumah dai enämbi ei tuldy kodih. Heitä työnnettih roodamah toizih paikkoih. Miä elin aino Poodeenessa.

1937 vuodena meijen skolassa avaudu pajojoukko da mie sissä pajojoukossa aloitin pajattoo. Silloin miula oli 9 vuotta. Niin miä gi oli Seesd'ärven horassa pajattajana monen vuotta. 1976 vuodena myö kaikki pereh tulimma elämäh Petroskoilla. Se d'älgä miä yhen moine elän mielillä sissä horassa. Miuda siellä muisseta, ei ni konza unehettoo kuccua heihen proznikoilla.

Monen vuotta mie pajatin Seesd'ärven pajojoukossa. Pajua oli äijä. ennepäin myö enämän pajatimma ven'alaisia pajoloja; karjalaizia da suomalaisia oli vähä. Karjalaizet pajot olldih vanhat dai uuzija ni ken ei kirjuttanut. Pajatimma Pus-

Lidia Jukkina (alh. vas. äitinsä ja sisarustensa kera) takana vas. Nina ja oik. Jevgenia, alarivissä oik. Ksenia.

kei neicyt, Matkazin mie pihoo myöte, Kazvatti miuda moomo, Pit'ka oli tämä päivä da vielä kuda midägi. Vuozu vuuven d'älgä karjalaizia pajoloja lizeni. Löyvimmä heidä vanhoista knigoista da vielä passibo meihen horan johtajalla Savitskoilla. Heen oli venälaine, no kirjutti pajoloja omista rahvahista, omista rannoista. Mie hänellä autoin keendee niitä pajoloja karjalan kieleh. Vielä myö kyzelimmä vanhoja rahvaha, kudamazet muissetih pajoloja. Niidä myö pajatimma, ga yhen moine oli vähä karjalaista pajuo.

Muissan kuin olimma pajattamassa Moskovassa, Leningraadassa da monissa muissa linnoissa da monen kerdoo omassa Petroskoissa. Vain miula ollah aino muistossa ne konzertat, kudamazet on annettu omassa kylissä omalla rahvahalla.

Jogo proznikkoo da vielägi muina päivinä myö annoimma konzertan omassa Poodenessa da vielä kaiken oman rajonan kylät da elospaikat olemma kävellyristih rastih pajoloin kera. Myö kävelimmä kylästä kyläh astuon, suksiloila, hebozilla,

polkupyöriällä, venehillä, konza millä puuttu. Äijä pajua on vietty rahvaha. Ne aijat ei ni konza unohuttu. Kylissä eletti oma rahvas. Hyö ylen hyvin da mielell'äh otetti meidä vastah. Kaccomaa da kuuntelemaa meijen pajoloita tuldii kaikki kylän eläjät. Rahvasta oli aino täyzi kluuba.

Miä ylen togiazeh muistelen niidä päiviä da vuozia kudamazet oldih eletty pajon kera. Kaikki miun elosaiga oli Poodeenessa. Nytki mie mielellä olen aino siellä. Miun eloksesa kaikkia kallehemi on pajo. Miä pajatin koissa, roovossa, matassa, d'ogo paikassa. Nagranen vai itkenen, ollou hyvä vai paha mieli, kaiken pajolla silitin da salbazin kuin pajozessa pajatetah:

*Pajol issun,
pajol assun,
pajol aigoa menetän.
Ollou hyvä, ollou paha,
mie vain pajuo hel'äytän.*

Nyt d'o 20 vuotta mie elän Petroskoila. Olen pensiassa. D'ogo kezee olen Poodeenessa. Siellä on meilä oma kod. Tuliah lebäydymäh lapset da bu-

nukat. Puolen vuotta elämmä omassa Poodenessa. Viime vuodena 1995 Poodenen kluubassa oli suuri proznikka 25. päivänä kesäkuuta. Seesd'ärven pajojoukolla täydy 60 vuotta. Oli suuri konzerta, rahvasta täyzi kluuba. Oldih gost'at piiristä dai tasavallasta. Oli äijä vanhoja pajattajia, kudamazet d'uohajettih omia nuorusaigoja dai senaigazia pajoloja. Kaikkia pajattajilla annettih muistomedalit. Ei soo unohtoo sitä konzertoo.

Konzertan d'älgä oli proznikan ildane stolovoissa. Äijän muistoksia da endiziä tapahuksia oli d'uohatettu sinä ildana. Kuuluttih pajot kaikkia Poodena da myöde. Nägi kodvan kaikki ei unohettoo sidä proznikkoo. Poodenen rahvas ylen hyvin otettih vastah kai pajot. Kai rahvas lähettih kodii hyvällä mielellä. Äijä pajuo oli sinä ildana pajatettu, monia endiziä pajattajia oli d'uohatettu da hyvällä sanalla muistutettu.

Miuda gi ei sinä ildana unohettu. Miula annettih muistomedali da vielä miun runosta pajatettih pajo. A-voi voi, miula tuldih kynelet silmi. Ylen oli abia kun ice en voinut olla pa-

I rivi: Fekla Isakova, Maria Teppojeva, Maria Präskinä, Sura Ioileva, Maria Kuikina, Sura Markova, Valja Akimova, Tatjana Mokkaeva

II rivi: Ida Präskinä, Dunja Soskina, Valja Lebedeva, Zoja Teppojeva, Lidia Makkojeva, Katja Akimova, Valja Jefimova, Maria Kuikina, Sura Godareva, Valja Godareva, Nadja Vanjuskina, Olga Surmina, Ira Andrejeva, Ira Dekterjenko

III rivi: Zina Akimova, Valja Stafejeva, Ida Markova, Laina Denisova, Vera Denisova, Xenia Godareva, Natalia Kuikina, Nina Nebrojeva, Lisa Makkojeva, Zoja Teppojeva, Zina Lukkina, Masha Potapova, Lidia Bykova (Jukkina), Sura Sollijeja

IV rivi: Anni Troskina, Raja Jeromkina, Tamara Lopakova, Masha Jefimova, Sura Lebedeva, Lidia Jefimova, Sura Präskinä, Anni Präskinä, Nastja Godareva, Melania Kuikina, Nastja Sakkojeva, Anni Hostskina, Ljuba Bosnisenskaja, Anni Lopotkina

Kuoron johtaja Georgi Zavitski, solisti (musta puku) Rem Lavrentijev

jattamassa. Et ni midä auta sihi, vain hyvä mieli d'äi ryndähih. Passibo heilä suuri.

Nyt mie elän Petroskoila, vain en voi olla pajattamatta. Olen horassa Oma Pajo. Siellä myö pajattamma karjalaizia da suomalaizia pajoloja. Myö aje-limma pajattamaa d'o moniin karjalazih kylih. Pajattoo omas-sa Karjalassa. Se on kaikkie kallehemi azia. Myö viämmä karjalazija pajoloja karjalazil rahvahil. Silla myö autamma muistutoo karjalan kieldä.

LIDIA JUKKINA
(valokuvat:
Lidia Jukkina,
Maria Kondratjeva
ja Raija Bogdanova)

I rivi: Anna Lomotkina, Maria Jefimova, Anna Mihailovna Bogdanova, Tanja Ossipova, Lisa Markova

II rivi: Polina Ullijeja, Anni Tishkina, Xenia Bykova, Klavdia Jefimova, Nastja Jefimova

III rivi: Olga Mikkojeva, Dunja Teppojeva, Anna Mihkaleva, Klavdia Godareva, Sura Kräbinä

МОСКОВСКАЯ ГОСУДАРСТВЕННАЯ ФИЛАРМОНИЯ

НЕДЕЛЯ КАРЕЛО-ФИНСКОЙ МУЗЫКИ И ТАНЦА

Суббота 6 октября	Концертный зал имени Чайковского ОТКРЫТИЕ НЕДЕЛИ Концерт Государственного ансамбля песни и танца Карело-Финской ССР „КАНТЕЛЕ“, Народного хора и солистов
Воскресенье 7 октября	Клуб Московского Государственного Университета имени М. В. Ломоносова НАРОДНЫЙ ХОР Художественные руководители: И. ЛЕВНИН и Г. САВИЦКИЙ Чкаловская (Московская область) Государственный ансамбль песни и танца Карело-Финской ССР „КАНТЕЛЕ“ Художественный руководитель — Заслуженный деятель искусств Карело-Финской ССР К. РАУТИО
Понедельник 8 октября	Колонный зал Дома союзов Концерт Государственного ансамбля песни и танца Карело-Финской ССР „КАНТЕЛЕ“, Народного хора и солистов
Вторник 9 октября	Центральная студия телевизионных передач Концерт Государственного ансамбля песни и танца Карело-Финской ССР „КАНТЕЛЕ“ Народного хора и солистов
Среда 10 октября	Центральный Дом Культуры Железнодорожников Государственный ансамбль песни и танца Карело-Финской ССР „КАНТЕЛЕ“ Центральный Дом Советской Армии имени М. В. Фрунзе НАРОДНЫЙ ХОР Художественные руководители: И. ЛЕВНИН и Г. САВИЦКИЙ
Четверг 11 октября	Большой зал консерватории Симфонический концерт из произведений композиторов Карело-Финской ССР Исполнители: Государственный симфонический оркестр Союза ССР Народный хор Дирижер — Заслуженный деятель искусств РСФСР Н. АНОСОВ Солист — Народная артистка Карело-Финской ССР СИРНА РИККА
Суббота 13 октября	Концертный зал имени Чайковского Заключительный концерт недели Карело-Финской музыки и танца

Билеты продаются в кассах Зала и во всех районных кассах Центральной концертной кассы
Л 196370 от 24 IX - 51 г. Типография, Верхняя Маслянка, 73 Тираж 3400 Заказ 1094

Seesjärven kuoro Moskovian matkalla

Lokakuun 6.-13. pnä 1951 Moskovassa järjestettiin karjalaisen tanssin ja musiikin viikko. Pääesiintyjänä olivat Seesjärven kansankuoro ja Kantele-yhtye, jotka antoivat konsertteja eri puolilla kaupunkia joka päivä viikon ajan. Mukanaolleiden muistelujen ja tuon ajan lehtikirjoitusten mukaan menestys oli erinomainen. — Kuvassa keskellä tanssin pyörteisä Moskovian estradaadilla Anna Mihailovna Bogdanova.

Taroja poodeneksi šanellaa Lidija Vasiljevna Jukkina da Ksenija Vasiljevna Mimmijeva.
Tallensi Ljudmila Markianova.

Liijan madala hoteli

Miikkula aigaudu olemaa suurešša linnašša i ecciy yösijoo. Tuli hoteli da kyzy:

- Äijängo makšau yösija?
- Yhen hengen nomera kaksikymmendä tuhatta rubl'oo, kahen hengen viizitoista tuhatta rubl'oo, – vaštasi portje.
- Moizia igävijä nomeroja miula ei piä. Midä miä sielä yksinää roodazin. Tahon kymmenen hengen nomeran, - šano Miikkula.
- Moizia šuurda meillä ei ole. On vain nellän hengen pertti.
- Äijängö se makšau?
- Enzimäze s'sä kerrokšessa kymmenen tuhatta rubl'oo, toizešša – yheksän, kolmannešša – kahekšan, nellä nēšša – šeicemen tuhatta rubl'oo.
- Ei se miula godi.
- Miintää? – kyzy portje.
- Liijan madala on teijän hoteli, – vaštazi Miikkula.

Tosi äijän makšau

Läksi Miikkula miero rahvašta kaččomaa da iččiä ozuttamaa. Peed'y olemaa Petroskoin bazaralla. Kaččoo ga yhellä myöjällä on myöd'ävä nā kolme y'n'nä yhenmoista popugailindua eri hinnalla. Miikkula kyzy myöjälldä:

- Mi nt'ääbo siula yksi lindu makšau šada rubl'oo, toine kaksišadoo, kolmaš kolmešadoo?
- Soosšta rubl'ašta, – vaštoo myöjä, – šoot popugain, kudama tiedäy vai yhen vierahan moon k ielen, a kaksišadane lindu tiedäy kaksi vierašta kiel'dä.
- A kolmešadane äijängö tiedäy?
- Ei ni yhtä. Se tiedäy vain yhen šanan, no se šana on toži, da äijän makšau. Dēngoo Miikkulalla oli vain kolmešadoo rupl'oo. Kodvan duumaičči, kudamane parembi oštoo, dai tuli sii mielee, p'däy oštoo parašta tavaroo. Ošti kolmannen popugain da läksi plakuttamaa kodii. Tuli kodii da hyväššä mieleššä leyhkäy, mimmožen popugailinnun šai. Akka ohkau:
- A-voi-voi, kaigo dēngazet yhtee linduu ägläzit?
- Mängää dēngat, 'nyt hot' totta puuttuu tiijuštoo.
- Kaivo linnun sizeli st'ä päin, a se vällällä peešt'yo täyttä vägiä kriičkahti:
- Hölmö! Hölmö!

Riimaa tuohušta šammuttamaa

Iivanalla Piitēriššä on hyvä prijootēli. Hen harvaze ajelou Piirērii dā dogo kerdoo kävelöy gostii prijootēlilloo. D'älgimäzen kerran oli sielä vuotta viizi-kuuzi tagaapäin. Silloin prijootēli žooluicčietf, ku heillä akan kera ei ole lapsia. Iivana konža olloo kuuli rahvahašta, dudto sisšä šeikašta auttau tuohuš, kudamane pidäy šytytftēe Riimašša olijan Pyhän Pedrin kiriköššä. Iivana šoveetuicci prijootēlila ajella Italiah da kuotella štytftēe se tuohuš...

Iivana uueštaa rubeži igävöimää prijootēlista da rešši lähtfä Piitērii. Tuli sinne, löyzi prijootēlin kvartiiran, šoitti ovikelloo. Oven avazi brihaččuna. Pertiššä oli ynnä šuuri dōukko vastazi:

- Mama läksi bolniččaa lašta.
- Iivana kyzy:
- Kuššaba tēilä on moomoš da miksi työ oletta yksinää koiššä? Vanhemi brihačču lašta šoomaa, da ni toottoo ei ole koiššä.
- A kunnabo toottoš māni?
- A ta do vuu'en yht'ee palaa kirozi kedä lieŋe Iivanoo, a nyt läksi Riimaa šammuttamaa mimmoista olloo tuohušta.

POODENEN KIRIKKÖ

Miun muistoh Poodenessa ennen revoljutsieda oli kaksi kirikkyö. Yksi oli i on nyt Kirkköpuolen kylässä, toine oli keski Poodenessa kaikkiedah korgiemmalla kohalla. Sovetskoin vloostin aigana hänestä lykätih eeres kubut i looittih sih 'Restaroonaa'. Noin korgie nimi on pidänyt sillozilla Seesd'ärven rajonan herroila. No. hän oli prostoi stolovoj.

Kirikköpuolen kylän kirikkö nykyzellä paikalla d'oo on toine. Enzimäne kirikkö palo i papilla oli annettu käsky ičellä kerätä mooilmasta d'engat i strojje uuzi kirikkö i ostoo sin kaikki tarpeuvet. Ka se pappirukka monen vuotta kaččeli mooilmoo myöten i kyzeli talosta taloh käyven d'engoo kirikön strojintah.

Kuin oli sen papin nimi, mie en tiijä. No kirikkö oli valmis. Miula oli 5 vain 6 vuotta, konza enzu kerran oli sielä seemessä oman boobon kera. Ylen oli kaunis seemystä, kaikki oli kroosittu kullan nägözellä krooskal. Oli ylen äijä obrazoi i ikonoi. Rahvas d'umalah ussottih i käveldih sin sluuzboa pidämäh. Kirikön pihalla oli raudaogrooda; sin oli havuattu pappi. Raudaristih muissan oli kird'utettu Ruslanov... Muida kird'utuksie mie en muissa.

Muissan dälgrimäzen papin sluuzban, konza kuoli mejjen sosiedan diedo Omosun Matti. Pappi oli kučuttu kuolijoo pajattumah. Ristikanzan kuolenda silloin oli kylässä suuri tragedie i kogo kylä käveli hänen kera prostimahaze. Ollougo olut se d'älgimäine pappi kirikön strojjo vain Ruslanov, sidä en tiijä.

No vot, sovetskoi vloosti salbaži kiriköt. Papilla sluuzie ei annettu valdoo i hän, stobi elättee peedä, käveli kyleemyö pakkuojana i keräili.

Kukkanat kummat! Silloin pappi arestuidih. Ongo tämä pappi arestuidu vain ei, mie en tiijä veče sen tähe, sto en kaikkie aigoo elänyt Kirikköpuolella, a olin elämässä Mooselässä tooton luona.

Kylän rahvas sobrooniella ei andanut loodie kiriköstä kluuboo da restoraanoo. Avaimet annettih "na sohranenije" miun tavariissan tootolla Markovan Pesa-d'ädälle. Hän erähičči availi kirikkyö i rahvas käydih sin ilmai papitta sluuzimäh da moliemahaze. Sovetskoin

vloostin aigana ku armijassa niin d'ogo kylässä oldih

KGB:n agentat. Heijen tähe monet soodih surman loogeri-loissa da tyrmissä.

Oli senmoine mies, agenta i Kirikköpuolen kylässä. Hän tahto i Pesa-d'ädee issuttoo tyr-mäh. Kird'utti kird'azen KGB:n vloostiloila, sto d'edä propoveeduiččou reliigiedä. – Ga ajat oldih muututtu. Stalin d'o ando vallan avata kiriköt uvvestah i tuli vastus ei sillä miehellä a Pesa-d'ädällä. Sielä oli kird'utettu: "Ku tahtonetta liennä papiksi, ga 'miilosti proosim' duhovnoih akadeemijah".

Pesa-d'ädä ei viikon dumainut, ajo sin i loppi sen akadeemien. Hänellä oli anettu valda ičellä valiččie kirikkö, mis vois sluuzie. Oli Sortavalassa, no ei hänellä seelä mielidynyt. Löydi mielettävän kirikön Leningroodan oblastissa i roodo sielä penzieh soote. D'älgi ajat hän eli Poodenessa. Ongo hän elossa, sidä mie en tiijä.

Vallat muututtih, muututtihgi kirikköh nähde otoseeniet paikallizien valdamiehien. Toos kylän peelikköiksi peestih antihristat. Hyö avattih kirikön ovet. Kniigoi mie en muissa kunne pandih. Obrazat da ikoonat annetih ken heidä kyzy, uskovaizilla, a dokumentat työnnettih Petroskoin arhiivah. Segi hyvä, a sielä voit tiijustoo pappiloin nimet i sen, ken konza on rissitty.

A kirikön ovet d'eedih avatuna. Ka konza mie olin sielä 12 vuotta tagaperin, mie näin tämänmoizen kartinan: Ruslanovan ogrooda oli murennettu, st'oklat kai murennettu, lattie riicity, lauvat seinistä nyhtitty. Kellokubussa rippu vain yksi suurempi kello. Mie otmetin oman tullennan sillä, sto rämähytin yhen kerran sih kelloh.

Sillä kerdoo mie kävelin kirikön huoneheh bratanan Fed'an Potapovan kera. Hän saneli, sto monen kerdah karkotteli sielä Medveskan opistonn brihäččuloi, ket tuleteldih varrastamah kirikön kelloloi. No kun hän oli roovossa, ga ei voinut heidä sohranie: yksikai varrasetih. Viettihi se suuri kello, kumbazeh mie yhen kerran rämähytin. A uskovaizet kirikköh yksikai käveldih, saneli Fed'a. Hyö molittih tyjih seinih, pandih piiloloih d'engoo d'umalan cottah. A brihäččut

Vielä sota-aikana 1943 Paatenen Kirkköpuolen kirkko oli verrattain hyvässä kunnossa ja jumalanpalveluskäytössä. Nyt huligaanit ovat tehneet siellä selvää jälkeä. – Kuva: Pekka Jukkinilta.

tiijustettih se i käveldih sin niidä d'engoi eččimäh. A nuorizo, kumbane on syndynyt miunlähtemän d'älgie, käydih sin korttih kižoomah da kuurimah.

Miun nuorusaigana tämänmoizie kummie ei ollut. Pahoo liijaksi emmä loodinut i d'umaloo počitaičimma i varažimma. Sovetskoit vierautettih kiriköstä. Yksikai pien iččie uskovaizena, no vain omah looduh. Usson, sto d'umala on.

Pahutta ei pie loodie ni kellä. Miun bunukat käyväh pyhäskolah, anna hoti hyö liennäh putin ristikanzoiksi i ei tartuta heile nygyzen nuorizon pahanroodo.

A ken Poodenessa avasi kirikön ovet i d'ätti hänen ryöstettäväksi pahoila ristikanzoilla, niillä miehillä d'umala olgah sud'jana.

PEKKA VAHROJEV Sortavala (Paatene)

Kuinka Paatenen kirkon rakennuspaikka löytyi

Paatenen ensimmäinen, 1700-luvulla rakennettu kirkko sijaitsi Goronniemellä, sen korkeimmalla kohdalla. Se paloi salaman sytyttämänä. Aikanaan kohosi samalle paikalle uusi kirkko, mutta ukonnuoli poltti senkin perustuksia myöten. Ainoastaan kylän suojelepyhimyksen Pyhän Miikkulan kuva ehdittiin pelastaa.

Nyt paatenelaiset päättivät vaihtaa kirkon paikkaa. Palosta pelastunut Pyhä Miikkula pantiin rekeen, jota hevonen lähti yksin vetämään. Kaikkien harmiksi hevonen suuntasi kulkunsa rantaan, kulki Paatenenlahden yli ja pysähtyi vasta rantatörmän noustuaan. Siihen paikkaan kirkko rakennettiin. Pääkylän asukkaat eivät asiasta kovin mielissään olleet; uusi kirkko oli heistä syrjässä ja hankalan matkan takana. (lähde: Paatenen Viesti).

Paatenen uutiskronikka v:lta 1926

Kunkin paikkakunnan elämänmenossa on vuosien saatossa tapahtumia, jotka merkityksensä vuoksi jäävät historiaan eräänlaisina virstanpylväinä, tai joiden avulla voi jälkeensä seurata, miten elämä on mennyt eteenpäin.

Paatenen varhaisia vaiheita ei ole paljon tutkittu tai tutkimustulokset ovat arkistojen kätöksissä. Siksi on tyydyttävä etupäässä tämän vuosisadan tietoihin.

Mitä Paatenella tapahtui 70 vuotta sitten? Siitä kertoo meille Punainen Karjala, jonka vuosikertaa 1926 ryhdyimme selaimaan.

Uutisvuoden aloitti VI yleiskarjalainen neuvostojen edustajakokous, joka pidettiin Petroskoissa tammikuun alussa. Puhemiehistön vaaleissa Paatenen kihlakunnasta tuli valituksi kaksi edustajaa – Pottojev ja Valdajev – joista kuitenkin kumpainenkaan ei ollut Paatenesta. Huomattakoon, että v. 1924 muodostettuun kihlakuntaan kuuluivat tuohon aikaan myös Porajärven, Repolan, Rukajärven ja Kiimasjärven kunnat. Tasavallan hallitukseen valittu Paatenen kihlakunnan edustaja toveri Stukin oli hankin muualta - talonpoika Rukajärveltä.

Paatenelaiset saivat kuitenkin sananvuoron konferenssin yleiskeskustelussa. Kansantaloutta koskeneiden selostusten johdosta puhui tov. Jevsejev. Hän painotti metsäteollisuuden merkitystä Paatenen kihlakunnan kehityksessä. Se oli asetettava kaikkien muiden elinkeinojen edelle. Maataloudelle alueen luontaiset edellytykset eivät tarjota suuriakaan kehitysmahdollisuuksia; oma vilja riittää väestölle vain 2-3 kuukaudeksi.

Jevsejev teki useita ehdotuksia, joista jotkut vuosien päästä toteutuivatkin: Suurlahteen olisi rakennettava 4-raaminen saha, Maaselän asemalta Seesjärven rantaan johtava rautatie olisi kunnostettava sekä rakennettava valmiiksi maantie Repolasta Pieningän kautta Paatenelle.

Jevsejev esitti myös kanavan rakentamista Voijärvestä Seesjärveen puutavaran kulje-

tusten helpottamiseksi sekä maantien rakentamista Rukajärveltä Muurmannin radalle Parandovan asemalle (nykyisen Kotskoman tienoille).

Tammikuun lopussa Karjalan toimeenpanevan keskuskomitean puhemiehistö teki paatenelaisten kannalta merkittävän päätöksen. Kuntaan perustettiin oma tpk eli toimeenpaneva komitea, siis meikäläisin termein kunnanhallitus. Virkakunnan vahvuudeksi määrättiin seitsemän ja vaalit toimitettavaksi helmikuussa. Mainittakoon, että samassa istunnossa perustettiin tpk myös Uhtualle.

Terveystenhoito Paatenen kihlakunnassa kaipasi paljon kohentamista. Asia oli esillä kihlakunnan tpk:n kokouksessa, jossa kuultiin terveysosaston johtajan sekä sanitääri-lääkärin selostukset. Parin vuoden takaisesta pilkkukuume-epidemiasta oli vaivoin selvitty, mutta parannuksia ei juurikaan ollut sen jälkeen tapahtunut. Lääkäreitä kihlakunnan viittä pitäjää varten oli vain kaksi, kun tarve oli kuusi. Rukajärven-Kiimasjärven uudessa sairaalassa ei ollut lääkäreitä laisinkaan ja koko kihlakunnassa vain kaksi toimivaa välskäriasemaa. Kokouksessa lausuttiinkin vakava toivomus ylemmille instansseille, että lääkkeiden ja sairaanhoidotarpeiden jakelua varten Paatenelle olisi viipymättä perustettava apteekki.

Tuohon aikaan Punaisen Karjalan uutisissa vilahti usein sana "karelisatsia" (vertaa viime vuosien privatisatsia) eli karjalaistaminen. 3. pnä maaliskuuta PK kirjoitti painavia sanoja suomen kielen opiskelusta Paatenella.

Suomen kielen opetus oli saatu alulle helmikuussa ja se oli otettu innostuksella vastaan. Lehden kirjeenvaihtajan mukaan ilmassa oli pientä kieli-kiistan makua eli "mitä sitä suomen kieltä nyt ruvetaan opettamaan".

Kirjeenvaihtajan kanta asiaan oli selvä: "Jos karjalainen tahtoo tulla omalla kielellään kirjantaitavaksi, niin hänen on opiskeltava suomen kieltä. Se

on ehdottomasti sopivin karjalan murteen kirjakielleksi. Noihin nurisijoihin vaikuttaa myös vanha tsaarinaikainen perintö tsinovnikkamaisine jäänteineen.

Nuorisoliittolaisten ja muiden valveutuneiden kansalaisten tulisi selviää talonpojille, että jos karjalainen kerran tahtoo opastua omalla kielellään lukemaan ja kirjojen avulla asioita seuraamaan, hänen on parasta opiskella suomen kieltä".

Karelisatsia oli kuitenkin edennyt Paatenella ripeästi. Keväällä 1926 oltiin jo siinä pisteessä, että kaikissa kihlakunnan virastoissa oli vastuunalaisimmilla paikoilla karjalankieliset toimitsijat. "Ristikansa" voi niissä nyt omalla kielellään asiansa toimittaa. "Hyvä nyt on eleä, kun on omat musikat ohjaksissa", sanotaan.

Paatenella kuten muuallakin Karjalassa oli paljon luku- ja kirjoitustaidottomia. Koko kihlakunnassa laskettiin tällaisia lasketiin olevan 1 500. Opetuksen piiriin oli saatu vedetyksi jo 400 tavausharjoituksiin, mutta työtä riitti vielä vuosikausiksi. Lukutaidottomuus oli likvidoitava, kuten sanonta kuului.

Huhtikuussa Muurmannin rautatien metsäosasto asensi Paatenen konttoriinsa kerrasaan ihmeellisen laitoksen, nimittäin radioaaltojen vastaanottokoneen. Rahvasta on käynyt iltaisin sankoin joukoin sitä ihmettellessä. Monista oli aivan käsittämätöntä, että "kun Moskovassa pajatetaan, niin se kaikki kuuluu Padanissakin".

Muutakin uutia ja ihmeellistä oli tulossa. Paatenen kylä oli päätetty sähköistää lähimmän viiden vuoden kuluessa, mutta hanke oli nyt niin pitkällä, että jo sähköaseman koneet oli tarkoitus kuljettaa Paatenelle heti Seesjärven avauduttua laivaliikenteelle.

Vuonna 1926 Seesjärvi vapautui lopullisesti jäistä toukokuun 27. pnä, ja purjehduskaudesta tuli ennätysmäisen vilkas. Etupäässä tavaraliikennettä hoitamassa oli peräti kahdeksan laivaa. Matkustaja-

laivoja oli sensijaan vain yksi pienehkö puualus. Toinen, tähän tarkoitukseen keväällä korjattu rautalaiva upposi – onneksi lähellä rantaa – vain muutamia viikkoja liikennöityään.

Tämä tapaus sai PK:n paneutumaan heinäkuussa vesiliikenteen turvallisuuskysymyksiin. Lehden mukaan suuronnettomuuden vaara oli ilmeinen, kun ainoaan matkustajia kuljettavaan laivaan saattoi Suurlahdessa sulloutua jopa 80 matkustajaa. Onnettomuuden sattuessa koko joukko olisi tuhon oman, lehti kirjoitti, sillä laivassa ei ole kuin pari kevyttä pelastusrengasta ja pieni apuvene.

Matkustajaliikenteen tehostamiseksi ja sen turvallisuuden parantamiseksi olisi perustettava osakeyhtiö, PK arvelli artikkelissaan.

Jos votkanjuonti näyttää tämän päivän Karjalassa ainakin muualta tulleen silmissä yletömän runsaalta, niin eipä oltu neuvostovallan alkuaikoinakaan pekkaa pahempia. Paatenen puolueammattiliiton klubikin oli PK:n mukaan muuttunut kapakaksi. Siellä oli ruvettu myymään viinaa iltamien aikana. Tämä puolestaan oli houkuttellut paikalle runsaasti sellaisia, jotka kaipasivat enemänkin "sisäistä valistusta" kuin puoluevalistusta.

PK:n käsityksen mukaan kansanvalistus ja juopottelu olivat toiselleen täysin vastakkaisia asioita. Muutenkin oli koko Paatenen väkijuomakaupasta sanottava, että se vaatisi tiukempaa ohjausta. Lehden tietämän mukaan esim. osuuskau-pasta annettiin olutta lapsillekin, joita humalniekat sitten käyttävät hakumiehinä.

Lehti puuttui Paatenen osuuskau-paan alkoholipolitiikkaan uudestaan heinäkuussa. Jutun mukaan hyllyt ammittavat tyhjyyttään, mutta se ei toimitsijoita huolestuta. Ainoa, mihin osuuskau-paan henkilö-kunta käyttää kaiken tarmonsaa, on oluen ja väkijuomien hankkiminen. "Silloin näyttää vasta liikettä syntyvän, kun nämä ai-neet osoittavat hiukankaan loppumisen oireita", PK irvaili.

* * *

Sen ajan valistushakuisessa yhteiskunnassa, jossa kulttuurille (lue yhtä kuin propaganda) pantiin suuri paino, sanomalehdillä oli tärkeä rooli kansankasvatustena. Paatenella lehdistämiehet olivat kuitenkin laiminlyöneet tehtävänsä, ja varsinaisen talonpoikaisto oli lähes kokonaan sanomalehtien vaikutuksen ulkopuolella. Kun muualla Karjalassa vietettiin toukokuun alussa ns. sanomalehdistön päivää, Paatenella siitä ei juuri sanallakaan hiiskuttu.

Yksi syy lehtien alhaiseen levikkiin saattoi olla huonosti järjestetyssä postinkannossa. Petroskoista tuleva posti vietiin nimittäin hevospelissä Porajärvelle, joka oli eräänlainen lajittelukeskus. Sieltä kirjeet ja lehdet toimitettiin edelleen Paatenelle, Rukajärvelle jne. niin, että aikaa kului useita päiviä.

PK:n mielestä järjestelmä oli aivan nurinkurinen. Paras ratkaisu olisi kuljettaa posti rautateitse Maaselän asemalle ja sieltä laivalla Paatenelle. Näin menetellen Petroskoin lehdet ehtisivät Paatenelle jo toisena päivänä ja kiimasjärveläiset saisivat postinsa peräti viisi päivää aikaisemmin kuin nyt.

* * *

Kesäkuussa lehti tarkasteli kriittisesti Paatenen julkista rakennustoimintaa lähtökohtanaan paikkakuntaa vaivaava ankara asuntopula.

Tilanne ei tuntunut kehuttava olevankaan. Muutenkin ahtaat talonpoikain asunnot oli survottu täyteen alivuokralaisia, puolue- ja neuvostotoimistijoita, kivilouhimon työläisiä jne. ja vuokrataso oli korkea, jopa 25 ruplaa pikku huoneesta. Silti kunnallista rakennustoimintaa ei ollut yritettykään toteuttaa, vaan se oli täysin lamassa, pelkkää "paperirakentamista". PK:n tietämän mukaan kesän aikana oli päätetty rakentaa mm. lastenkodin lisärakennus ja sauna, mutta rakennushirret olivat vielä tuulen heiluteltavina metsässä.

Siinä vähässäkin, mitä rakennettiin, oli huomauttamisen aihetta, jopa skandaalin käryäkin. Näin oli Paatenen nahkaverstaan rakennusjutussa asianlaita.

Paatenen kooperatiivi, joka verstaan rakennutti, oli antanut hirsien vetourakan erälle Hotariselle. Tämän oli määrä kuljettaa hirret rakennuspaikalle, joka oli kolmen kilometrin päässä kylästä Suontaleen suuntaan. Kävi kuitenkin niin, että Hotarinen ei ehtinyt kevätrospuuton takia vetää hirsii määräpaikalle. Hän suostutteli kooperatiivin johdon siirtämään verstaan paikan sinne, missä hirret olivat. Rakennus tehtiin ilman suunnitelmia, piirustuksia ja ksutannusarviota.

Kesällä nämä epäkohdat paljastuivat, samoin se, että verstaas oli syrjäisen metsälammien rannalla tietöissä paikassa, minne ei sulan maan aikaan pääse hevosella.

Yhtä kehnosti oli laita siltarakennusten. Kesän työohjelmaan oli merkitty parikin Paatenen kyläläisten kannalta tärkeää siltaa, toinen Pogostan ja "kaupungin" välille, toinen oli kurjassa kunnossa oleva Termoin eli Myllykosken maantiesilta. Kummastakaan ei tullut tuona kesänä mitään.

* * *

Löytyi Paatenelta myönteistäkin kerrottavaa. Rakenteilla ollut sähköasema saatiin kuin saatiinkin valmiiksi. Marraskuussa raatajarahvaan jouluna - eli siis lokakuun vallankumouksen aattona sihahti sähkövalo ensimmäisen kerran paatelaisten kodeissa. Tämä nykyajan uutuus herätti kyläläisissä sekä ihastusta että pelkoa. Vanhempi väki arveli koko kylän palavan, kun "tuli pannaan seinälle palamaan".

Loppuvuodesta Shelles, toinen kahdesta suuresta metsäliikkeestä, perusti Paatenelle oman kaupan. Osuuskauppa joutui kilpailutilanteessa alentamaan hintojaan huomattavasti, jopa neljänneksellä ja asiakkaat olivat tietysti tyytyväisiä.

Syyspimeiden tultua alkoi lehdessä näkyä uutisia karhujen tihutöistä. Särkijärvellä kontio kaatoi useita lehmiä, ahdisteli kalastajia jossakin Seesjärven saarella ja raateli karjaa Sellin kylässä.

Uutisvuosi päättyi rötösjuttuun: Paatenen osuuskaupassa paljastui kavallus. Tileistä löytyi yli 4 000 ruplan vaillinki. Asiaa tutkittaessa todettiin, ettei kysymys ollut kähvellyksestä, vaan kaupan huonosta hoidosta ja ajattelemattomasta luotonannosta. - SV

Poodenčan tuska

*Poodenen kylä kuin kaunis hän oli
ga endine Pooden d'o ammuin hän kuoli
Seesd'ärven d'ärvessä nossetih vezi,
endizen Poodenen d'allet hän pezi.*

*Ga nygyistä Pooenda tunne mie en
endistä armasta mie muistelen
paikoila, missä miun kodi da pello,
läskytäh valgiat Seesd'ärven ollo.*

*Ga tuska da igävyz väččoo miun syöy,
se harvazeh kodimoon rannoile tuou,
ga vanhemmat kylissä kuoldu on kai
se ajatus pahutta mieleh miun sai.*

*On tyhjändän aiga ei yhen talon
vain rourušša ristilöi lizennyt on,
Eigö se põllätä tässä ni kedä?
Vet kivistee pidäs i johtajien peedä.*

*Poodenen randazet levennyöt ollah
synnytäh vähembi, enemät kuollah.
Varajan tullessa viimeisen kerran
tunnussan tuttavien vähemmän verran.*

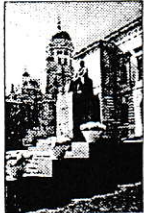

*Vähembi poodencoi sielä d'o gostiui
ken muvalla kuoli, ga d'umala prostiui,
D'umala, usson mie, prostiugi miuda...
Endine Pooden, en unaha siuda.*

PEKKA VAHROJEV

EXPRESSBUS

St. Petersburg SPECIAL

TURKU - HELSINKI - VIIPURI - PIETARI

Päivittäin:
Turku-Helsinki-Viipuri-Pietari

**POHJOLAN
LIIKENNE**

Lisätiedot ja varaukset:
Matkatoimistot ja linja-autoasemat

Näkymä Puarostajoen suulta Sellinjärvelle, vas. Präkkilä ja oikealla Suvipää.

Selki – Karjalan kaunein kylä

Sellin vanha karjalaiskylä kuuluu suuren Seesjärven vaikutuspiiriin keskeisessä Aunuksessa. Se viettää hiljaista elämää oman nimikkojärven rannalla, mutta kesän tullen elämä vilkastuu, kun Petroskoihin ja muihin asutuskeskuksiin muuttaneet lapset perheineen saapu-

vat lomaviihtoon entisille kotitankuilleen.

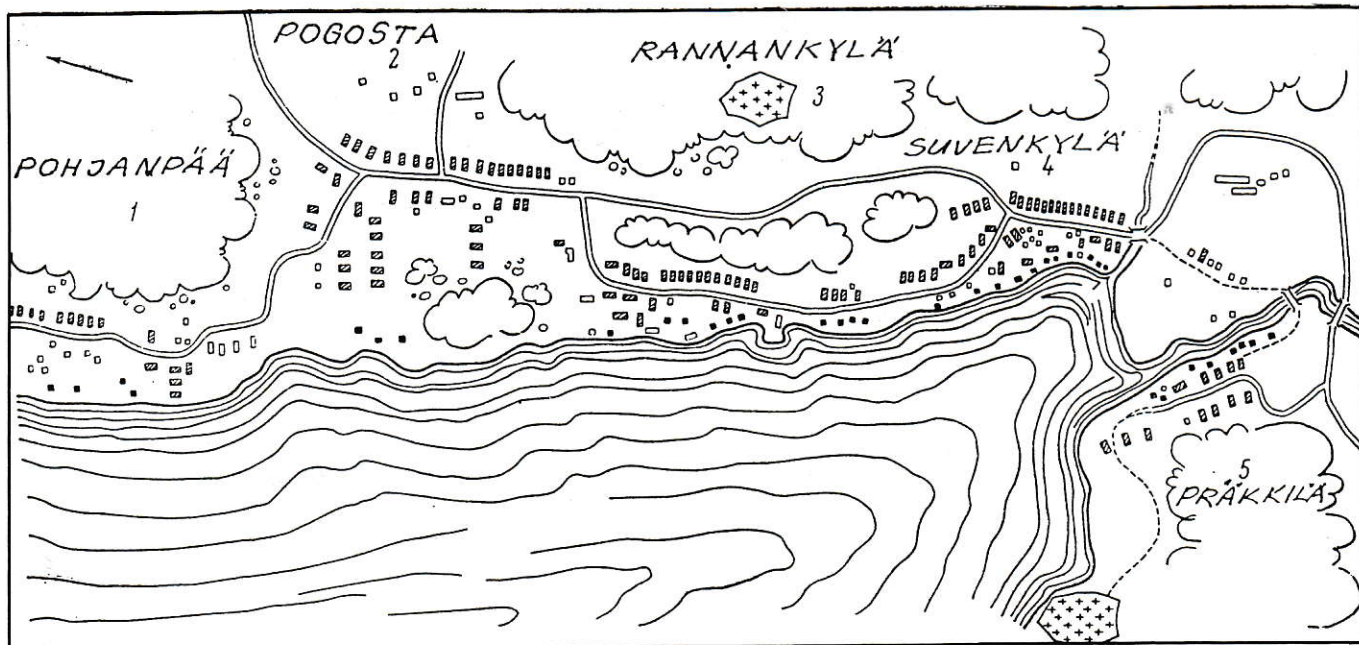
Nyt muutaman vuoden ajan kyläkuvaa ovat värittäneet lisäksi suomalaiset kulttuuri- ja sukulaismatkailijat. Useimmat ovat valmiit povaamaan Sellin kylälle ruusuista tulevaisuutta matkailukohteena. Kylä on ni-

mittäin erittäin kaunis, monien mielestä Karjalan kaunein.

Kylä levittäytyy viiden kilometrin mittaisena nauhana Sellinjärven rannalle. Pohjoisin kyläosa on nimeltään Pohjanpää, seuraavana on korkeahkolla mäellä sijaitseva Pogosta, sitten Rannankylä nimen-

sä mukaisesti sijoittuneena, Suvenkylä tai Suvempää järven kaakkoiskulmassa lahden perukassa ja Puarostajoen takana kaunis Präkkilä.

Sellin valtina on ajaton ja harmoninen kylämaisema, jota nykyaika ei ole vielä päässyt pilaamaan. Kyläraitia kävelles-

sä ja katseen seurattessa maalauskellisen kaunista harmaiden kyylyjen reunustamaa rantaviivaa unohtaa helposti, että on ihmisten asumassa kylässä eikä ulkomuseossa. Perinteiset hirsitalot ovat vieri vieressä tien varrella. Uutta rakennuskantaa on vain nimeksi, ja maaliakin on käytetty säästellen, joskus vain nurkkalautoihin.

Nuoriso on muuttanut kaupunkiin

Sellin kylässä on nykyään vähän rahvasta; ympärivuotisia eläjiä ei enää sataakaan. Valtaosa heistä on karjalaisia. Muualta tulleetkin ovat omaksuneet sikäläisen elämäntavan ja jopa kielenkin.

Kylän ongelmana on väestön ikärakenne; vastaantulijat ovat tavallisesti huivipäisiä mummoja tai vanhoja miehiä. Nuoret ovat muuttaneet työn ja parempien elinolojen perässä kaupunkiin. Syrjäisestä, kehnojen liikenneyhteyksien takaisesta kylästä on tullut pelkkä kesäviettäpaikka - muillekin kuin oman kylän välle; monet vanhat talot ovat nyt pietari-laisten kesähuviloita.

Palvelut vähissä

Sitä mukaan kuin väki on vähentynyt, palvelutkin ovat karisseet. Kylässä on vielä leipäkauppa, mutta ei koulua, sairaalaa eikä edes miliisiä. Aikamoinen edistysaskel oli se, että sähköä jauhanut aggregatti pääsi eläkkeelle parisen vuotta sitten. Ainoat tarjolla olevat työpaikat ovat metsätaloudessa ja aputaloudessa.

Kylän läpi Paateneelta etelän johtava maantie on sen jälkeen, kun linja-autoliikenne lopetettiin pari vuotta sitten, mennyt paikka paikoin kovin huonoon kuntoon. Kylän sivuteitä ei talvella aurata ja syrjemällä asuvat saavat selvitä omin avuin, miten parhaaksi näkevät.

Särvintä luontaistaloudesta

Sellin asukkaat elävät pitkälti omavaraisina luontaistalouden varassa. Kaupunkilaisia vaivaava niukkuus ei juuri näy sikäläisissä ruokapöydissä. Jokaisessa talossa on oma peruna- ja vihannesmaa. Kylälaisten lemmiä, lampaista ja kanoja kuljeskelee pitkin raitteja. Kolhoosin supistunut karja laiduntaa jokivarressa.

Loppukesästä poimitaan

saaveittain marjoja, joiden säilömisessä karjalaisemännillä on omat niksinsä; sokeri kun on kallista eikä pakastimia ole käytettävissä. Metsän antimista kuuluvat tietysti sienetkin olennaisena osana talvivarastoihin.

Myöhäsyksystä alkaa kalastuskausi, siian ja muikun kutuaika. Miesväki saattaa viipyä pyyntimatkoillaan viikon, toistakin syrjäisillä kalapirteillä Sellinjärven perukoilla. Kalaa suolataan niin paljon, että sitä riittää kaupunkiin muuttaneille jälkeläisillekin.

Muistoja miehitysvuosilta

Kyläläiset suhtautuvat suomalaisvieraisiinsa kuin vanhoihin tuttaviiin. Ja tuttavii oikeastaan ollaankin. Jatkosodan aikana kylä kuten koko Seesjärven alue oli suomalaisten hallussa.

Rintamalinjat mm. Sellin-Paatenen kohdalla siirtyivät niin nopeasti, ettei siviiliväestöä ennätetty evakuoita. Rahvas jäi pelon vallassa odottamaan suomalaisia, joista oli kerrottu monenlaisia kauhujuttuja. Ne osoittautuivat kuitenkin pelkäksi propagandaksi. Elämä Sellin kylässä jatkui entistä ehompina. Suomalaisten aikana siellä oli kaksi kauppa, järjestetty terveydenhuolto, kirkot avoinna ja koulu toiminnassa. Lisäksi sotilashallinto tarjosi monelle ansiotöitä.

Ne kyläläiset, jotka nyt tuota aikaa muistelevat, olivat suomalaisten tullessa syksyllä 1941 rippikouluikäisiä tyttöjä ja poikia. Puolen vuosisadan takaisista asioista, miehitysajasta ja sen tapahtumista, voi jo keskustella vapaasti. Sensijaan siitä, mitä Sellissä ja muissa Seesjärven rantakylissä tapahtui suomalaisten vetäytyttyä, siitä monet yhä mieluiten vaikenivat. Ne, jotka olivat olleet liian paljon tekemisissä miehittäjien kanssa, vangittiin ja passitettiin Komin alueen vankileireille. - SV

Kadonnutta Paatenetta

Paatenen kunnassa oli vielä ennen sotaa 24 sellaista kylää, joissa oli enemmän kuin kymmenen taloa. Tätä pienempiä kyliä oli melkein saman verran. Osan näistä vei sota, osan 1960-luvun politiikka. - Autiokylistä kiinnostuneille riittää tutkittavaa.

PETRUN PRUASNIEKAT REPOLASSA 12.07.

Matka Pruasniekoille tehdään 10.-13.7.

Matkan aikana mahdollisuus kotikyläkäynteihin sekä tutustumista Repolan ympäristöön.

Huom! Muutkin päivät mahdollisia.
Tiedustelut, varaukset
HANNU POTTONEN, puh. 973-761 296

SUOMEN METSÄSTYSMUSEO RIIHIMÄKI NÄYTTELYT 1996

ANSAPOLULLA 26.4.-31.12.1996
Suomalaisen ansapyyntiin historiaa

KARVAKUONOJA JA HIENOHÖYHENIÄ 7.5.-9.6.1996
Hannu ja Jukka Pehkosen taidenäyttely

KAIRALTANI 13.6.-29.9.1996
Eräkirjailija A.E. Järvinen

SUOMEN METSÄSTYSMUSEO
Tehtaankatu 23 A
11910 Riihimäki
Puh. 914-722 294

UUDEEN LUONNONKUVAT 1996
30.7.-21.8.1996

ERÄMAALARI METSÄN SIIVELLÄ 1.10.-31.10.1996
Jouko Kytömaan taidenäyttely

HIRVENMETSÄSTYS KAINUUSSA 2.11.-31.12.1996
Kainuun museon kiertonäyttely

METSÄSTYSMUSEON JOULUIKKUNA 1.12.-31.12.1996

AVOINNA 2.5.-31.8. JOKA PÄIVÄ 10-18 1.9.-30.4. TI-SU 10-18
Tammikuun suljettu

KOTKAN KAUPUNGIN TEATTERI

SYYSKAUDEN OHJELMISTOSSA M...
VEIKKO LAVI
-KABAREE KAIROSSA

TAKIN KÄÄNTÄJÄ
WILLIN LANNEN MUSIKAALI

ANNIE MESTARI-AMPUJA
HULVATON PAKSSI

TÄYDELLISET HÄÄT

TIEDUSTELUT JA VARAUKSET P. (952) 227 4170, 227 4199

Jukon lahti ja Prokon kylä

Kauniin Voijärven lounaisrannalla seisoo vanha karjalainen kylä Jukkoguba, karjalaisittain Prokkola. Se sijaitsee 25 kilometriä Paatenen kylästä lounaaseen. Nykyään siellä ei asu ketään. Vain kesäisin tulevat tämän kyläpahasen entiset eläjät ja mökkiläiset – huoah-tamaan luonnon helmaan. Ja luontohan tällä on mitä suotuisin: puhdas ilma, raikas vesi, hiljaisuus ja rauha. Miksi ihmiset jättivät tämän kylän? Ja milloin he tänne aikoinaan tulivat.

Elin tuossa kylässä vuosina 1954–57, ja sain kuulla vanhojen asukkaiden kertomuksia kylän alkuperästä. Joskus ennen Pietari Suuren hallituskautta tarun mukaan asettui Voijärven rannalla perheineen Jukko-niminen mies. Tästä sai nimensä järven lahti ja kylä - Jukkoguba (lahti). Vastakkaisella rannalla niemen nenässä metsämökissä asusteli Prokon-niminen mies (Prokopij). Hänestä tulee tämän kylän nimi karjalaisittain Prokkola- Prokon kylä. Ennen Jukkogubaan siirtymistään Jukko asusteli Voijärven itäisellä rannalla kahdeksan kilometrin päässä niemessä, jota sanottiin sittemmin Jukonniemeksi. Molemmat olivat perimätiedon mukaan tulleet pohjolasta, Kalevalasta. Mahtavien kuusien perusteella, jotka vielä nykyin kasvavat kylän kalmismaalla, voi olettaa tämän tapahtuneen yli kolmesataa vuotta sitten. Vanhat kylän eläjät kertoivat miehestä, jolla oli ennen sotaa (jatkosota) ikää yli sata vuotta. Hän muisti ajan, kun kylän ympärillä kasvoi ikimetsä, monisatavuotiaat kuuset, samantyyppiset kuin vielä näkee kalmismaalla. Mutta aikaa myöten metsät hakattiin, kaskettiin, kuokittiin pelloiksi ja niityiksi. Nämä ajat hän vielä muisti ja kertoi, että ennen häntä kylässä oli elänyt kolme sukupolvea hyvin pitkäikäistä rahvasta.

Tervaskantoja

Aina itsekin tapasin naisen, joka oli 11-vuotta vanha, mutta vielä kuin morsian ikään, niin terveen näköinen. Kertaakaan eläissään ei ollut vakavasti sairastanut. Syynä tähän ihmisten pitkäikäisyyteen oli nähtävästi itse luonto ja kova työ toimeentulon turvaamiseksi. Ja työtä piti tehdä paljon. Maat ovat täällä kauttaaltaan kiviset. Aatra ja karhi olivat sen ajan

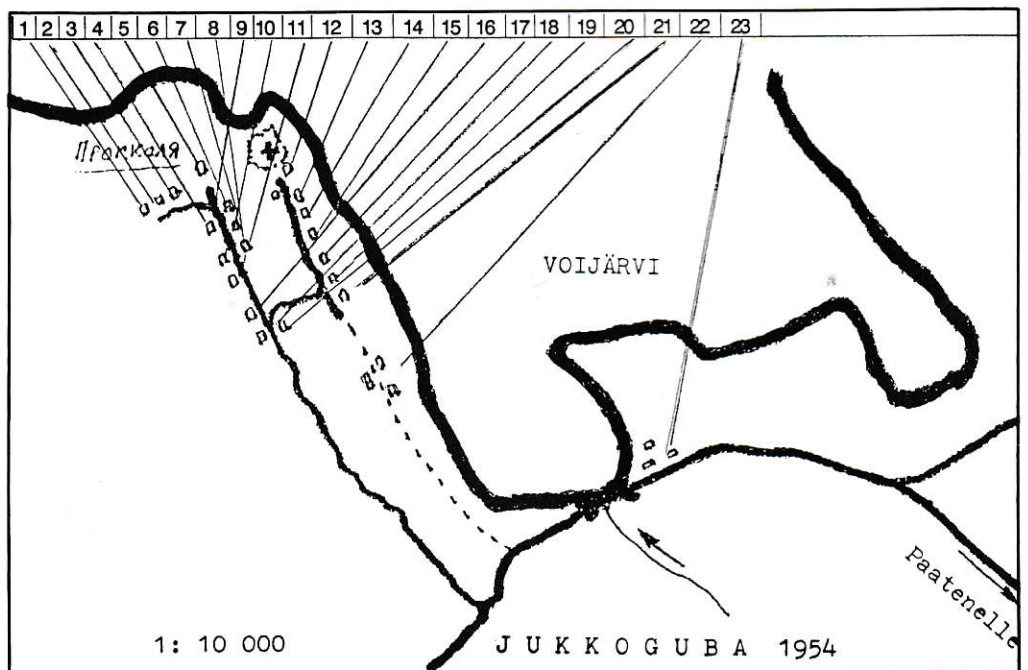
Prokkolan (Jukkoguban) kalmisto Voijärven rannalla.

maatalouskoneet. Peltotilkkuihin kylvettiin ruista, ohraa, kauraa, hernettä, naurista ja perunaa; myös kasvatettiin pellavaa ja hamppu. Paitsi maataloutta kylän asukkaat harjoittivat karjaloutta, metsästystä

ja kalastusta. Kun vilja vielä piti puida, pellava ja hamppu muuttua langoiksi, vuodat käsitellä, kalat ja marjat säilöä talveksi, niin eipä ollut aikakaan sairastella, muistelevat vanhat ihmiset.

Toimet ja työt

Prokkolan asukkaiden pääelinkeinona oli maatalous niin kuin muidenkin Seesjärven kylien. Maasyötti, juotti ja puki. Ennen vanhaan ihmiset polt-

1) I. Jurgin, 2) V. Dorkin, 3) M. Godareva, 4) N. Loshkini ja N. Diev, 5) I. Gorsojev, 6) S. Jurgin, 7) A. Loshkina, 8) E. Fedotov, 9) F. Korotjajev, 10) D. Ogrijev, 11) kauppa, 12) I. Aristov ja M. Grigorjeva, 13) N. Grigorjev ja E. Grigorjeva, 14) P. Filatov, 15) A. Filatova, 16) M. Pontin, 17) E. Loshkini, 18) A. Mikkovej, 19) Filatov, 20) E. Dorkin, 21) F. Markova ja M. Fedotov, 22) karjapiha, 23) autiot talot. Hautausmaa

tivat paljon metsää, kaskea, ja kylvivät vapautuneille maille viljaa. Leipähän oli tuon ajan tärkein elintarvike, ja se pyrittiin kasvattamaan itse. Elonleikkuun aikaan vilja korjattiin sirpillä. Lyhteet kuivatettiin haasioissa, ja puitiin riihessä. Jyvät jauhettiin käsikivillä jauhoksi.

Vesimyllyt

Prokkolassa ollessani näin vielä kaksi myllyä, jotka pyörivät vesivoimalla. Pari kilometriä kylästä, suosta, joka oli noin 15 metriä järven pintaa ylempanä, virtasi puro. Siihen oli rakennettu seitsemän myllyä, jotka olivat olleet toiminnassa vielä ennen sotaa. Ylimmäinen jauhinkivi pyöri veden voimalla, joka syöksi ränniä pitkin valtavalla nopeudella siipirattaalle. Jauhituksen laatua oli mahdollisuus säätää. Vuorokaudessa tällaisella myllyllä jauhettiin 50–60 kiloa jyvää.

Talonpojat, joilla oli paljon viljaa, jauhattivat ne Paatenessa. Se työ tehtiin talvella, koska kesäteitä kylään ei ollut ja raskaiden kuormien kuljetus mahdotonta.

Jokaisella perheellä oli lehmä ja nuorta karjaa, myös vähintään viisi lammasta. Sikoja taponpojat eivät täällä päin kasvattaneet. Harvalla oli kanojakaan.

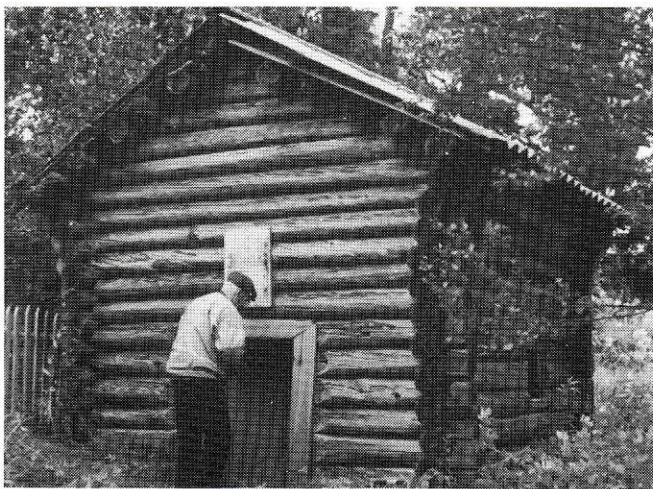
Heinä karjalle saatiin tulvaniityiltä, jokivarsilta, järvien rannoilta ja myös niitettiin kuituilla soilta. Prokkolan talonpojat olivat verrattuna muiden kylien eläjiin työteliäitä ja hyvin toimeentulevia. Aina ei omaa viljaa kuitenkaan riittänyt uuteen satoon saakka. Avuksi piti ottaa peruna, nauris ja tietenkin kala.

Voijärvi antoi kalaa

Kalastusta kylässä harjoittivat kaikki. Voijärvi ja muut lähivedet olivat kalaisia. Erittäin arvokkaana pidettiin paljaa (lohikaloihin kuuluva laji), siikaa ja muikkua. Kalaa pyydettiin verkoilla ja nuotalla. Kylässä oli myös omat venemestarit; omaa kylää kauemmaksi ei veneen ostoon tarvinnut lähteä.

Kalaa säilöttiin monella tavalla: suolakalaa, kapakalaa ja ilmakuivakalaa. Paljon sitä myytiin välittäjillekin. Myyntiin meni myös metsästäjien saalis.

Kylässä oli vuosisatoja ollut sivuelinkeinona sorsan munien keräily alkukesästä. Isältä pojalle meni tieto sorsien pesäpaikoista sekä munien kerää-

Melko syvään täytyy kumartaa, kun astuu sisälle Prokkolan vanhan tsasounan ovesta. Huomaa erikoinen nurkkarakenne.

misestä siten, ettei se ole vahingollista sorsakannalle.

Talveksi kerättiin myös marjoja, etupäässä puolukkaa, sekä sienä, joita suolattiin ja kuivatettiin.

Talvisin kuljetettiin hevosilla rautamalmia Tumban järvestä Sigovetskin rautatehtaalalle. Kylän miesväkeä oli myös metsäsavotoilla kaatamassa ja juontamassa tukkeja. Uittomiehinä olivat muut palkalliset työmiehet.

Kansanjuhlat ja perinteet

Karjalaiskylien asukkaat olivat oikeauskoisia ja juhlivat kaikki ortodoksiset kirkkojuhlat. Kuitenkin keskustellessaan vanhojen asukkaiden kanssa saattoi helposti huomata kansanjuhlien puolittaisen funktionalismin, jossa oli pakanallisten uskomusten aineksia sekä heimosuhteita ja heimositeitä.

Kirkkojuhlia pidettiin läpi koko vuoden kirkkopyhimysten mukaan. Prokkolan kylän kirkkopyhä oli Pyhän Kolminaisuuden juhla, Stroittsa. 1800-luvulla oli sen kunniaksi kalmismaan jylhien kuusten katveeseen rakennettu tsasouna. Se on yhä pystyssä suojeltuna rakennuksena.

Pruasniekkoihin tuli paljon vieraita lähikylistä ja kauempaakin, tuli jalkaisin tai veneellä. Vieraat majoitettiin taloihin, mutta joskus tilanpuutteesta myös heinälatoihin. Yhteen taloon saattoi tulla yli kymmenenkin heimolaista. Juhlien aikana nuoret tapasivat toisinaan ja solmivat tuttavuuksia, jotka usein päättyivät kosintaan.

Pruasniekat kestivät kaksi päivää. Aamusta käytiin tsasounassa, toisella päivänpuoliskolla aloitettiin juhliminen, kisat

ja tanssit; välillä käytiin murkinalla. Illallisen jälkeen nuoret menivät juhlapessotalle. Vanhemmilla oli omat illanistujaisensa.

Tsetvertti mukana talosta taloon

Toisenana päivänä juhliminen alkoi jo aamusta.

Juhlapöydässä miehet ottivat pikarillisen. Viinaa tuotiin Paatenesta suurissa pulloissa, joiden nimitys oli tsetvertti. Ne vetivät neljänneksen ämpäriä, siis kolme litraa. Tämä pullo vaelsi miesväen mukana talosta taloon. Kussakin paikassa otettiin pikarilliset ja syötiin, mitä talossa oli ja jatkettiin

matkaa. Näin juhlittiin niin kauan kuin ainetta riitti.

Liikaa intoa purkaakseen nuoret prihat järjestivät keskenään paini- ja nyrkkeilyotteluja. Juhlavaatteita kuitenkin varjeltiin, ja niinpä pihakuusien oksilla saattoi joskus riippua kymmenenkin paitaa. Ne oli riisuttu päältä, jotteivät repiäisi tiimellyksessä.

Pruasniekkamurkinalle valmistettiin perinteisiä karjalaisia ruokia, erilaisia piirakoita, sankia, kalakukkoja ja muita kulinaarisia herkkuja.

Juhlien aikana tehtiin myös kauppaa, ostettiin ja myytiin. Kun siihen aikaan ei ollut postia eikä puhelimia, koko läänin uutiset saatiin tietoon näiden juhlien aikana. Kun kirkkopyhiä vuodessa oli paljon ja niissä kuljettiin runsaasti kylästä toiseen, uutiset levisivät melko nopeasti.

Ennen vallankumousta Prokkola-Jukkoguba kuului Paatenen kuntaan. Kihlakunta oli Poventsa, joka taas kuului Aunuksen kuvernementtiin. Ensimmäisen väestönlaskennan (1905) mukaan Prokkolan kylässä oli 22 taloa ja 149 asukasta.

Nyt siellä ei asu kukaan. Viimeinen asukas Mihei Pontin perheeseen jätti kylän v. 1991.

TAISTO KAINULAINEN
Paatene

EKOART- LUKIO VIENAN KARJALASSA JYSKYJÄRVELLÄ

Järjestäjät: Suomussalmen kunta, Kainuun kesäyliopisto ja Kalevalan piiri. **Aika:** 17 - 28.7.1996

Kohderyhmä: 15 - 25 vuotiaat ympäristötaiteesta kiinnostuneet lukiolaiset ja opiskelijat. **Tavoite:** Pehdyttää osallistujat kalevalaiseen kulttuuriin kuvataiteen, tanssin, musiikin ja kansanperinteen pohjalta. Ekoart lukio korvaa lukion oppimäärästä kuvaamataidon, liikunnan ja musiikin soveltavia tai syventäviä kursseja koulukohtaisesti sopien. **Sisältö:** Osallistujat tutustuvat ryhmissä kuvataiteeseen, tanssiin, musiikkiin ja ekotutkimukseen. Luodaan taidetta erilaisten kulttuuriperinteiden ja nykyaikaisen kohdatessa. Tutkitaan luonnon ja taiteen vuorovaikutusta. Toteutetaan monitaiteinen esitys. Työskentelyssä hyödynnetään saatavilla olevia luonnonmateriaaleja. Harjaannutaan yksilöllisesti ryhmissä työskennellen; learning by doing.

Kurssimaksu: 950 mk, yli 20 vuotiaat 1.700 mk Kurssimaksu sisältää opetuksen, matkat (Suomussalmelta) ja majoituksen (koulumajoitus Jyskyjärvellä), ruokailu, vakuutuksen ja työmateriaalit. (viisumi 150 mk)

Ilmoittautuminen ja lisätiedot: 14.6. mennessä puh. (986) 7191708/Mirja Rahtu

Honkaniemi - kaunis kylä korkeiden vaarojen välissä

"Idän alla taivaanrannalla toisten vaarojen takana kohoaa vaara muita muhkeampi. Honkavaara kuuluu olevan, ja sen juurella on matkamme päämäärä, Honkaniemen kylä. Loistaa sieltä Honkavaaran rinteiltä muutamia pienoisia vaaleanvihreitä pälviä. Ruishalmeita sanoo oppaani niiden olevan. Ja neljäkymmentä virstaa on vielä Honkaniemeen.

--- Polku kiertää järven länsipään ympäri ja sitten pitkin pohjoisrannan lehtoloita kiemurtelee ja sitten käy pitkin Honkavaaran rinteitä. Korkean korkealle vaara tuuheine honkineen vasemmalla puolella meitä kohoakin. Oikealla taas alhaalla pitkä, kapea saarikas Honkaniemen järvi loistellee. Ja kylästä kuuluu karjankellon kalkatus".

Näin kuvailee Samuli Paulaharju tuloaan Honkaniemen kylään heinäkuussa v. 1900. Aamuvarhaisella hän oli lähtenyt Pieningästä oppaansa kera astumaan. Nyt kesäillan hämyssä he saapuivat kylään ja yöpymispaikkaansa, Olekseinen taloon.

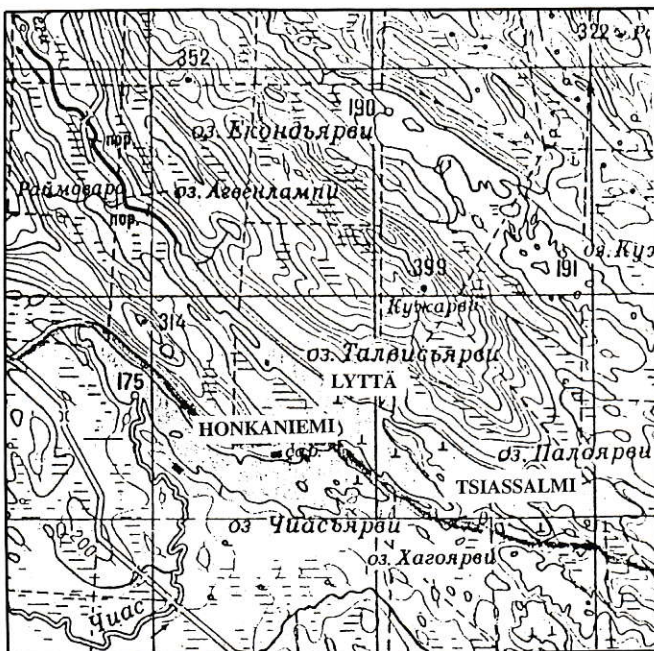
Honkaniemessä Paulaharju viipyi muutamia päiviä, tutustui kylään ja kirjoittaa siitä seuraavasti:

"Ei ole Honkaniemi iso kylä. Kymmenkunta taloa siinä vain on. Tavallisia karjalaistaloja, ei mitään varakkaita, mutta ei erin köyhiäkään. Kaikki ne ovat Honkaniemen järven rannalla. Plakun, Vaskon ja Feodoroffin talot lähekkäin, muista erillään Toiset ovat taas omassa ryhmässään, Lesken, Kirilän, Puavilan, Olekseinen, Isan ja Iivanan talot. Pääty on kaikissa järven puolella kulkevaa tietä kohden. Pieni Iivanan pirttipöksä on isomman ryhmän vieressä hieman sivussa. Ruohokkaisella rannalla ovat saunat ja aitat. Kylän vieressä järven rannalla on muhkeita mäntyjä kasvava kalmismaa monilukuisine hautapatsaineen sekä pieni harmaa tsasouna.

Kaunis on Honkaniemen seutu. Uljaan huiмаavan vaaran vieritehällä kohoaa kylä kapean kauniin järven rannalla. Useita vaaroja on ympärillä ja etäältä ne tänne loistavat".

Heikki Sonnikovin mieli tekisi kalaan entisen kotikylän vesille.

Topografikartan korkeuskäyristä näkee, että Honkaniemi sijaitsee todella luonnonkauniilla paikalla. (1 ruutu = 4 km).

Samaa mieltä Paulaharjun kanssa on entinen Honkaniemen eläjä, nykyisin Paatenen suuressa kylässä asuva Fedja eli Heikki S o n n i k o v. Hän muistelee vieläkin lapsuutensa kotikylänsä kauneutta. Viimeksi hän on siellä käynyt vuonna 1956.

Honkaniemen kylä sijaitsi Pieningän salon itäsyryllä. Jos vetää viivan Repolasta Rukajärven ja Paatenen kautta etelässä Klyssinvaaraan ja Lu-

pasalmeen ja edelleen lemtieraan, saa käsityksen tämän valtavan metsäalueen mittasuhteista. Aikanaan sitä sanottiin Euroopan suurimmaksi erämaalueeksi. Tietön Honkaniemi oli siis todella syrjäinen paikka, oikea korpikylä.

Ennen viime sotia Honkaniemessä oli 12 taloa ja pari huuttora, viereisessä Tsiassalmessa viisi taloa ja pikkuruisessa Lytässä kaksi taloa. Nämä kolme kylää muodostivat yh-

dessä kolhoosin, jonka nimi oli Krasnaja Snamja eli Punainen lippu. Hallinnollisesti nämä ja monet tuon kulmakunnan kylät, kuten esim. Nesterinvuara, Pölkkyä, Vengi ja Samsoset kuuluivat Laasarin kyläneuvoston alaisuuteen.

Kylässä oli pieni kauppa sekä leipomo. Kauppa sijaitsi aivan Heikki Sonnikovin kotitalon vieressä. Tavarat kuljetettiin Paatenelta ensin autolla Laasariin, mistä ne sitten vöjättiin hevospelillä Honkaniemeen. Kelirikkoaikaan kylään ei päässyt hevosellakaan.

Honkaniemen koulu, ainoa sillä suunnalla, oli suomenkielinen ja 4-luokkainen. Vuositain toimi kaksi luokkaa. Oppilaita oli paljon myös muista lähikylistä. Lapset jatkoivat opintia Paatenessa ja asuivat siellä internaatissa.

Kylän pruasniekka oli Petrunpää. Tsasouna, jonka Paulaharjukin mainitsee, oli hyvässä kunnossa vielä sotavuosiin saakka. Kaikki ikonit paikallaan, ja vanhat ihmiset pitivät niistä huolta. Tsasouna oli perimätiedon mukaan sangen vanha; Heikin isoisa oli sen muistanut nuoruusvuosiltaan.

Kylän pääelinkeinona oli maatalous. Lisäksi läheisissä järvisissä kalastettiin paljon pyyntineuvoina verkko, merta, onki, iskukoukku ja nuotta. Kauempanakin käytiin, mm. Volomajoella. Seudun järvisissä oli siikaa, hakea, ahventa, särkeä, säynettä, matikkaa. Ruskeata kalaa ei ollut, mutta joissa forellia.

Kylässä oli vielä 1930-luvulla tietäjiä; mm. Heikin isoäiti Marfa osasi tukkia verenjuoksun. Sanoi vain kolme sanaa ja veri päättyi juoksemasta. Taikoja tehtiin yleisesti myös keväällä karjaa laitumelle laskeuttaessa ja syksyllä navettaa otettaessa.

Kylän taloista viidessä asui Sonnikovin veljeksiä, ikäjärjestyksessä Ivan (Juho), joka oli Heikin isä, Ilja, Tarassie, Nikolai ja Pekka. Heikki kertoo: Ilja en oikein muista. Hän toimi Paatenella rajonin johtolimisissä; v:sta 1934 Seesjärven piirin toimeenpanevasa komiteassa (tpk:ssa) ja joutui sitten 1930-

luvulla tyrmään. Nikolai työskenteli lespromhoosissa, Ivan oli kotosalla kolhoosin töissä, Tarassie oli jalkapuoli ja Pekka lähti kapinan aikoihin Suomeen, missä vieläkin elää hänen jälkeläisiään. Näihin Heikki sai pari vuotta sitten yhteyden Karjalan Heimon välityksellä. Oli myös kolme siskoa: Vassi, Paro ja Anni.

Honkaniemen järvi on malmipohjainen. Paulaharjun käydessä kylässä malminnostoseossonki oli parhaimmillaan. Lauttoja oli järvellä useita ja ahkerina niillä nostajat puuhailivat. Naapurikylistä, jopa etäisistäkin olivat monet heistä tulleet. Hautausmaan viereen järven rannalla oli koottu jo valtava kasa ruskeaa, rakeista malmia odottamaan talvikelejä ja kuljetusta Suontaleen tehtaalle. Kesällä ei minkäänlaista kuormaa voinut kuljettaa.

Ennen Suontaleen rautatehtaan valmistumista järvimalmi jalostettiin itse. Pääkkösen mukaan esim. Honkaniemessä oli ollut parhaaseen aikaan 40 raudanvalmistuspajaa. Ruottsi kuitenkin hävitti ne niinkuin koko kylänkin, joka oli ollut entisaikaan huomattavan suuri ja vauras.

Järvimalmia ei enää vallankumouksen jälkeen nostettu, kertoo Heikki, mutta entisistä ajoista kertoivat suuret rutakasat järven rannoilla.

Rautaa lienee ollut myös alueen kallioperässä. Pekka ja Anni Savinainen Paatenen Särgjärven kylästä kertoivat Maiju Keynäälle, että Honkaniemen seutuvilla oli ainakin 0,5 x 0,2 neliökilometrin alue, missä kompassi ei toiminut. Pekka oli itse kokeillut. Paikka, missä tämä poikkeama ilmeni, oli kalliosta seutua hyvin korkean vaaran alla, lähin järvi 10 kilometrin päässä. Kyseessä oli ilmeisesti malmipitoinen alue.

Ustja S u r m i n a, kotoisin Tsiassalmen kylästä, kertoi, että siellä oli kaksi sukua, Mikkojev ja Vlasovit. Oli vielä yksi perhe, mutta sen sukunimeä Ustja ei muista.

Talojakylässä oli seuraavasti: Mikkojev, seuraavaa ei muista, Vlasovat, Vlasovat, Mikkojev. Ustjan isoisä oli Konon Grigorjevits Mikkojev ja isä Pimin Grigorjevits. - SV

Feodor Sonnikovin ja Ustja Surminan haastattelu.

Maiju Keynään muistiinpanot, Paulaharju: Matkamuitelmia Karjalan kankailta (1908).

Pääkkönen Lauri: Kesämatkoja Venäjän Karjalassa (1898),

Paatenen historian merkki- tapauksia v:sta 1918

- Liittoutuneiden joukot miehittivät Paatenen keväällä 1919.

- Suuri pilkkukuume-epidemia riehui Paatenen kihlakunnan alueella keväällä 1924. Sairastuneita oli 17:ssä kylässä yhteensä 248 henkeä ja sairastuneista kuoli 19.

- Paatenelle perustettiin maaliskuun alussa 1924 luottoosuuskunta. Sen tarkoituksena oli maatalouden kohottaminen. Haaraosastoja tuli alueen kaikkiin kuntiin. Ensimmäisen toimintavuotensa aikana laitos antoi 67 lainaa mm. siementen, maatalouskalujen ja kotieläinten hankintaa varten.

- Suomenkielinen lastenkoti avattiin tammikuussa 1924. Täysorpoja lapsia koottiin kihlakunnan eri puolilta, ja kesään mennessä heita oli 44.

- Suomenkielinen I asteen koulu aloitti toimintansa Paatenelle syyskuussa 1924. Se oli ensimmäinen suomenkielinen koulu koko kunnassa. Viikikaiset pidettiin 19.10.1925.

- Tammikuun 4. p:nä 1925 Paatenella kuultiin ensimmäisen kerran torvisoittoa, kun Petroskoin lastenkodin "orkestra" vieraili paikkakunnalla.

- Syksyllä 1925 aloitti toimintansa Paatenen kvartsilouhos. Se toimi Karel Granitin alaisena.

- Sähkövalot syttyivät Paatenella raatajarahvaan jouluna eli vasllankumouksen muistopäivänä 7.11.1926, kun kylan sähkölaitos valmistui. Vuoden kulluttua sähkölinja vedettiin myös Pogostalle eli Kirikköpuolelle.

- Ensimmäinen lentokone kävi Paatenella huhtikuun 2. p:nä 1927. Kone saapui Petroskoista ja laskeutui tulirovioilla osoitettuun paikkaan Paatenen lahdelle. Kyläläiset olivat odottaneet tuota ihmettä jo aamusta saakka.

- Paatenen kihlakunta siirtyi historiaan vuonna 1927, jolloin siirryttiin piirijakoon. Paatenesta tuli Seesjärven piirikeskus.

- Ensimmäinen maatalousnäyttely järjestettiin syyskuun 29. p:nä 1928. Uusinta uutta

Mielenkiintoiset matkailukohteet:

Valamon ja Lintulan luostarit
Kerman Savi ja kesätaidenäyttely
Varistaipaleen kanava-alue
Laivaristeilyt Heinäveden reitillä

Tule mukaan tapahtumiin:

6.7. SM-Tukkilaiskisat Karviossa
7.7. Puistokonsertti Varistaipaleessa
13.-14.7. Palokin Koskiwestival
20.7. Karvion kanavan 100-vuotisjuhla
Karvion ja Lampun kesäteatterit

Parhaat lomavinkit saat meiltä:

HEINÄVEDEN MATKAILUTOIMISTO
PL 21, 79701 HEINÄVESI
Puh. (972) 5781273
Fax. (972) 5781280

MENEMME VIENAAN!

Aidot, oikeat VIENAN RINOKYLÄ-
MATKAT KESÄLLÄ -96.

3, 4 ja 5 pv:n

Lähtöjä joka viikko.
Kohteina VUOKKINIEMI,
UHTUA, JYSKYJÄRVI,
PAANAJÄRVI
ja muut Vienan kylät.

Ilm. ja tied. KUHMON KULTTUURIKORNITSA
KUHMO, puh./fax 986-6530670

Karjalan matkojen asiantuntijalta
myös muut matkat sekä viisumit

KAINUUN
MATKA KY
TOIMISTO • TRAVEL AGENCY

Koulukatu 12
KUHMO
puh. 986-6520421
fax 986-6520428

edusti puimakone, jonka agropunkti oli hankkinut talopojille. Työnäytös ei vakuuttanut katsojia, sillä puitava koe-erä oli likomärkää ohraa.

- Syyskuussa 1928 perustettiin Paatenen Soitanollisen piirin laulukuoro. Ensimmäiset laulusja se helkäytti vallankumousjuhliissa ja sai suuren suosion.

- Marraskuussa 1929 perustettiin Paatenelle kommuuni Kipinä, johon loppujen lopuksi liittyi kahdeksan jäsentä ja TN koulu (talonpoikaisnuorisokoulu). Puolentoista vuoden kuluttua jäseniä oli jo 40 (8 taloutta).

- Syyskuun 3.-7. p:nä 1930 pidettiin Seesjärven piirin opettajien ja valistajien konferenssi. Tärkeimpänä asiana oli tulevan yleisen oppivelvollisuuden toteutus.

- Syyskuussa 1930 perustettiin Paatenelle kaksi orkesteria, torvisoittokunta ja balalaikka-orkesteri.

- Vuoden alussa 1931 Seesjärven piirissä oli seitsemän radioita. Yksikään niistä ei kuitenkaan toiminut, kun niihin ei saatu lampuja eikä pattereita-kaan.

- Vuodenvaihteessa 1930/31 maatalouden kollektivisointias- te Seesjärven piirissä oli 17,8.

Kollektiivitalouksia oli kymmenen ja niissä 175 taloutta. Kulakitalouksia oli seitsemän. Piirin talouksien kokonaismäärä oli 988.

- Helmikuun 15. p:nä 1932 Valtion kustannusliike kirjja avasi kirjakaupan Paatenella. Kaupan tehtävänä oli tyydyttää koko piirin kirjallisuus- ja kansliavälinetarpeet. Huomautus: Paatenen kirjakauppa lopetettiin v. 1992).

- Koko piirin ensimmäinen kolhoosibasaari avattiin Paatenella kesäkuussa. Saatavissa oli maitoa, voita, kalaa, siementä, ja Osuuskauppaliitto oli järjestänyt paikalle teollisuustavaroiden ja huonekalujen myynnin.

- Kesän 1933 puoluepuhdistuksissa Seesjärven piirissä erotettiin eri syistä liki 20 prosenttia kommunistipuolueen jäsenistä.

- Joulukuussa 1934 Seesjärven piirin tpk:n puheenjohtajaksi valittiin yksimielisesti tov.E.P.Keto. Kahden vuoden kuluttua paljastui, että tämä "punainen partisaani" olikin petollinen nationalisti, palvelutt mm. Karjalan legioonassa.

- Tammikuussa 1935 järjestettiin ensimmäisen kerran maanpuolustushiihto tov. Antikaisen muistoksi. Reitti kulki

Maaselästä Paatenen ja Repolan kautta Kiimasjärvelle.

Samana vuonna 1935 aloitti toimintansa Seesjärven kansankuoro, josta on vuosikymmenien kuluessa kehittynyt merkittävä karjalaisen kansanmusiikin tallentaja ja esittäjä.

- Marraskuun valtiollisissa vaaleissa v.1937 valittiin Seesjärven piirin ehdokas Stepan Konstantinovitš Lokkin, kotoisin Sellin kylästä, Kansallisuksien neuvostoon.

- Lokakuussa 1941 suomalaiset joukot miehittivät Paatenen, jota venäläiset eivät ehtineet polttaa. Myös evakuointi jäi kesken. Miehitysaika kesti 2,5 vuotta. Tuona aikana kylässä toimi mm. kolme kirkkoa, useita kauppia, koulu, terve-

yspalvelut sekä ilmestyi lehti Paatenen Viesti.

- Seesjärven piiri lakkautettiin v. 1955 yhdistämällä se Karhumäen piiriin. Paatenen menetti asemansa piirikeskukseksi ja piiri venäläistyi.

- Valtava voimalaitoshanke, Ondagestroin saatiin päätökseen v. 1957. Sekehenjoen suulle rakennettu pato nosti Seesjärven pintaa liki seitsemällä metrillä ja seuraukset olivat tuhoisat: puoli Paatenetta jäi pysyvästi veden alle.

- Ensimmäiset suomalaiset tiedemiehet pääsivät Paatenen kylään 1970 luvun alussa (Pekka Laaksonen ja Pertti Virtaranta). Tavallisille matkailijoille Paatenen pysyi suljettuna alueena 1980 luvun lopulle saakka.

Lisää mielenkiintoista luettavaa Paatenesta

Haluatko lukea, millaista oli elämä Paatenen ja Sellin kylissä sodan aikana? Hanki silloin käsiisi **Markku Niemisen** kirjoittama dokumenttipohjainen romaani "Isät Suomessa - sydän Karjalassa". Sitä on saatavissa Karjalan Sivistysseurasta tai Kuhmon Kulttuurikormitsasta.

Jos haluaa tietää, miltä nuo kylät näyttivät ennen, kannattaa tutustua **Väinö Kaukosen** komeaan kuvateokseen "Kansanrunon Kauko-Karjala ja Kalevalan synty". Kirjassa on sekä värillisiä että mustavalkoisia valokuvia vuosilta 1942-43 paitsi Seesjärven Karjalasta myös muualta Aunuksesta sekä Vienan runokylistä. Tätäkin kirjaa on saatavissa Karjalan Sivistysseurasta.

Paateneseen liittyvästä kirjallisuudesta voi mainita lisäksi **Dmitri Gosarovin** teoksen "Korpi ei tunne armoa", joka kertoo Grigorjevin partisaanirikaahtin epäonnekkaasta retkestä suomalaisten selustaan kesällä 1942. Suomalaisnäemyksen aiheesta on kirjoittanut **Pentti Tikkanen** teoksessaan "Sissiprikaatin tuho".

Sota-ajan Paatenesta ja myös sodasta kerrotaan monipuolisesti ja realistisesti kirjassa "Rajajääkäripataljoona 5". Tämä mielenkiintoinen teos on tosin loppuunmyyty, mutta sen voi lainata kirjastosta. **Mikko Servon** kirjoittamassa Itä-Karjalan sotilashallinnon metsäasiain toimiston historiassa vuosilta 1941-44 on myös Seesjärven alueelta; Paatenesta oli paikallistoimisto ja Karhumäessä aluemetsätoimisto.

Mannerheim-ristin ritarin,

kapteeni Lauri Törnin taisteluosaston vaiheista on kirjoitettu useitakin kirjoja, mm. Lauri Törnin tarina (**Jukka Tyrkkö**), Lauri Törni ja hänen korpraalinsa (**Antti Lindholm-Ventola**) ja Törnin miehet (**Lars Rönnqvist - Anssi Vuorelma**). Tapahtumat sijoittuvat enimmäkseen Seesjärven Karjalaan, mm. Juhivaaran kylään. On myös syytä tutustua **Paul Gustafssonin** muistelmateokseen "koulupoika, korpraali, konsulli".

Sota- ja miehitysaajan Paateneseen liittyy myös **Lauri Kokkosen** näytelmä "Ruskie neitsyt", jonka kantaesitys oli Porin Teatterissa 1972. Parhailaan sitä esitetään Lahden Kaupunginteatterissa.

L.V. Pääkkönen liikkui kesäkuussa Aunuksessa Suomen Muinaismuistoyhdistyksen stipendiaattina vuonna 1892. Hän tuli Paatenelle pohjoisesta Rukajärven ja Ontajärven kautta. Matkan tuloksena syntyi kirja "Kesämatkoja Venäjän Karjalassa". **Samuli Paulaharju** kävi Seesjärven alueen läntisissä kylissä, mm. Vengissä, Laasarissa ja Suontalessa vuosien vaihteessa. Seesjärven tienoon kansanperinteestä, itäkuvirsiä ja erityisesti siellä käytetystä kielimuodosta on viimeksi kirjoittanut akateemikko **Pertti Virtaranta**.

Myös venäjänkielistä Paatenen-kirjallisuutta on tarjolla. Siitä kannattaa erityisesti mainita kaksiosainen, pääosin **Unelma Konkan** toimittama "Seesjärven Karjalan henkinen ja aineellinen kansankulttuuri", joka ilmestyi 1980-81.

**MUKAVA, RENTOUTTAVA
Bomba!**

Tule kesäretkelle uudistuvaan Bomban karjalaiseen taloon Pielisen rannalle, kauniiseen koivujen kaupunkiin Nurmekseen.

<p>Kesäretki alk. 335,- /hlö/vrk sis. majoitus 2 hh, karjalainen lounaspöytä ja kylpylän käyttö</p>	<p>Kylpyläloma 3 vrk 795,- /hlö sis. puolihoito ja kylpylän käyttö Kysy ryhmätarjoukiamme myynti-toimistosta puh. (976) 687 2160</p>
---	---

LOMAT

Suojärvenkatu 1, 75500 Nurmes, puh. (976) 687 200, faksi 687 2100

Sota-ajan romanssi: Olga Denisova ja Allan Granberg.

Missä olet Allan?

Kuka muistaa Paateneesta vänrikki Allan Granbergin? Missä hän on nyt? Miten hän on elämänsä elänyt? Tiedon tästä tahtois saada nykyään Karhumäessä asuva leski Olga Bystrova, joka sodan aikana tunnettiin Olga-lempinimeltään Lonja - Denisovina.

Olga pitää kalleimpina aarteinaan valokuvia itsestään ja vänrikki Allanista. Hän uskalsi säilyttää kuvat - tosin kätöksä - myös sodanjälkeiset vuosikymmenet, kun muut hävittivät kaiken, mikä olisi yhdistänyt

heidät suomalaisiin. Hän aikoo viedä valokuvat mukanaan hautaansa eikä ole kertonut niiden olemassaolosta kotimaassaan kuin tyttärelleen. Nyt elämänsä ehtoopuolella hän paljastaa olleensa rakastunut Allaniin ja uskoo tunteen olleen molemminpuolista. Suomalaisten lähtiessä Allan olisi halunnut ottaa Olgan mukaansa, mutta tämä ei tohtinut lähteä, vaikka Allan jo kerran poistuttuaan vielä kerran palasi pyytämään tyttöä mukaansa.

Jos tiedät jotain Allanista, ota yhteys lehden toimitukseen, jotta Olga saisi vastauksia kysymyksiinsä.

Paatenen sääoloista

Keskimääräiset sateet kuukaudessa (mm) ajalla 1890-1930 Paatenen meteorologisen aseman mittausten mukaan. Vuotuinen sademäärä 371 mm, vähäsaateisin aika maaliskuuhuhtikuuhun (12 mm), runsassaateisin heinäkuuhun (57 mm). - Paatenen sääasema (sijaitsee Kirikköpuolella) on Karjalan vanhin yhdessä Kemin sääaseman kanssa, perustettu jo vuonna 1890.

Neljä tietä Paateneelle

Paatene on keskellä Karjalaa. Rajanylityspaikaksi on valittava joko Värttilä tai Vartius sekä varattava aikaa yksi kokonainen päivä.

Etelän kautta tulija voi ajaa hyviä teitä Petroskoin kautta Karhumäkeen, itse asiassa Tsubinin kylään asti, loppumatka Paateneelle (noin 80 km) on soratietä. Toinen reitti vie Suojärven ja Porajärven kautta Selliin ja siitä Paateneelle.

Pohjoisesta pääsee kahta tietä. Voi ajaa reittiä Kostamus Lietmajärvi - Repolan th, (ennen Tiksa) ja siitä Muujärven kautta Volomaan, mistä on metsäautotie erämaiden halki Voijärveen ja Salkovaaraan. Tietä ei ole kartoissa eikä sitä voi suositella.

Vaihtoehtoinen reitti: Lietmajärvi - Rukajärven th Muurmannin valtatie (Kotskoma); sitä Segezan risteykseen. Oikealle soratie Salkovaaraan ja siitä Paateneelle. Tätäkään tietä ole kartoissa, mutta se on kohtalaisen liikennöity ja tyydyttävässä kunnossa. - SV

Kiitokset Paateneelle

Lämpimät kiitokset suuremmoisesta avusta tämän erikoisnumeron kokoamistyössä seuraaville Paatenen ja lähikyläasukkaille: Mikko Sidorov, Shura Sidorova, Lidia Jukkina, Pekka Jukkin, Maikki Kontronen, Aleksei Levkojev, Anna Ivanovna Gurina, Paraskovie Terentjeva, Fedja Sonnikov, Valentina Vlasova, Grigori Lyrin, Tamara Lyrina, Anni Ryppijeva, Ville Ryppijev, Timo Antonov, Zoja Antonova ja Ustja Surmina.

Erityisesti haluan kiittää ystävääni Taisto Kainulaista ja hänen perekuntaansa hyvistä neuvoista, opastuksesta ja maajoituksesta.

SAKARI VUORISTO

Jatkuu seuraavassa numerossa

Seesjärven Karjalaa koskevaa materiaalia karttui niin runsaasti, ettei kaikki ehtinyt tai mahtunut Karjalan Heimon tähän numeroon huolimatta siitä, että sivumäärä on lähes 50. Kesä-heinäkuun numerossa (5-6/96) jatkamme vielä samaa teemaa. Tulossa mm. Valde Larinmaan laaja kirjoitus "Matka lapsuuden maille muistojeni Karhumäkeen".

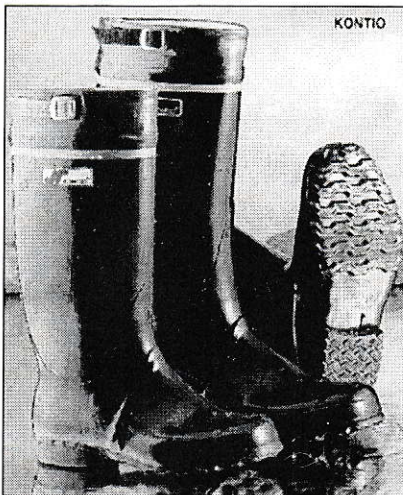
Konica

Huippuluokan värifilmi

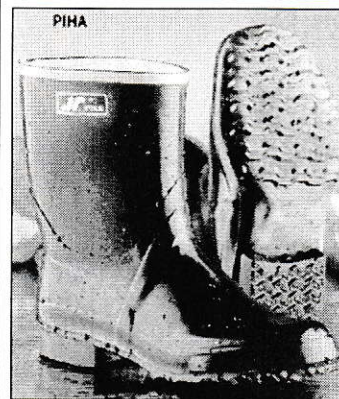
EIRI
KUVA

hyvä värikuva

KONTIO II-laatu

LENKKITOSSUJA PILKKI-SAAPPAITA

MEILTÄ LÖYDÄT MYÖS!

- Paperituotteet
- Kotimaisia sukkia
- Käytävämattoja
- Rullaverhoja
- Kintaita
- Sadeasuja
- Jumppatossut ym.

NOKIAN
REHNAS
TUOTE OY

Nokian-
valtatie 25
37100 Nokia
P. (931) 3423560

Avoinna:
ark. 9-17
to 9-18
la 9-13

EDULLISESTI
NOKIAN
SAAPPAITA JA
JALKINEITA
I- JA II-LAATUJA
SEKÄ POISTO-
ERIÄ YM. YM.

Paatenen Viesti - miehittäjien ja paikallisen väestön yhdysside

Jatkosodan alussa, lokakuussa 1941 suomalaiset joukot valtasivat Sellin ja Paatenen kylät. Venäläiset joutuivat perääntymään alueelta niin nopeasti, että asukkaiden evakuointi jäi kesken ja Stalinin tuhoamiskäskeä täyttämättä. Seesjärven lohkon (alue etelästä pohjoiseen Joughivaara-Paatenen-Suontale) rintamavastuu siirtyi 7.3.1942 Rajajääkäripataljoona 5:lle, jonka komentajana toimi everstiluutnantti Viljo Kivikko.

Kun olot miehityksessä Paatenen kevätpuolella vuotta 1942 vakiintuivat, koulut, kaupat ja väestön terveyshuolto saatiin kuntoon, valistustoimistossa syntyi ennakkoluuloton ajatus: eikö perusteta Paatenelle oma lehti. Hanke hyväksyttiin Itä-Karjalan sotilashallinnon ylemmissä portaissa. Lehden nimeksi tuli Paatenen Viesti ja sen ensimmäiseksi päätoimittajaksi sotilasvirkamies, pastori Ville Muilu. Näin uusi lehti esittäytyi lukijoilleen ensimmäisessä numerossaan 20. maaliskuuta 1942:

“Jo pitemmän aikaa on ollut mielessämme ajatus ruveta painamaan omaa paikkakuntalehteä, mutta monet seikat ovat olleet vastuksena. Pahimpana esteenä on ollut se, että täkäläinen kirjapaino oli kokonaan uudelleen järjestettävä. Esim. suomalaiset ja venäläiset kirjaimet olivat entisten isäntien jäljiltä aivan sekaisin. Vieläkään lajittelu ei ole lopussa, mutta voimme kuitenkin aloittaa toiminnan.

Aikomuksena on saada lehti ilmestymään kaksi kertaa kuukaudessa (sittemmin lehti ilmestyi kerran viikossa lauantaisin). Sen tarkoituksena on toimia yhdyssiteenä karjalaisen ja täkäläisten suomalaisten välillä. Paikallisia uutisia kotemme saada esille ja ennenkaikkea on lehden tarkoituksena välittää ilmoituksia ja tiedotuksia yleisölle. Mielihyvin julkaisemme myös lukijan kirjoituksia ja haastatteluja.

Lehteä jaetaan ilmaiseksi lukutaitoisille koko Paatenen alueella sekä Jänkjärven ja Kuutamolahden kylissä”.

Kirjapaino saatiin lopullisesti kuntoon heinäkuun puolivälissä 1942. Painokonetta pyörittävä sähkömoottori oli melkoinen tekniikan ihme. Se koot-

PAATENEEN VIESTI

N:o 13-14.
22. 4. 1943.

Toimittaja Luutnantti

SAUL NIEMINEN

Toinen vuosikerta

+ Viikon sana +

Jeesus sanoi: "Se on täytetty" ja kallisti päänsä ja antoi henkensä." (Joh. 19: 30)

Aivan lähellä on eräs kristikunnan suurimpia juhlapäiviä, pääsiäinen eli Vastin aijänpäivä.

Seesjärven laulu

PAATENE

KULTTUURITYÖTÄ TUKEMAAN

Paatene ympäristöineen on viime aikoina kärsinyt ilahduttavien tulojen puutteesta.

ven mittaan on tilanne kuitenkin ilahduttavasti muuttunut. Kulttuuritoimintoihin on nyt saatu lisää rahallista tukea.

Paateneen termäsiltä

Paatenen valistustoimiston kulttuurityön tuloksia.

tiin eri puolilta kylää löydetyistä sekalaisista osista, puuttuvat osat sorvailtiin itse ja kaikki sujui hyvin. Faktorina toimi Koistinen, latojana Stigell ja erinomaisena mekaanikkona Otto Lehto.

Elokuussa Ville Muilu erosi paikkakunnalta muuton takia ja Paatenen Viestin päätoimittajaksi tuli toistaiseksi Maaselän piirin valistustoimiston pääll. ltn Aarne Vuorijoki ja toimitussihteeriksi Paatenen alueen valistuspseeri ltn Ilmari Kinnu-

nen. Sen jälkeen lehteä toimitti jonkin aikaa ltn Pentti Kankaanpää (nrot 23-24/1943). Hänen jälkeensä päätoimittajaksi tuli ltn Saul Nieminen ja toimitussihteerinä oli Elvi Valtanen (josta 25.3.1944 tuli rouva Nieminen). Marraskuussa 1943 Nieminen sai siirron muualle ja tilalle tuli loppuajaksi sot. virkamies, pastori Matti Koponen.

Mistä asioista Paatenen Viesti kertoi lukijoilleen? Millainen oli sen rooli noissa sotajan erikoislaatuissa oloissa?

Lehden keskeinen tehtävä oli sotilashallinnon Paatenen alue-esikunnan ja sen alaisten organisaatioiden tiedotusten, ohjeiden ja määräysten välittäminen paikallisille asukkaille. Uskonnollista ja kasvattavaa aineistoa lehdessä oli runsaasti, mikä epäilemättä johtui siitä, että sen toimittajat olivat pääosin pappeja (Koponen, Mitronen, Muilu jne). Lupauksensa mukaisesti lehti tarjosi myös paikallisia uutisia selostettuna valistustoimiston järjestä-

miä juhlia, koulujen toimintaa, terveydenhuoltoa jne. Sotautisia lehdessä oli niukasti.

Vieraita kävi Paatenessa Kanta-Suomesta runsaasti, erilaisia ryhmiä sekä mm. kapteeni Väinö Kaukonen kansanperinnettä tutkimassa ja luutnantti Pekka Tiilikainen äänittämässä radioon paatenelaisia kansanlauluja. Paatenelaisiakin kävi Suomessa tutustumis- ja esiintymismatkoilla.

Paatenen Viestin lukijalle elämä sota-ajan Paatenessa näyttättyy kaiken kaikkiaan varsin leppoisana ja idyllisenä, mitä se tietenkään ei ollut. Ympärillä riehui sota ja Paatenetta pommittiin aika ajojin.

Paatenen termäsiltä

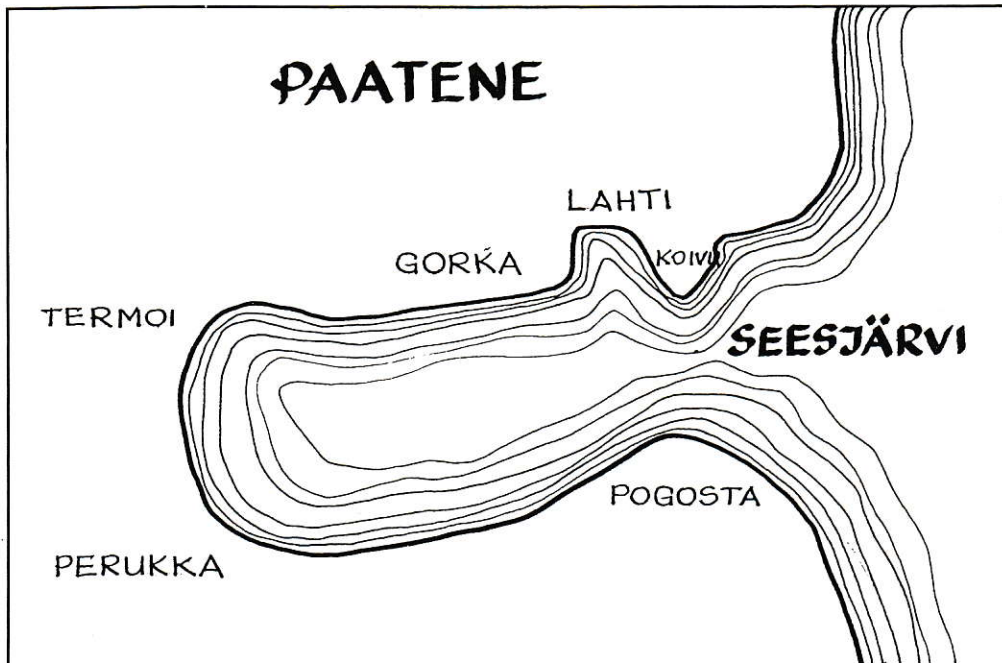
Huhtikuussa 1943 Paatenen Viestin erikoisnumerona ilmestyi 64-sivuinen kuvateos Paatenen termäsiltä. Sen toimittivat Saul Nieminen ja Kalevi Kajava. Alaotsikko oli Kuvia Sellin selänleiltä, Paatenen parranteilta.

Teoksessa oli 75 erinomaista valokuvaa, jotka etupäässä olivat TK-kuvaaja Erkki Viitalan ottamia. Ne oli valittu yli 1 000 valokuvan joukosta. Lisäksi oli kirjoituksia, mm. Paatene ympäristöineen, Palanen Paatenen historiaa, Koronniemen risti, Samkosken starikkaa tarinoittamassa jne. Kirja valmistettiin kokonaisuudessaan Paatenen vaatimattomassa kirjapainossa. Sitä voi pitää silloisissa oloissa suorituksena, jonka kunniaksi hyvinkin kannatti järjestää pienet juhlat korvikkeen ja kalittojen kera.

Seesjärven laulu

Paatenen valistustoimisto jatkoi erikoisjulkaisujen sarjaa saman vuoden syksyllä. Lokakuussa 1943 ilmestyi kirjan nimeltään Seesjärven laulu (80 sivua). Siihen oli koottu kaikki Paatenen seudulla tunnetut karjalaiset kansanlaulut. Erityisesti kerästyössä ahersi sot. virkamies Ville Ryymin.

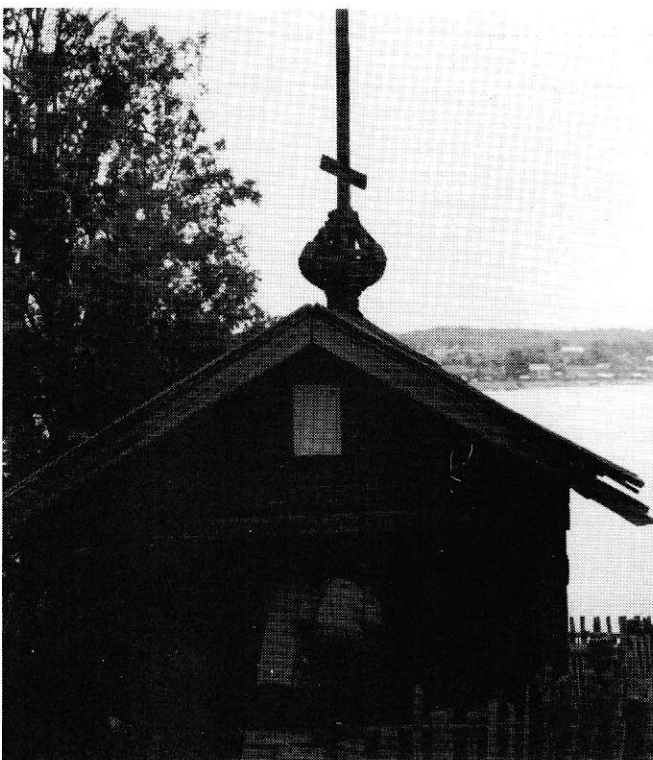
Lauluja kirjassa oli kaikkiaan 27 ja lisäksi monista vielä toisinnotkin. Kaikissa on nuotit. Sisällöstä mainittakoon Sellinjärvi, Suuri järvi, Kasvatti miuda muamo, Pitkä oli tämä päivä jne. Kirjan nimilauluun oli tekstin tehnyt valistusupseeri Saul Nieminen ja sävelen Väinö Haapalainen. Murretekstin ohella lauluissa oli myös yleiskieliset sanat. Ne olivat ltn Kalevi Kajavan käsialaa. Kansikuvan suunnitteli sot. virkamies Erik Enroth. SV

• Nyky-Paatenen kuusi kylänosaa Paatenenlahden rannalla.

• Tämä komea karjalaistalo seiso i vielä vuonna 1991 Paatenen Termoin kylässä, tosin jo silloin ränsistyneenä. Parin vuoden kuluttua puolet siitä oli sahattu polttopuiksi.

• Termoin pikkurainen tsasouna uhmaa sitkeästi aikaa ja muutoksia. Se sijaitsee aivan Juhhivaaraan-Selliin menevän tien varressa Seesjärven rannalla.

LAMPUKKA-LIIKKEISTÄ

Ortodoksinen ja karjalainen liike

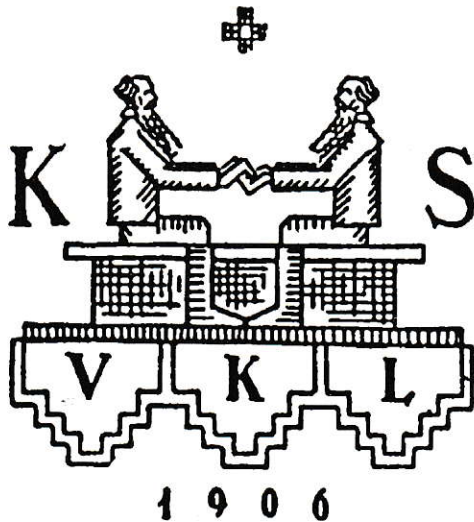
- IKONIT
- KIRJAT
- KORTIT

- ORTODOKSINEN MUSIIKKI
- JUMALANPALVELUS JA HARTAUSKIRJAT
 - TUOHUKSET
- KIRKOLLISET ESINEET
 - ADRESSIT

Kaikki samasta liikkeestä. Myös postin kautta

Puijonkatu 37, 70110 KUOPIO
(971) 2612712
Fax (971) 2614741,
PL 298, 70101 KUOPIO
Liisankatu 29
00170 HELSINKI
(90) 1355024

TAPAHTUI OMASSA PIIRISSÄ

A.R. Niemen Liettua-kirjat yhtenä niteenä

Aukusti Robert Niemen runsas Liettuaa käsittelevä kirjallisuus on äskettäin ilmestynyt Liettuassa 702-sivuisena teoksena "Lituanistiait rasta". Käännöstyön on tehnyt professori Statys Skrodenis Vilnan yliopistosta.

A.R. Niemi (1869-1931) toimi Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran sihteerinä vv. 1900-09 ja sittemmin Helsingin yliopiston kansanrunouden dosenttina ja professorina v:teen 1931 saakka. Hän teki useita kansanrunouden keruumatkoja paitsi Karjalaan myös Viroon ja Liettuaan. Hänen tieteellinen julkaisuutoimintansa on laaja; hän mm. pani alulle Suomen kansan vanhojen runojen julkaisutyön ja toimitti Vienan läänin vanhat runot I-IV sekä niihin liittyvän seikkaperäisen henkilöhakemiston (Vienan läänin runonlaulajia ja tietäjiä).

Melkoinen osa tämän uuraan tutkijan huomiosta kohdistui Liettuahan. Hän julkaisi useita tutkimuksia liettualaisesta kansanrunoudesta, kansanlaulusta ja kirjallisuudesta. Itse asiassa A.R. Niemi lienee Liettuassa tunnetumpi kuin meillä Suomessa.

Toiminta Karjalan Sivistysseurassa

Prof. Niemi oli aktiivisesti mukana Karjalan Sivistysseuran toiminnassa johtokunnan jäsenenä, monivuotisena varapuheenjohtajana ja heimolehden pääavustajana.

Toiminta Karjalan Sivistysseurassa

Prof. Niemi oli aktiivisesti mukana Karjalan Sivistysseuran toiminnassa johtokunnan jäsenenä, monivuotisena varapuheenjohtajana ja heimolehden pääavustajana.

Blomstedtin toimittamasta Jyväskylän ja sen ympäristön matkailuoppaasta ja perjantaina 22. maaliskuuta järjestettiin opastettu bussiretki Blomstedtin maailmaan.

Kuka sitten oli Yrjö Blomstedt?

Hän oli paitsi arkkitehti myös Jyväskylän seminaarin piirustuksen, käsityön ja maantieteen lehtori vuodesta 1898, kansallisromantikko sekä kalevalaisuuden ja karjalaisuuden ihannoija, Karjalan kävijä. Kesällä 1894 hän teki yhdessä Victor Sucksdorffin kanssa pitkän vaelluksen "keskiseen Venäjän

Karjalaan". Matkan tuloksena syntyi komea teos "Karjalaisia rakennuksia ja koristemuotoja I-II". Teos ilmestyi vuonna 1901.

VKL:n perustajajäsen

Blomstedt oli Karjalan Sivistysseuran edeltäjän Vienan Karjalaisten Liiton perustajajäsen ja kuului VKL:n johtokuntaan vv. 1906-1917 eli koko liiton toiminnan ajan. Hän avusti aktiivisesti Karjalaisten Pakinoita ja sen erinimillä ilmestyneitä seuraajia.

Hänen tekemistään lukuisista ehdotuksista mainittakoon

rajantakaisen Karjalan historian kirjoittaminen ja Karjalan kansantieteellisen museon perustaminen. Monumentaaliseen museorakennukseen Blomstedt kaavaili sijoitettavaksi mm. suuren kirjaston, johon koottaisiin kaikki siihen mennessä ilmestynyt ja tuleva Karjala-aiheinen kirjallisuus tutkijoiden ja tiedemiesten käyttöön. Blomstedt oli niinkään yhdessä Paa-vo Ahavan ja Iivo Härkösen kanssa ideoimassa suurhanketta, Karjalaa perusteellisesti käsittelevää maakuntakirjaa. Hanke toteutui ja Karjalan kirja ilmestyi vuonna 1910.

Vienan kielen ja vienalaisen kulttuurin kurssi 24.-28.6.1996

Vienan kielen ja vienalaisen kulttuurin kurssi järjestetään ensi kesänä Joensuun läheisyydessä Niittylahdessa. Kurssipaikka on Pohjois-Karjalan Opisto, osoite Niittylahti, 80330 Reijola puhelin 973-871101 kurssiaika on 24.-28.6.1996.

Kurssimaksu, joka sisältää täysihoidon on 1250 mk. Kurssimaksu ilman majoitusta, mutta sisältäen ateriat, on 1145 mk. Kurssi alkaa aamulla 24.6. Karjalaiset osanottajat saavat jo edellisenä iltana. Myös suomalaiset osanottajat voivat saapua jo 23.6. illansuussa.

Vienan kielen opettajana toimii petroskoilainen kielitieteilijä **Pekka Zaikov**, joka on laatinut nykyiset Karjalassa käytettävät vienankielen oppikirjat. Kulttuuriohjelmaan on alustavasti suunniteltu mm. käynnit Karjalaisen kulttuurin edistämissätiössä, Pohjois-Karjalan museossa, taidemuseossa, Joensuun yliopistossa, ortodoksisissa kirkossa ja papisseminaarissa Joensuussa,

Mekrijärven tutkimusasemalla ja Parpeinvaaran runonlaulajapiirissä Ilomantsissa sekä Bomba-talossa Nurmeksessa.

Kurssipaikka on hyväntasoinen. Opisto sijaitsee kauniilla paikalla järven rannalla ja sillä on mm. oma rantasauna. Aamu-uinti ja iltasauna kuuluvat päivittäiseen ohjelmaan. Joensuuhun on matkaa 15 km. Kulku-yhteydet Joensuuhun ovat hyvät.

- Uskomme, että kurssipäivistä Pohjois-Karjalassa tulee miellyttävä kesäinen tapahtuma, jota sävyttää iloinen ja välitön vienalainen henki aitojen ja alkuperäisten vienalaisihmisten seurassa.

Karjalaisia osanottajia on tulossa noin 15. Suomalaiset voivat ilmoittautua suoraan opiston toimistoon, josta saa lisätietoja ohjelmasta, majoitumisesta ym. Ilmoittautua voi myös Karjalan Sivistysseuraan, Luotskatu 9 D 10, 00160 Helsinki, puh. 90-171414 tai Ilmaria Homaselle, 90-5051893.

Blomstedtia muistettiin Jyväskylässä

Arkkitehti Yrjö Blomstedtin syntymästä tuli keväällä kulu-neeksi 125 ja samalla hänen perustamansa Suomen Matkailijayhdistyksen Jyväskylän haaraosasto täytti sata vuotta. Näiden merkkitapausten johdosta Keski-Suomen Matkailijayhdistys julkaisi näköispainoksen

Karjalan Heimon seuraava numero ilmestyy heinäkuun alkupäivinä. Siihen tarkoitettu aineisto tulee lähettää toimitukseen viimeistään 16.5.-96.

Paanajärven kylä pääsi sadan uhanalaisimman kulttuurikohteen listalle

Vienan Kemijoen varrella sijaitseva Paanajärven kylä on valittu World Monuments Watchin "Maailman sadan uhanalaisimman kulttuurikohteen" listalle. Tällainen luettelo on tehty ensi kertaa tänä vuonna ja siitä on tarkoitus luoda vuotuinen perinne. Listan laatinut amerikkalainen säätiö on laajan kampanjan avulla kerännyt tietoja uhanalaisista kulttuurikohteista eri puolilta maailmaa ja antanut asiantuntijaraadin suorittaa listan kohteiden valinnan.

Uhanalaisten kohteiden listan taustalla on New Yorkissa päämajaansa pitävä World Monuments Fund-kulttuurisäätiö, joka on vuonna 1965 perustettu säilyttämään maailman taiteen ja arkkitehtuurin perintöä. Säätiön täyttävässä viime vuonna 30 vuotta Amerikan Express Company teki sen kanssa sponsorisopimuksen 100 uhanalaisimman kulttuurikohteen listan luomiseksi ja näiden kohteiden pelastamiseksi tai entisöimiseksi. Tätä varten säätiöön perustettiin maailmanlaajuinen kulttuurimuistomerkkien säilyttämishjelma ja kampanja World Monuments Watch.

Paanajärven kylää Maailman sadan uhanalaisimman kulttuurikohteen listalle esitti Kuhmon Kulttuurikornitsa-säätiö, joka yhdessä Arhippa Pertusen säätiön kanssa toteuttaa UNESCO:n Kulttuurikehityksen vuosikymmen-ohjelman tapahtumiin hyväksytyä Vienan runokylät-projektia.

Paanajärven kylä ja sen kulttuuri oli viime vuonna Kuhmon Kulttuurikornitsan toimintateeman. Vuoden aikana se järjesti Paanajärven useita kansainvälisiä poikkitieteellisiä tutkimusmatkoja, joiden tuloksilla perusteltiin kylän mukaanottamista uhanalaisten kohteiden listalle. Paanajärven kylähän on Vienan Karjalan parhaiten säilynyt puuarkkitehtoninen kyläkokonaisuus ja Kemijoen viimeinen karjalaiskylä. Suusanalaisen perinteensäkin takia se on mielenkiintoinen, sillä se on vuosisatojen ajan toiminut kulttuurisiltana karjalaisen ja venäläisen perinteen välillä.

Paanajärven kylän olemassaolon tekee uhanalaiseksi Valkeakosken voimalaitossuunnitelma. Jos vesivoimala raken-

netaan, koko kylä jää veden alle. Vaihtoehtoisten energiaratkaisujen löytämiseksi Kuhmon Kulttuurikornitsa on ollut yhteydessä Karjalan tasavallan korkeisiin viranomaisiin ja tehnyt ehdotuksi Suomen ympäristöviranomaisille tutkimusavun antamiseksi tässä asiassa.

Maailman sadan uhanalaisimman kulttuurikohteen listalle pääseminen voi merkitä Paanajärven kylän pelastamista. Karjalan energiaviranomaiset, jotka ovat vähätelleet kylän merkitystä, joutuvat nyt arvioimaan kantaansa uudelleen ja kulttuuritahot saavat lisäperusteita vaatimuksilleen kylän säilyttämisestä.

Kuhmon Kulttuurikornitsa järjestää ensi kesän aikana viisi matkaa maailman kulttuurikohteiden joukkoon valittuun Paanajärven kylään, jota se on hakenut yhdessä Arhippa Pertusen säätiön kanssa myös UNESCO:n Maailman kulttuuriperintöluetteloon.

Paanajärvi-tutkimukseen apuraha

Oulun läänin taidetoimikunta on myöntänyt oululaiselle arkkitehti Antti Pihkalan apurahan, jonka käyttötarkoituksena on Paanajärven kyläkaavion tekeminen. Selvitykseen sisällytetään kylän nykyinen rakennuskanta sekä muistitietojen perusteella paikannettujen rakennusten sijainti.

Antti Pihkalan tutkimustyö perustuu 18.-22.9.1995 Paanajärven kylään tehtyyn tutkimusretkeen, jolla oli mukana Museovirastosta arkkitehti Martti Jokinen ja Karjalan tasavallasta Petroskoin yliopiston arkkitehtuurin professori, akateemikko Vjatsheslav Orfinski sekä arkkitehti Irina Krishina. Ryhmässä oli lisäksi perinnetutkijoita Suomesta ja Karjalasta. Tutkimusryhmää johti Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kansanrunousarkiston johtaja Pekka Laaksonen. Käytännön järjestelyistä huolehti Kuhmon Kulttuurikornitsa.

Mielenkiintoinen lisä tutkimukseen toi vuonna 1933 Paanajärven kirkosta otettu valokuva, jossa 1700-luvulla rakennetun kirkon torni on vielä tuhoamatta. - AS

Seesjärven kylien vanhoja pruasniekkoja:

AHVENJÄRVI	Kiirikönpäivä
HIRVENNIEMI	Stroittsa / Streitu -streitenja
HONKANIEMI	Petrunpäivä
JOUHIVAARA	Petrunpäivä
KALITSIA	Uspenie
KORPILAHTI	Petrunpäivä
KUUSINIEMI	Syys-Miikkula
K.MAASELKÄ	Ilja
LAASARI	Ilja
MARKKINEN	Sviizenie (ristin päivä, jolloin alkoi nuotta-aika)
	Vedendi(?) - -
MÄNTYNIEMI	Jyrgi (hevosten ja hevosmiesten juhla)
PETRINEN -	Miikkula (syys- ja kevät-Miikkula)
PAATENE	Vosnesenje (helatorstai; taivaaseen astumisen päivä))
PLAKKUVARA	Vosnesenje (helatorstai)
	Stroittsa
POKONVUARA	I pohrottsa
PROKKOILA	Pohrottsa
PÖLKKYLÄ	Kiirikö ja piätintä
SALKOVAARA	Isossima / Äijäpäivä (pääsiäinen) / Makovei (vesiristi eli veden vihkiminen)
SUONTALE	/ Vieristä (loppiainen)
SÄRGJÄRVI	Spuassu - talvella streitenja eli kynttilänpäivä
SELKI	Frolan pruasniekka (elokuussa marttyyrien muistolle)
SUVIPÄÄ	Spuassu
VENGI	Pokrova (Neitsyt Marian suojelus)
VITSAJÄRVI	Petrunpäivä
TSIASSALMI	

SUOMEN ORTODOKSINEN KIRKKOMUSEO

Museo on avoinna 2.5.-31.8. ti-su klo 10-16, ma suljettu; 1.9.-30.4. ma-pe klo 12-15, la-su klo 12-17

Erikoisnäyttely 17.5.-31.12.1996
1800-LUVUN ALKUPUOLEN IKONEJA
KIRKKOMUSEON KOKOELMISTA

Karjalankatu 1, 70110 KUOPIO
Opastukset puh. 971-2872244,
fax 971-2872211

ETELÄ-KARJALAN MUSEO

Tervetuloa tutustumaan Wiipuri-museoon ja Wiipurin pienoismalliin, jossa kesäkuusta 1996 lähtien nähtävissä myös **PAPULA**.

Museo avoinna 31.5. saakka ti-to ja la-su 11-17, 1.6.-1.9. ma-pe 10-18 ja la-su 11-17.

Linnoitus, Lappeenranta
Puh. 953-616 2255, 616 2261

Kaikki joukolla seuramme juhluvuoden suurkeräykseen

Karjalan Sivistysseuran 90-vuotisen toiminnan juhluvuoden kunniaksi järjestetty valtakunnallinen keräys on nyt pyörähtänyt käyntiin.

Keräys toteutetaan nimellä "KALEVALAISEN KULTTUURIN YSTÄVÄT"

Arvovaltainen suojelija ja valtuuskunta

Keräyksen suojelijana on kulttuuriministeri Claes Andersson. Keräyksen johtoon nimetty valtuuskunta kokoontui ensimmäisen kerran 12.3. puheenjohtajansa, metropoliitta Leon johdolla. Muita jäseniä ovat mm. akateemikko Pertti Virtaranta, professori Heikki Kirkinen, kansanedustajat Jorma Huuhtanen ja Kirsi Piha sekä seurastamme Kosti Pamilo ja Pentti Keynäs.

Juhlavuosikeräyksen kampanjapäälliköksi on nimitetty ekonomi/KTM Sari Veijalainen.

Keräyksen tarkoitus

Keräyksen tarkoituksena on hankkia varoja seuran ja sen alaosastojen toiminnan päätavoitteiden toteuttamista varten. Nämä tavoitteet ovat

1. Kalevalaisen ja karjalaisen kulttuuriperinteen tukeminen
 2. Karjalan tasavallassa puhuttavien kansallisten kielten elvyttäminen
- Kalevalaisen ja karjalaisen kulttuurin tukemiseksi tarvitaan varoja seuraaviin kohteisiin:
- Karjalan tasavallassa ja Suomessa suoritettavan kulttuuriperinteen tallentaminen
 - Kulttuuria käsittelevä tutkimus- ja julkaisutoiminta
 - Karjalan tasavallassa ja Suomessa toimivien kulttuuriseurojen toiminnan tukeminen.
 - Kansallisten kielten elvyttämiseksi tarvitaan varoja seuraaviin kohteisiin:
 - Karjalan tasavallassa tapahtuvan kieliopetuksen tukeminen

- Suomessa tapahtuva karjalan kielten opiskelu ja harrastus
- Tarvittavan oppimateriaalin ja opetusvälineiden hankinta

Karjalan Sivistysseura on saanut Uudenmaan Lääninhallitukseksi keräyslupuan valtakunnallisen keräyksen toimeenpanemiseksi. Verohallitus on antanut päätöksen, jonka mukaan yhteisö saa vähentää vuoden 1996 tuloksesta seuralle tehdyn lahjoituksen.

Keräystä varten on perustettu 90-vuotisjuhluvuoden rahasto. Keräyksen tilinumero on Postipankissa 800017-70434745 ja muissa pankeissa 9490.

Kaikki mukaan – karjalaisella talkoohengellä!

Toivomme, että jäsenkuntamme ja lehtemme lukijat osallistuisivat aktiivisesti keräykseen.

Kampanjapäällikkö keskustelelee mielellään kampanjaan liittyvistä asioista ja ideoista ja häneltä voi tilata myös keräyksen pankkisiirtolomakkeita. Talkoisiin voi tulla mukaan jokainen yksityishenkilönä tai järjestämällä keräyksen omassa yhdistyksessä, seurassa tai tuttavapiirissä.

Keräyksen tuoton käytöstä tulee päättämään johtokunta ottaen huomioon myös lahjoittajien toivomukset. Yli tuhannen markan lahjoittaneille henkilöille tai yhteisöille Karjalan Sivistysseura myöntää muistoksi kunniakirjan.

Kerätään yhdessä – me kalevalaisen kulttuurin ystävä – sellainen potti, että sillä saadaan näkyvää tulosta aikaan tärkeiden tavoitteiden saavuttamiseksi!

Iloisin keräysterveisin!

Kampanjapäällikkö Sari Veijalainen Luotsikatu 9 D 10, 00160 HELSINKI puh. 90-622 5010

KARJALAN SIVISTYSSEURA

VKL 1906-1996

Heimolaisia etsitään

Kiestinkiläinen Iro Kannojeva etsii tietoja sedästään Jelisei Bogdanovista eli Felix Nivasta. Tämä mies muutti Suomeen 1920-luvun alussa ja asui sittemmin Käkisalmessa Pärnu-kadun varrella. Hän on syntynyt Kuntikylässä suunnilleen v. 1907-1910.

Jos joku tietää ko. henkilöstä tai hänen jälkeläisistään, voi soittaa KH:n toimitukseen. Tiedot välitetään eteenpäin.

Aino Matintytär Ivanova kirjoittaa Borovoista, Jyskjärven läheltä. Hän etsii tietoja kahden tätinsä ja isoäitinsä vaiheista ja mahdollisista jälkeläisistä.

Ainon isä Matti Turpeinen, synt. 1910, asui Suomessa Autiovaara-nimisessä paikassa. Vuonna 1933 hän muutti perheineen Vuokkiniemen kautta Karjalaan. Mukana seurasi myös Matin äiti Kaisa Turpeinen o.s. Kempainen. Suomeen sensijaan jäivät Matin siskot Katri ja Kerttu. Näistä Kerttu oli naimisissa ja työskenteli miehensä kera asetehtaalla Vaasassa.

Matin äiti Kaisa vangittiin v. 1938 ja "työnnettiin Suomeen rajan poikki Viipurin luona".

Aino Matintytö kertoo, että Karjalassa on elossa Matti Turpeisen vaimo ja lapset, jotka haluaisivat saada yhteyden heimolaisiinsa Suomessa. Veri on vettä sakeampaa. Jos joku tietää näistä etsityistä jotakin, Ainon saa yhteyden seuraavalla osoitteella: Karjalan tasavalta, 186990 Kalevan piiri Borovoi, Metsäkatu 1, Ivanova Aino Matintr.

Apuraha puvustotutkimukseen

Oulun läänin taidetoimikunta on myöntänyt toistamiseen apurahan kajaanilaiselle **Kerttu Lammassaarelle**. Apurahan käyttötarkoitus on vienankarjalaisen pukuperinteen tallentaminen.

Kerttu Lammassaari on perehtynyt vienankarjalaisiin kansanpukuihin Suomessa ja useilla matkoillaan Karjalaan. Samalla hän on haastatellut pukuperinteen tuntijoita ja valokuvannut pukuja. Hän on valmistanut vanhojen mallien mukaisesti puvustoa, jota vienankarjalaiset naiset käyttivät 1800-luvulta tämän vuosisadan alkupuolelle saakka. Osa puvuista on ensi heinäkuussa nähtävissä Kajaanin pääkirjastossa. Esillä on lähinnä päähineitä sekä pukuihin liittyviä koruompeleita yms. – AS

Äidinkielen opetuksesta Karjalassa

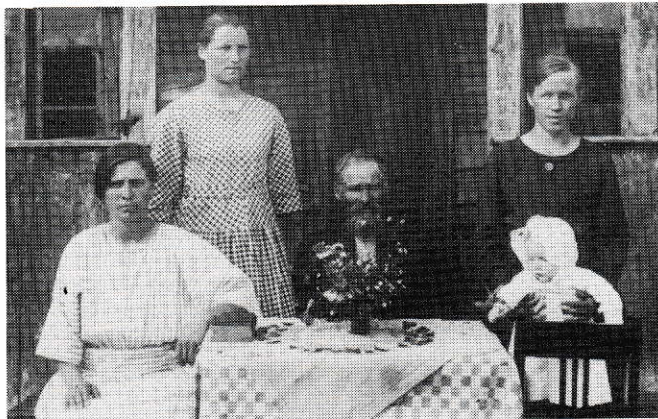
Tänä lukuvuotena Karjalan kouluissa opiskelee karjalaa äidinkielenään 5 000 koululaista ja suomea 13 000 koululaista. Kansallisia kouluja on toiminnassa kolmen; Petroskoissa, Kostamuksessa ja Kotkajärvellä (Tatjana Klejerova – KS).

Niskan kylä saanee vihdoin tieyhteyden

Niskan kylä Louhen piirissä Pääjärven pohjoiskulmassa on vihdoin saamassa tieyhteyden. Tähän asti sinne on pääsyt parhaiten veneellä. Puuttuva runsaan kuuden kilometrin tieosuus saataneen valmiiksi ensi kesänä. Hankalat suopikat on jo pohjattu.

Niskan kylässä on tätä nykyä 65 asukasta, leipomo, myymälä, alkeiskoulu ja päiväkot.

MERKKIPÄIVLÄ

Vienan-Karjalan runomaila, Kontokin pitäjän Kenttjärven kylässä syntynyt Mari Ritonieni (Maria Feodorovna Filipova) täytti 90 vuotta 25.3.-96 Tampereella. Hän tuli Suomeen 1922 suuren muuttoaalton mukana asettuen monien vaiheiden jälkeen pysyvästi Tampereelle, missä nyt "elää elmettelee omassa lukailissaan" yllättävän hyväkuntoisena ja pirteänä.

Mari on Ritonienien 10-lapsisen perheen viimeinen elossa oleva jäsen ja koko suvun vanhin. Sisarusparvessa on eläjiä ollut ja kuollut kahden puolen rajaa, joka on aina jakanut ja erottanut Karjalan kansan. Nyt viime vuosien aikana on sukulaisia vierailut Marin luona. Sitä hän pitää hyvänä asiana, "että näin saamme nyt elää ja tavata toisiamme".

Karjalan asioita hän seuraa tiedotusvälineistä ja Karjalan Sivistysseuran toimintaa Karjalan Heimo-lehdestä. "On hyvä, että karjalaisuutta näin vaalitaan ja nuoria ohjataan juurilleen ja elävän, kokemusperäisen kulttuurin yhteyteen. Sivistysseura tekee arvokasta ja hyvää työtä", toteaa 90-vuotias runo-Karjalan kasvatti.

Vienassa suoritettuna kansakoulun lisäksi Mari suoritti yksityisesti kansakoulun Suomessa, opiskeli Jamilahden ja Oriveden kansanopistojen kautta Orimattilassa puutarha- ja kotitalousneuvojaksi, missä tehtävässä hän oli mm. 1941-44 Akonlahdessa ja Paatenessa.

Kirjallisuus ja kulttuuri yleensäkin on ollut Marille suurin innoittaja luonnon ja elävän Jumalan kautta. Monet runot ja kertomukset ovat löytäneet tiensä julkaisuun vuosien varrella ja ilahduttaneet sukulaisia ja

tuttavia vierailujen yhteydessä.

Erytisesti iloa Marille tuotti syntymäpäiväjuhlassa vallinnut lämmin ja herkkä tunnelma lähiomaisten ja tuttavien kanssa kahvitellessa ja pikkaraisten laulellessa tuttuja virsiä ja lauluja vuosien varrelta. - P.A.R.

60 vuotta täytti Sotkamossa 16.3.-96 pankinjohtaja Kalervo Oskari Pälvä. Hänen sukujuurensa ovat Kontokin Kenttjärven kylästä.

Toimittuaan ensin kuljetus- ja myyntitehtävissä eri yrityksissä mm. Alavudella, Vaasassa, Hämeenlinnassa ja Suomussalmella hän kävi kauppakoulun ja työskenteli vuosina 1965-67 Sotkamon Sähkö Oy:n palveluksessa. Sieltä hän siirtyi virkailijaksi Suomen Yhdyspankin Suomussalmi-Ämmänsaaren konttoriin. Vuonna 1980 hänet nimitettiin Sotkamon konttorin johtajaksi.

Kalervo Pälvä.

Pankinjohtajana Pälvä on Sotkamon vuosinaan ehtinyt tutustua työnsä puitteissa hyvin paikkakunnan ja sitä ympäröivän talousalueen liike- ja yritystoimintaan ja ollut mukana sitä kehittämässä.

Kalervo Pälvä on nuoruusvuosistaan saakka ollut innolla

Suuri pruasniekka Uhtualla 6.-7.7.-96

Kalevalassa ja Suomessa toimivat Uhtuan perinneseurat järjestävät yhteisen kesäjuhlan 6.-7.pnä heinäkuuta. Järjestelyissä ovat mukana myös Kalevalan piiri ja Suomussalmen kunta.

OHJELMA

Lauantai 6.7 päivällä

- Kyykkäottelu Kalevala-Suomussalmi vanhan kulttuuritalon pihalla
- Suomussalmen lukion ja Bjarmia-projektin esittely kulttuuritalolla
- Eräseminaari kulttuuritalolla (maksuton)

Illansuussa Kalevalan kansanteatteri esittää kulttuuritalolla Viktor Pulkinin näytelmän "Auringon syleily".

Sunnuntaina 7.7 alk. klo 11

- Karjalan Sivistysseura 90-vuotias. Puh.johtaja Pentti Keynäs
- Juhlaesitelmä "Uhtuan kulttuurihistoriaa". Akateemikko Pertti Virtaranta.
- Kalevalan piirin tämän päivän tilanne. Piiri johtaja Oiva Mäkelä.
- Karjalan henkinen tila. Kansankirjailija Ortjo Stepanov. Runonlausuntaa. Stephanie Kemova ja Jelena Pirhonen.
- Modernia runonlaulanta. Kullervon kosto-yhtye.
- Kalevalan kankahilta. Diaesitys. Petri Niikko.
- Näit ennen emoni lauloi. Klaudiva Vonkkanen.
- Yksinlaulua. Marja-Liisa Kantola.
- Kuhmon helkanuorten Soinnuttaret-ryhmä.
- Lisäksi esiintyvät Tverin Karjalan, Prääsän, Jyskyjärven, Vuokkiniemen, Kiestingin, Ranuan, Uhtuan (Pällisen) folkloreryhmät sekä Karhumäen laulukouros ja Borovoin tanssiryhmä. - Tarkemmin käsiohjelmassa.

KULJETUKSET

Yhteiskuljetus Kajaanista 5.7 perjantaiamuna rautatieasemalta klo 7,15 ja lentokentältä Helsingin koneen tultua (tuloaika 7,45). Linja-auton paikkavaraukset, samoin viisumiasiat hoitaa Gold Line Oy, PL 3352 87101 Kajaani. Yhteyshenkilö on Jouni Huovinen, puh. 9204 5 24440 tai 949 683326 ja fax 9204 5 24444. Ilmoittautumiset viimeistään 13.6.

Majoituksen niille, jotka eivät voi etukäteen sopia yksityismajoituksesta, on Kalevalan piiri luvannut hoitaa perillä. Bussimatkan hinta on 435 mk (sis. ryhmäviisumin). Ilman viisumia hinta on 335 mk. Matkalle lähtijän tulee lähettää Gold Linelle valokopio passista ryhmäviisumia varten. Maksu posti siirtolomakkeella, jonka Gold Line lähettää ilmoittautuneille. Samassa postissa tulee matkailukortti ja pruasniekan käsiohjelma.

Gold Line hoitaa tarvittaessa omin autoin liikkuvien viisumin. Autoluvan sisältävä viisumi maksaa 190 mk. Ilmoittautuessa lähetettävä valokopio passista, kolme valokuvaa, joista kaksi samanaista sekä täytetty viisumianomuslomake.

Rajoitetulle joukolla järjestyy ehkä pruasniekan jälkeen maanantaina 8.7 aamulla matka Kemijoen Paanajärven kylään ja Solovetskiin. Neuvottelut matkajärjestelyistä ovat vielä kesken. Tälle matkalle haluavat voivat ottaa yhteyden 15.5 mennessä Paavo Ahavaan, puh. 90-657457. - **Kaikki muut tiedustelut Gold Line Oy:lle.**

Tehtaanmyymälä

Univisio

Tyynyt-peitteet-päiväpeitteet-
liinavaatteet-valmisverhot
ym. kodintekstiilit edullisesti.

Avoinna ark. 10-16, la 10-13 • 38800 Jämsä • Puh. 930-572720

mukana nuoris- ja urheiluseuratoiminnassa; kuntourheilu kuuluu olennaisena osana hänen vapaa-aikaansa. Erityisen merkittävä on ollut hänen panoksensa Sotkamon Jymyssä. Pälvi toimi tämän maineikkaan kainuulaisen urheiluseuran yleisurheilujaoston puheenjohtajana ja hallituksen jäsenenä 1981-87 ja sittemmin seuran puheenjohtajana 1987-1993.

Hänen toimikaudellaan Sotkamon Jymyn urheilijat saivat kymmeniä SM-mestaruuksia yleisurheilussa ja ampumahiihdossa sekä perinteisessä pesäpallossa kaksi Suomen mestaruutta.

Kalervo Pälvi on saanut tunnustuksena ansioistaan mm. Suomen liikuntakulttuurin ja urheilun ansiomitalin.

Partillessa Ruotsissa viettivät merkkipäiviään Tyyne ja Eino Waronen. - Suojärven Jehkilässä syntynyt Tyyne o.s. Turhanen täytti 60 vuotta 4.4.-96. Ruotsissa hän on asunut vuodesta 1959 lähtien. Eino Waronen täyttää 70 vuotta 5.6.-96. Hän on syntynyt Virossa, Narvassa ja muuttanut Ruotsiin vuonna 1947.

Tyyne ja Eino Waronen.

Molemmat ovat jo vuosikymmenien ajan olleet aktiivisesti mukana ortodoksisen seurakunnan toiminnassa Ruotsissa, ja toimineet useissa kirkon luottamustehtävissä. Karjalaisuuden vaaliminen on heille myös tärkeää. Molemmat kuuluvat Kalevala Kansa-kerhoon ja Göteborgin Karjala-kerhoon. Monia armorikkaita vuosia toivottavat sukulaiset Suomessa sekä laaja suomalainen ja virolainen tuttavapiiri Ruotsissa. -

60 vuotta täytti konemestari Nikolai (Naku) Kyötinen 17.5.-96 Siilinjärvellä. Hän on syntynyt Lieksassa, jonne isä Heikki tuli pakolaisena Repolasta 1922. Nakun isoisällä Danilalla oli kestkikievari Repolan Omelian kylässä Kyötiinimellä.

Ystävät tuntevat Nakun rehtinä karjalaismusikkana. Työs-
sä hän on ollut pääasiallisesti Asevarikko 1:ssä.

Heikki Törhönen 100 v.

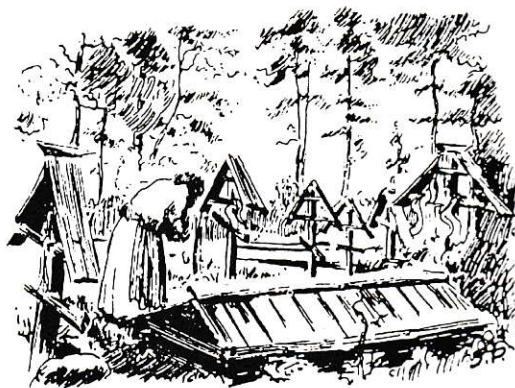
KSS:n Kemin alaosaston pj Pauli Timonen onnittelemassa Repolan starikkaa, satavuotiasta Heikki Törhöstä.

100 vuotta täytti Kemissä 13.3.-96 Heikki Aleksanterinpoika Törhönen ent. Tergujeff. Kirkonkirjojen mukaan vuosia olisi vasta 99, mutta sata vuotta on Heikin mukaan oikea luku.

Heikki on syntynyt Repolan pogostalla, mistä hän maailmansodan käytyään monenkirjavien vaiheiden jälkeen siirtyi Suomeen 1920-luvun alussa

mukanaan kolme hevosta. Täällä hän kävi kansanopiston ja siirtyi vuonna 1924 Kemiin rakentamaan Veitsiluodon tehdasta, jonka palveluksessa hän sitten työskenteli lähes 40 vuotta.

Eläkepäiviään Heikki viettää Kemin Hepolassa. Kuulo on heikentynyt, yleiskunto vaihtelee päivittäin, mutta ryhti on yhä suora ja pilkettä on silmäkulmassa. - PT

TUONILMAISIIN OVAT SIIRTYNEET

Suomen kielen professori Paavo Siro kuoli 86-vuotiaana Helsingissä 27.2.-96. Siro valmistui fil.kandidaatiksi 1935 Helsingin yliopistossa ja väitelti siellä tohtoriksi 1949. Hän toimi aluksi Suomalais-ugrilaisen Seuran palveluksessa ja kuului myöhemmin Nykysuomen sanakirjan toimituskuntaan. 1950-luvulta lähtien Siro toimi yliopistoalalla suomen kielen opettajana ja dosenttina Turun yliopistossa ja nimitettiin 1965 suomen kielen professoriksi Yhteiskunnalliseen Korkeakouluun (myöh. Tampereen Yliopisto).

Nuorena tutkijana Paavo Sirolla oli tilaisuus olla mukana yhdessä Lauri Postin kanssa professori Lauri Kettusen Vep-

sän kyliin kesällä 1934 teke-
mällä pitkällä kielentutkimus-
matkalla. Tästä erikoislaatu-
sesta retkestä Lauri Kettunen
kirjoitti värikkään kuvauksen,
joka ilmestyi vuonna 1942 Suo-
malais-ugrilaisen kulttuuritoi-
mikunnan Suomen osaston jul-
kaisussa Heimotyö (osa V). -
SV

Helsingissä kuoli 31.1.-96
Tradeka-Yhtymän osastopääl-
likkö, arkkitehti Kari Antero
S i n d a . Hän oli syntynyt
8.9.1951 ja oli sukujuuriltaan
suistamolainen. Hänen isänsä
oli Renlund Oy:n toimitusjoh-
taja Vilho Sinda. - Kari hauda-
ttiin läheisten saattamana Hel-
singin ortodoksiselle hautaus-
maalle isänsä viereen. -KP

Karjalan Sivistysseuran Kem-
min alaosaston pitkäaikaisen
puheenjohtajan, kauppias Alek-
santeri Jaakkosen puoliso
Anna-Liisa Jaakkonen on pois-
sa. Hän syntyi 14.9.1915 Meri-
karviolla ja kuoli 13.2.1996
Keminmaalla. Vainajaa jäivät
syvästi kaipaamaan tyttäret
Arja-Helena ja Lea perheineen,
sisaret ja veljet perheineen.

Anna-Liisa Jaakkonen oli
aina iloinen ja ystävällinen
kaikkia kanssaihmisia kohtaan
ja pyrki auttamaan apua tarvit-
sevia. Hän oli tukena miehel-
leen, joka Kemissä johti pit-
kään Karjalan Sivistysseuran
Kemin alaosaston toimintaa ja
tunnettiin tuossa tehtävässä
koko maassakin. Monien mie-
lessä ovat ne lukuisat hetket,
jotka saimme viettää Anna-Li-
isa ja Santeri (kuten puhuteltiin)
Jaakkosen kotona karjalaisten
joukolla ja karjalaisuuteen liit-
tyviä asioita pohtien, samalla
Anna-Liisan makoisia pulla-
kahveja nauttien.

Olin noihin aikoihin opiske-
lijaikäinen ja sain myös olla
mukana usein noissa kokous-
hetkissä, koska asuin vanhem-
pieni kanssa Jaakkosten vuok-
ralaisena ja mieleeni on jäänyt
Anna-Liisan iloinen ja heleä
nauradus, joka usein kuultiin
mukana olleiden karjalaisten
joukosta. Iloisesta mielestä ja
ystävällisyydestä läheisiä koh-
taan johtui hänen myönteinen
asenteensa elämään. - PL

Nikolai Kyyrönen kuoli
23.2.-96 Helsingissä. Hän oli
syntynyt 1.12.1909 Suojärvel-
lä.

Mikael S u v i o j a kuoli
18.2.-96 Tampereella. Hän oli
syntynyt Salmassa 13.10.1917.
Kun kyykkätoimikunta Seura-
saareissa aloitettiin, Mikael yh-
dessä veljiensä Heikin ja Paulin
kanssa muodosti vahvan
joukkueen, jossa mukana oli
myös sukuun kuulunut Mikko
Röppänen.

Pitkän elämäntyönsä kirja-
kauppa-alalla tehnyt Paula H o
m e kuoli 19.11.-95 Kuopios-
sa. Hän oli syntynyt 25.5.1909
Suojärvellä.

Paula kävi Sortavalan kaup-
pakoulun, hoiti sitten PSHV:n
kirjakauppaa, vastasi ONL:n
taloudesta ja hoiti myös Aa-
mun Koiton toimistoasioita.

Hän lauloi ortodoksisuoroissa
ja esitti yksinlaulua niin kirkol-
lisissa tilaisuuksissa kuin myös
karjalaisjuhlassakin. - KP

Suruviestinä saimme Ämänsaaren matkapappi Kauko Ivanoffilta kuulla, että hänen työparikseen viime vuoden joulukuussa tullut kanttori Heikki Huovinen on saanut kutsun tuonilmaisiiin 7.3.-96.

Vienan mies Heikki oli kuollessaan vasta 56-vuotias ja ehti toimia uudessa virassaan runsaat kolme kuukautta. Hän oli syntyperältään kuivajärveläisen Johannes Huovisen ja Kuhmon Vartiuksesta kotoisin olevan Olgan o.s. Ahtosen poika, syntynyt talvisodan evakossa 10.1.1940. Lapsuus- ja nuoruuskoti oli Kuivajärvellä, missä Olga-äiti vieläkin elää.

Vuosi sitten luimme Karjalan Heimosta opettaja Heikki Kyyrösen ilmoituksen, että Vuokkiniemen Äijäpäivän jumalanpalvelusta toimittamaan saatiin kaksi Vienan miestä. Tämän pääsiäisen sanoma on, että toinen näistä Vienan miehistä sai kutsun Äijäpäivää vietämään tuonpuoleiseen.

Heikin edellinen virka oli v:sta 1972 Kajaanin ort. seurakunnan kanttorina. Työ yhdessä samanheimoisien matkapappi Kaukon kanssa oli hänelle itselleen mieluinen; rahvas totesikin saaneensa tässä kaksikossa "lottovoiton". Loppiaisen

aikaan tänä vuonna teimme kuuden hengen ryhmänä joulukirkkomatkan rajan taakse Kii-masjärven kylään. Meidät otettiin siellä iloiten vastaan. Kas-tettavia tuli muiltakin paikka-kunnilta. Lisäksi saatoimme viedä samalla matkalla aineel-listakin apua monenlaiseen puutteeseen. Siellä teimme suunnitelmia tulevalle kesälle, ja Heikki esitteli pitkävartisia saappaitaan; oli ostanut ne kah-latakseen Karjalan kinoksissa. Kukaan meistä ei voinut edes aavistaa, että se kanttori-Hei-kin osalta tuo matka oli jäävä viimeiseksi lähetysmatkaksi.

Viimeisen leposijansa Heikki sai Olga-äitinsä kotikylän Vartiuksen Lapinsalmen kal-mismuan multiin. -AM

Teknikkokapteeni Tuomo Valkjärvi kuoli lento-onnettomuudessa Asikkalassa 1.3.-96. Majuri Jyrki Eskolan ohjaama, Satakunnan Lennoston yhteyslentokäytössä ollut Piper Arrow-kone törmäsi sähkölinjaan ja tuhoutui Rutalahden jäälle.

Tuomo Valkjärvi oli syntynyt Oulaisissa 9.8.1946 ja sukujuuriltaan Uhtualta. Hänen isoisänsä Huoti Hilippälä, joka toimi monipuolisesti Karjalan asioissa, oli Uhtuan Tichanof-

Tuomo Valkjärvi.

feja.

Valkjärvi suoritti varusmies-palveluksen jälkeen Mittaus- ja Tiedustelukoulun reservialiup-seerikurssin, 1970-71 kanta-ali-upseerin peruskurssin, opiskeli maanmittaustekniikkaa ja aloitti sotilasuransa opetusali-upseerina Mittauspatteristossa 1969-71, jatkoi topografialiup-seerina -74 ja mittausupseerina -76.

Syyskuussa 1976 hän siirtyi Topografikuntaan, palveli kart-tateknikkona -90 ja toimisto-päällikkönä -92. Toimittuaan Pääesikunnan kuvakeskuksen johtajan sijaisena hän aloitti 1993 osastopäällikkönä Puolustusvoimain koulutuksen kehittämissäkeskuksessa, ja oli tässä virassa kuolemaansa saakka.

Valkjärven harrastuksiin kuuluivat valokuvaus, metsä-stys ja ulkoilu. Hän oli kiinnos-tunut myös Karjalasta ja teki sinne matkan viime kesänä.

Torikauppias Risto Riston-poika Ritoniemi kuoli 21.12.-95 Jyväskylässä. Hän oli syntynyt 28.2.1926 Hankasalmella, missä hänen isällään oli sekatarakauppa.

Kokeiltuaan eri ammateissa Risto päätyi torikauppiaksi, jota tointa hän harjoitti kuolemaansa saakka Keski-Suomes-sa ja Lapissa. Hänet tunnettiin vilkkaana ja värikkäänä ihmisenä, jolle karjalaisuus oli pe-riytynyt kotoa. Sukujuuret oli-vat Vienasta; äiti Joukenie oli syntynyt Uhtuan Jyväskylähes-ta ja isä Risto Kontokin Kentti-järvestä.

Risto haudattiin 20.1.-96 Jyväskylän kaupunkiseurakun-nan hautausmaalle lähiomais-ten ja ystävien läsnäollessa. Siunauksen toimitti isä Jarmo Makkonen. -P.A.R.

Risto Ritoniemi.

FILATELIA - YSTÄVÄSI LÄPI VUOSIEN

Postimerkkeily on maailman suosituin keräilyharrastus. Eikä syyttä! Postimerkkejä voi harrastaa aina - yksin tai yhdessä, leikkimielellä tai ammattimaisen vakavasti. Filatelia tarjoaa uusia mielenkiintoisia näkökulmia elämään ja ihmisiin, luontoon ja historiaan, taiteeseen, tekniikkaan... Mikään ei ole postimerkille vierasta.

Tule Sinäkin mukaan filateliaan. Kokeile ainakin, miltä tuntuu postimerkkien kestitilaus. Se tuo kaikki Suomessa ilmestyvät uudet merkit suoraan kotiisi.

Soita meille Postimerkkikeskukseen ja pyydä lisätietoja kestitilauksesta.

POSTIMERKKIKESKUS, PL 1, 00011 POSTI
PUH. 0204 51 5522, FAX. 0204 51 5580

Kirkkoriitojen taustat

Venäjällä turvaututaan aina uskovaisten apuun, kun maa joutuu vaikeuksiin. Näin tapahtui jo 1943. Silloin ateisti Josef Stalin kääntyi metropoliitta Aleksin puoleen. Hän tarjosi kirkolle poliittista tukea ja pyysi uskovaistaluttua apua sotatoimiin. Näin alkoi yhteistyö, jonka ansiosta Moskovaan saatiin uusi patriarkka. Edellinen patriarkka oli kuollut jo 1925. Vapautunut istuin oli täyttämättä lähes kaksikymmentä vuotta. Syksyllä 1943 nimitettiin tehtävään metropoliitta Sergei. Hän oli suomalaisille tuttu mies; toimi Suomen arkkipiispana ennen Hermania. Kun Suomen kansallismieliset ortodoksit päättivät siirtyä Konstantinopolin patriarkaatiin, arkkipiispa jäi häviölle ja muutti Neuvostoliittoon. Juuri tuo 1943 saatu poliittinen tuki rohkaisi uutta patriarkkaa toimimaan myös miehityksessä valtiossa.

Uskovaisten apuun turvaututtiin taas, kun perestroika alkoi ja Neuvostoliitto hajosi. Silloin perustettiin uusia puolueita ja saatiin uusia johtajia, mutta ei saatu kansan tukea. Kun pidettiin ensimmäiset vapaat vaalit, niin kansa ei tullut sataprosenttisesti äänestämään, niinkuin tapahtui kommunistivallan aikana. Monet vaalit jouduttiin uusimaan, kun äänikynnystä ei ylittetty.

Tämä säikäytti uudet johtajat. He lähtivät ääniä kalastamaan uskovaisten keskuuteen. Poliitikot menivät kirkkoihin, valokuvauttivat itsensä pappien ja piispojen rinnalla ja alkoivat harjoitella ristinmerkin tekoa. Eikä siinä kaikki, rohkeimmat vihityivät itsensä hopeahääpäivänä. Kaikki tapahtui televisiolamppujen loisteessa. Näin saatiin kirkollinen toimitus vietyä jokaiseen televisiotettiin ympäri Venäjän ja myös ulkomaillekin. Eivät häävieraatkaan istuneet kuivin suin, vodkaa oli riittämiin. Riittävätkö häät presidentin vaaleissa, sen aika näyttää.

•••

Kun Viro 1940 miehitettiin, niin Viron ortodoksikirkon Konstantinopoliin kuulunut kirkkojohto pakeni Ruotsiin. Siellä virolaiset huolehtivat myös karjalais-ortodoksien kirkkoasioista.

Moskova lisäsi niin poliittista kuin myös kirkollistakin toimintaa Baltian maissa. Viron ortodoksit liitettiin Mosko-

van patriarkaatin alaisuuteen. Ei siinä tarvittu äänestyksiä, ei lehtikirjoituksiaakaan, niin helpo se silloin oli.

•••

Toisen maailmansodan loputtua tuli vuoroon Suomen ortodoksien siirtäminen Moskovan alaisuuteen. Sitä ajoi pieni Moskovalle uskollinen ortodoksiryhmä. Kun heidän omat voimat olivat vähäiset, apua haettiin kommunisteilta ja ääri vasemmistolta. Näin saatiin maan alta Suomen politiikkaa johtamaan nousseet ateistit myös uskontoasioita hoitamaan.

Poliittinen painostus voimistui. Se kohdistui kansallismielisiin ortodokseihin ja kirkon johtoon. Kansa piti hyvin puolensa. Sodan aikana oli Itä-Karjalassa nähty, kuultu ja saatu riittävästi tietoa Neuvostoliiton uskontopoliitikasta. Se ei miellyttänyt suomalaisia.

Merkitävä muutos parempaan suuntaan tapahtui, kun Moskovaan valittiin neuvottelukunta hajosi. Ensin siitä irtaantuivat professori Paavo Kontkanen ja pastori Aleksanteri Ryttyläinen. Heidän eroamisensa perusta oli selvä; "Konstantinopoliin kuuluminen on osoittautunut siunaukselliseksi Suomen ortodoksiselle kirkolle". Piispa Aleksanteri vetosi heikentyneeseen terveystensä ja jättäytyi pois neuvottelukunnasta.

Lopullisesti ortodoksien painostaminen loppui, kun Skdl hävisi vuoden 1948 eduskuntavaalit. Silloin vaihdettiin uskonnollisista asioista kiinnostuneet ateistipoliitikot "kirkollisimpiin". Pieni, Moskovalle uskollinen ryhmä jatkoi ponnistuksiaan SNS:n välityksellä, mutta kun poliittinen painoarvo puuttui, niin asia ei edennyt ollenkaan.

•••

Uusi kirkkoriita julkistettiin tänä vuonna. Moskova suuttui ja katkaisi rukous- ja ehtoollisyhteydet Konstantinopoliin, Viroon ja myös Suomeenkin. Syyinä oli se, kun kotimaahansa palannut Viron ortodoksikirkko pyrki takaisin "entiseen kotiinsa", Konstantinopolin patriarkaatin alaisuuteen. Patriarkka Bartolomeus hyväksyi pyynnön ja nimitti Suomen arkkipiispa Johanneksen Viron ortodoksien väliaikaiseksi johtajaksi. Moskova ei päätöstä hyväksynyt, eikä osa Johanneksen

omista alaisistaakaan. He aloittivat moitekirjoittelun lehdistä.

Monet kysyvät, miksi 45 000 jäsenen irtoaminen Moskovan patriarkaatista on niin tärkeä Venäjälle, kun jäljelle jää vielä yli 85 miljoonaa jäsentä. Lehdistön ja asiantuntijain mukaan kyse on arvovallasta ja omaisuudesta sekä ennen kaikkea Venäjän pyrkimyksestä takaisin suurvallaksi ja paluusta kommunistiaikaan. Nyt uutta nousua vauhdittavat duumaan päässeet kommunistit. Heidän johdollaan mitätöitiin päätös Neuvostoliiton hajottamisesta ja esitettiin vaatimukset Ukrainan ja Valko-Venäjän paluusta Venäjän yhteyteen. (Ukrainan kanssa tulee uusi kirkkoriita, sillä maa on kallistunut Konstantinopolin suuntaan.) Venäjällä nyt mieluummin soditaan kun annetaan perään, tapaus Tshetshenia.

Myös kirkko auttaa politiikkoja unohtamalla tosiasiat. Metropoliitta Kirill sanoi televisiopuheessaan, ettei mitään Viron miehittämistä ole ollutkaan. Unohtuuko seuraavaksi se, että Viro oli itsenäinen valtakunta?

•••

Kyllä Venäjä on kautta historian pitänyt silmällä suomalaisten ortodoksien toimintaa. Jo 1883 moitittiin erästä Suomen asetusta, kun arveltiin sen lisäävän Suomessa asuvien kreikkalaiskatolisten paikallista vaikutusvaltaa. Vuonna 1890 moitittaviin kuului Sortavalan seminaarin suomenkielinen uskonnonopettaja, rovasti Sergei Okulov.

Karjalan venäläistyttämistä 1900-luvulla hoiti pappismunkki Kypriano ja poliittista puolta kenraalikuvernööri Bobrikov. Hän valvoi hyvin tarkkaan Sortavalan seminaarissa opiskelevia karjalaisia. Moitteita saivat monet opiskelijat, kun vaihtoivat venäläisen sukunimensä suomalaiseksi. Kirjailija Iivo Härkösen suomalaismielinen runo johti siihen, että hänet erotettiin seminaarista. Vuonna 1907 tehtiin ehdotus Suomeen kuuluvan Salmin kunnan siirtämisestä Aunuksen hiippakunnan alaisuuteen.

Kyllä Viro-Suomi ortodoksiyhteyksiä pohdittiin jo vuoden 1919 tienoilla, kirjoittaa fil.tri Voitto Setälä tutkimuksessaan "Suomalaista kirkollista idänpolitiikkaa". Pohtijoina

olivat kansakouluntarkastaja Aleksanteri Sadovnikov ja Kirkollishallituksen sihtööri Kusti Repo. Setälä kirjoittaa, että he olivat "pappeutta vailla olevat pappismiehet". Kusti Revon näkemyksen mukaan Itä-Karjalan ja Viron kirkkojen yhtyminen Suomen kirkon kanssa loisi suojamuurin Venäjän kirkollista vaikutusta vastaan.

•••

Kuinka Moskovan alaiset venäläiset tottelevat nyt tehtyjä uusia päätöksiä? Suomeen saatujen kirjeiden mukaan huonosti, hyvin huonosti. Luottaahan vanha-Valamo enemmän suomalaiseseen everstiin kuin omaan patriarkaansa. Valamon luostarin arkkimandriitta Pankrati kirjoitti 26.02.1996 Valamoseuran puheenjohtajalle, eversti Niilo Kohoselle kirjeen ja pyysi apua, kun Valamon tulevaisuutta uhattaan, tehdään huvila-asutusalueita: Jo 35 tonttia on erotettu. Myös Petroskoissa toimivan Karjalan konfressin puheenjohtaja Anatoli Grigoriev on huolestunut. Hän lähetti Karjala-lehteen kirjoituksen, jossa pyytää suomen- ja karjalankielisten pappien lähettämistä Karjalan tasavaltaan. "Täällä kun ei ole ainuttakaan pappia, joka osaisi kantäväestön kieltä", kirjoittaa Anatoli.

Myös Konevitsan luostarin johtaja, arkkimandriitta Nazarij on kääntynyt Kuopion kaupungin puoleen ja pyytänyt, että yhteistyö jatkuisi entiseen tapaan.

•••

Kyllä Suomessa saamme tottua monenlaisiin Moskovan uutisiin, ennenkuin presidentti on valittu, Naton lähestyminen torjuttu ja Neuvostoliitto uudelleen henkinherätetty.

Ainoa lohtu on se, että uskonnollisuus on hyvin Venäjällä säilynyt ja lähtenyt uuteen nousuun. Tämä on kaikkien poliitikkojen huomioitava, sillä he tarvitsevat toiminnoilleen äänestäjien tukea. - KP

Karjalaista kansanmusiikkia on ensi kerran tallennettu laserlevylle

Petroskoin yliopiston kansanmusiikkiyhte Toive vieraili Yhdysvalloissa pari vuotta sitten. Nyt matkan tuloksena ja Harmonia-projektin rahoittamana on valmistunut cd levy "The Karelian Folk Music Ensemble".

70 vuotta sitten

Uhtuan kihlakunnan toimeenpanevan komitean uuden talon harjannostajaisia vietettiin 29. p:nä toukokuuta 1926. Rakennus, jonka tunnusmerkkinä on suuri kulmatorni, on yhä paikallalan kylän pääkatujen, Leninin ja Sovetskajan risteyksessä.

Rakentajat olivat Amerikasta ja Kanadasta tulleita maahanmuuttajia; tämä selittää rakennuksiin "epäkarjalaisen" tyylin. Se on kuulunut jo seitsemän vuosikymmentä olennaisena osana Uhtuan eli nykyisen Kalevalan "kaupunkikuvaan". Aivan alkuperäisessä asussaan talo ei kuitenkaan ole; tornin huippu on jossakin vaiheessa leikattu pois. Talossa on aikojen kuluessa ollut ja on nykyäänkin useita virastoja, mm. matkailijoille tuttu "passipöytä", sotilaskommissariaatti ja paikallisten lehtien toimitukset. – SV

KSS-kyykkää: Talvipelien lopputulos

MM-sarja: 1) Kalevi Kononen 43, 2) Väinö Oksman 42, 3) Raimo Kononen 37, 4) Matti Pirilä 22.

MA-sarja: 1) Veijo Nousiainen 37, 2) Sakari Hirso 33, 3) Raimo Säppi 23.

MB-sarja: 1) Tauno Lehtinen 35, 2) Aaro Karhu 29, 3) Matti Suursoho 15.

Veteraanit: 1) Kalle Paajaste 46,5, 2) Oskari Toivokainen 32, 3) Paavo Rahikainen 30, 4) Aleksanteri Säppi 30, 5) Kalevi Tikkanen 28, 6) Ilmari Honkala 25,5, 7) Åke Pollari 23, 8) Pentti Majuri 17,5.

NA-sarja: 1) Liisa Nousiainen 43, 2) Raili Oksman 27.

NB-sarja: 1) Hilka Nikkola 35, 2) Marita Simaldina 29, 3) Helvi Tikkanen 16.

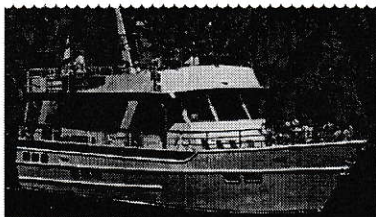
NM-sarja: 1) Maija Teperi 40 / O. Toivokainen.

Fiksuja poikia

Ravintolakoulu Perhon oppilaat Arvo Kontio ja Markku Tuovinen osallistuivat maaliskuussa EU:n ammattilaisjuniorien Gasthauskilpailuihin Itävallan Klagenfurtissa ja voittivat oman sarjansa. Pojat tarjoilivat ateriakokonaisuuden, isohon kuului ahventartarit, poronfile ja lakakermahyytelö. Kilpailuun osallistui 30 joukkuetta eri EU-maista.

Markku Tuovinen, joka sai kilpailussa henkilökohtaisen hopeamitalin, on isoahtinsa puolelta vienalaista sukua, Vuokkiniemen Kivijärven Marttisia.

LÄHDE SAIMAALLE

Aikataulu- ja tilausliikenteessä 80-paikkainen m/s EL FARO Ravintola A-oikeuksin

AIKATAULURISTEILYT:

13.05.-15.09. joka päivä	12-14	Saaristoristeily
13.05.-31.08. joka päivä	15-17	Kanavaristeily (sulutus)
10.06.-15.08. joka päivä	18-20	Saaristoristeily
14.06.-09.08. perj.-lauant.	21-23	Saaristo

Lähdöt Lappeenrannan matkustajasatamasta.

TILAUKSET: EL FARO LINES OY
Puh. 953-415 6955, 9400-558 400

UMP:n Kymmene-yhtiös-
sä fil.maisteri Pirkko Harrela nimitetty viestintäpäälliköksi (paperitoiminnot). – Kun edesmennyt KSS:n johtokunnan jäsen, viestijohtaja Mikko Harrela esitteli itsensä aunukselaisille, hän aina muisti lisätä esittelyn perään sanat: "Kulduhammas Haidukaisen poigu Aunuksen Tuuloksesta".

Internet-tietoa

Tietoa Karjalasta ja Petroskoin yliopistosta on saatavissa myös Internetin kautta. Aineisto on kirjoitettu venäjäksi, englanniksi ja osittain myös suomeksi. Niille, joita tämä saattaa kiinnostaa ja joilla on tekniset valmiudet, kerromme osoitteen. Se on www.karelia.ru.

Karjalankielinen Lastenraamattu on ilmestynyt!

Tule antamaan **Biblia Lapsile** Karjalan tasavallan

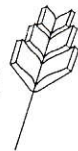
88 peruskouluun mm. äidinkielen oppikirjaksi.

Labj.: PSP 800018-55783, pankit 9202, merkintä: "K-beimo".

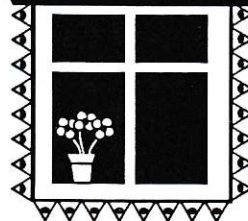

Suomen Piipiaseura

Kauppiaankatu 7 A 10, 00160 Helsinki
(90) 625 922, fax (90) 625 719

Keräyslupa ELL/2915

Karjala

Muistojen ja Taistojen Karjala
SORTAVALA-KÄKISALMI-VIIPURI

Bussimatkat 5 pv/pe-ti
14/6, 19/7, 9/8..... alk.1490,-
Lisämaksusta retket
Valamoon ja Konevitsaan

Vienan laulumaat ja Solovetskin luostari
VUOKKINIEMI-UHTUA-VIENAN KEMI-SOROKKA-SOLOVETSK

Bussimatkat 4 pv/to-su
27/6, 25/7..... alk.1660,-

VIIPURIN PÄIVÄMATKAT
Joka toinen lauantai... alk.150,-

OMATOIMIMATKAT BUSSILLA

3 pv/pe-su: 7/6, 21/6
5/7, 19/7, 9/8, 13/9
Lahdenpohja alk. 860,-
Käkisalmi alk. 940,-
Kiviniemi..... alk. 960,-

4 pv/to-su: 16/5, 30/5,
13/6, 27/6, 11/7, 1/8, 5/9
Sortavala, Salmi alk.1240,-
Pitkäranta, Aunus....alk.1340,-
Petroskoi..... alk.1350,-
(+ viisumi: 100,-)

finnsov- matkalle

Baltia

BALTIAN PÄÄKAUPUNGIT
Tallinna-Riika-Vilna

Bussimatkat 5 pv/ke-su
8/5, 5/6, 3/7, 31/7,
28/8, 18/9..... alk.1900,-

VIRON LINNAT JA KARTANOT

Bussimatkat 4 pv/to-su
16/5, 13/6,
11/7, 8/8..... alk.1190,-

HAAPSALU-HIIDENMAA

21/5, 18/6,
16/7, 13/8..... alk. 890,-
(+ viisumi: 55,-)

Pietari

Bussimatkat 3 tai 4 pv
Kahdesti viikossa.....alk. 360,-

Taidematka 4 pv/to-su
16/5, 6/6, 4/7,
25/7, 8/8, 12/9.....alk.1340,-
(+ viisumi: 100,-)

Novgorod- Pihkova

Bussimatka 4 pv/to-su
13/6, 11/7,
8/8, 5/9..... alk.1190,-
(+ viisumi: 100,-)

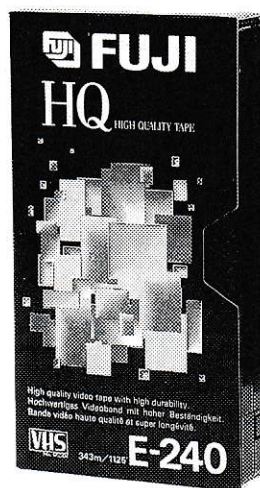

finnsov tours
(90) 694 2511

Eerikinkatu 3 • 00100 HKI tai Kaikista matkatoimistoista!
Tilaa esite (90) 694 7707

ANNA LAADUN RATKAISTA

VALITSE VIDEO- JA ÄÄNIKASETIKSI

AINA EDULLINEN K